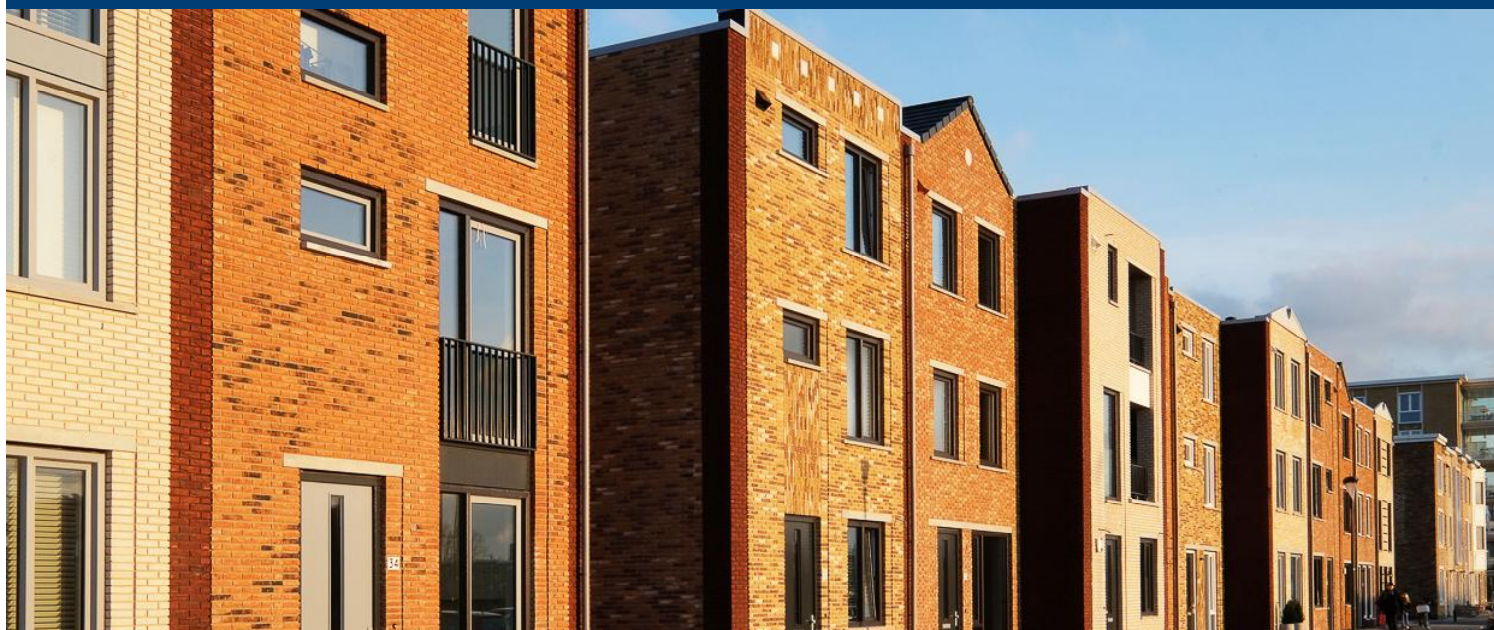

JAAARSTUKKEN GEMEENTE RIJSWIJK 2018

Addendum

Naar aanleiding van de accountantscontrole zijn nog enkele wijzigingen in de jaarstukken verwerkt.

In de jaarrekening is een aantal posten verwerkt waar een zelfde bedrag aan inkomsten tegenover staat. De accountant heeft geconstateerd dat de begrotingswijziging niet correct is doorgevoerd en is om die reden weer gecorrigeerd. Dit heeft ook geleid tot (tekstuele) aanpassingen in tabellen en toelichtingen. De wijziging heeft geen invloed op het rekeningsaldo.

Er is een kleine tekstuele aanpassing uitgevoerd op de post “Niet uit de balans blijkende verplichtingen” die is opgenomen in de toelichting op de balans onder de langlopende verplichtingen. In overleg met de accountant is het opgenomen financiële staatje verwijderd en is het saldo van de verplichtingen in de tekst vermeld.

In de toelichting op de balans is bij het staatje van de waarborgen en garanties een kolom toegevoegd. Dit betreft de kolom “waarvan door de gemeente is gewaarborgd.”

In de Single Information Single Audit zijn in een aantal velden die ingevuld hadden moeten zijn, de bedragen “nul” ingevuld en is de gemeentecode plus –naam opgenomen.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken 2018 van de gemeente Rijswijk. Hiermee legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid, de geleverde prestaties en de besteding van middelen in 2018.

Dit gebeurt aan de hand van de programmabegroting 2018-2021 die kaderstellend is geweest voor de activiteiten van het college. De wet schrijft voor dat de opbouw van de jaarstukken analoog moet zijn aan de programmabegroting. Dit komt de vergelijkbaarheid tussen beide documenten ten goede.

Leeswijzer

Inleiding

De jaarstukken starten met een inleiding, waarin kort en bondig wordt ingegaan op de belangrijkste inhoudelijke en financiële ontwikkelingen in 2018 en bevat tevens de rekening in één oogopslag.

Jaarverslag

Programma's

Hierin staat de verantwoording van:

- Ale programma's;
- Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien;
- Overhead.

De verantwoording voor de programma's gebeurt met de volgende vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Elk programma kent doelstellingen, indicatoren en onderliggende beleidsproducten.

Paragrafen

In dit onderdeel worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. De rapportage IBT is opgenomen vanwege de bestuursovereenkomst interbestuurlijk toezicht met de provincie Zuid - Holland. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de naleving van wet- en regelgeving waar de bestuursovereenkomst betrekking op heeft.

Jaarrekening

Hierin staat de financiële verantwoording over 2018 met een balans en een toelichting daarop. De jaarrekening is onderworpen aan de accountantscontrole en leidt tot een controleverklaring van de onafhankelijke accountant met een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening.

Bevat tevens:

- Single Information Single Audit;
- Overzicht taakveld.

Bijlagen

De bijlagen bevat:

- Kerngegevens en kerngetallen.

Ten opzichte van vorig jaar zijn er diverse aanpassingen doorgevoerd om te voldoen aan de BBV, namelijk:

- Aantal bijlagen zijn verminderd;
- Toegevoegd beleidsindicatoren (verplichte indicatoren vanuit de BBV);
- Tekst doublures zijn verwijderd;
- Investerings zijn opgenomen in de betreffende programma's;
- Toelichting op afwijkingen bij "Wat heeft het gekost" per programma;
- Diverse tekstaanpassingen.

Hierdoor is het document een stuk dunner dan vorige jaarstukken.

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2018 aan. Hierin leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid van de gemeente Rijswijk en geven we inzicht in wat is gerealiseerd tegen welke kosten.

In de jaarrekening staan de bestede en ontvangen middelen in het voorgaande jaar.

De functie van de jaarrekening is het getrouw en rechtmatig weergeven van de feiten en een analyse daarvan uit het voorbije jaar, zodat uw raad de rekening kan vaststellen. Dit leidt tot decharge van het dagelijks bestuur, het college van burgemeester en wethouders. De jaarrekening bestaat uit diverse documenten. De balans geeft inzicht in de financiële positie aan het einde van het verslagjaar. De rekening van baten en lasten (resultaat) geeft inzicht in de financiële baten en lasten over het jaar. In eerste instantie wordt hierbij het resultaat (saldo van de programma's en de algemene dekkingsmiddelen) bepaald en vervolgens een bestemmingsvoorstel gegeven aan dit resultaat.

In het jaarverslag staan de gerealiseerde doelstellingen en de geleverde prestaties.

Het jaarverslag blikt terug op het jaar 2018. Het geeft inzicht in de prestaties die we als gemeente het afgelopen jaar hebben geleverd en de stappen die zijn gezet in het bereiken van onze doelen, zoals verwoord in de begroting. Daarnaast geeft het inzicht in de financiële middelen die zijn ingezet om dit alles mogelijk te maken. De opbouw van het jaarverslag is overeenkomstig de begroting 2018.

Resultaat 2018

Het rekeningsaldo 2018 sluit met een nadelig saldo van € 7.550.960

De belangrijkste verschillen worden hierna nader gespecificeerd en toegelicht.

01 Algemeen Bestuur en Organisatie	-471.000
03 Verkeer en Vervoer	630.000
04 Onderwijs	-124.000
07 Sociaal Domein	-2.431.000
08 Wonen en Leven	-3.204.000
09 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-1.525.000
Sluitpost diverse kleinere verschillen	-426.000
Saldo nadelig	-7.551.000

Algemeen bestuur en organisatie

Pensioenen (gewezen) wethouders nadelig € 162.000

Jaarlijks wordt deze pensioenvoorziening geactualiseerd op basis van een actuariële berekening. Door vooral de aanhoudende lage rekenrente is het saldo van de pensioenverplichtingen verhoogd met een bedrag van € 162.000.

Wachtgelden gewezen wethouders nadelig € 366.000

Jaarlijks moet de hoogte van de voorziening opnieuw worden bepaald waardoor dit saldo resulteert. De nieuw ontstane verplichtingen wachtgelden van het onlangs ontbonden college is in de jaarrekening 2018 niet verwerkt, omdat de verplichting in 2019 is ontstaan. In 2019 zal de hoogte van de verplichting opnieuw worden vastgesteld.

Verkeer en Vervoer

Voorziening sleuven, voordelig € 424.000

De voorziening sleuven is herbeoordeeld. De correctie (€ 424.000) hiervan is als vrijval verwerkt ten gunste van het resultaat.

Krediet realisatie toegankelijkheid bushaltes 2011, voordelig € 246.000

Het krediet realisatie toegankelijkheid bushaltes 2011 was abusievelijk niet afgesloten. Dit bedrag ad € 246.000 resulteert in een voordelige toevoeging aan het rekeningresultaat.

Onderwijs

Na de scholenbrand zijn er noodlokalen gehuurd voor zowel de Godfried Bomansschool als de J.H. Snijdersschool. Met ingang van 2018 zijn deze huurlasten € 242.000 op de betreffende scholen geboekt. Voor het gebruik van de locaties heeft een afrekening plaatsgevonden voor de energie- en onderhoudskosten voor de jaren 2015 tot en met 2018 van € 31.000 voordelig. Vanaf het jaar 2018 zijn deze inkomsten in de begroting geraamd.

Voor de Steenvoordeschool is over de periode 2015 tot en met 2018 een vergoeding van € 52.000 ontvangen.

Sociaal domein

Individuele voorzieningen natura jeugd, nadelig € 2.200.000.

De belangrijkste oorzaken voor het ontstaan van dit nadeel betreffen:

- Verhoging van tarieven als gevolg van harmonisering;
- Intensiteit verhoging van huidige klanten;
- Nakomende declaraties over voorgaande jaren;
- Uitbreiding van kosten om wachtlijsten te voorkomen.

Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo, nadelig € 500.000

Door een stijging in de 2e helft van het jaar 2018 van het aantal toegekende aanvragen aan woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelvoorzieningen is er binnen dit product sprake van een nadeel van € 500.000.

Wonen en Leven

RijswijkBuiten nadelig € 3.608.000

Voor de grondexploitatie is een verliesvoorziening opgenomen van € 3.608.000.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

OZB baten nadelig € 276.000

Het verschil wordt voornamelijk verklaard door de OZB niet-woningen. De opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB) niet-woningen is in 2018 ongeveer 249.000,- lager dan geraamd. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door verlagingen van WOZ-waardes in bezwaar- en beroepsprocedures. Eén van de redenen van deze verlagingen is dat er momenteel een aantal grote kantoorpanden leegstaat, waarvan een deel op de nominatie staat om te worden getransformeerd naar woningen. Dat heeft een negatieve invloed op de WOZ-waarde. Daarnaast staan de WOZ-waardes van niet-woningen over het algemeen onder druk als gevolg van de verder oplopende leegstand en de nog altijd lastige markt voor niet-woningen.

Wet WOZ lasten nadelig € 111.000

Binnen de basisregistratie WOZ is in 2018 voor de taxatiewerkzaamheden vooral gebruik gemaakt van inhuurkrachten. Ook is in 2017 begonnen aan een uitbreiding en het openstellen van het aantal vacatures ten behoeve van de basisregistratie WOZ. Het is slechts gedeeltelijk gelukt om deze vacatures in te vullen.

Algemene uitkering gemeentefonds, baten nadelig € 577.000

De hoogte van de algemene uitkering wordt voor het belangrijkste deel bepaald door het accres, samen de trap op en samen de trap af. Als het Rijk meer uitgeeft, komen er meer gelden beschikbaar voor gemeenten en andersom. In 2018 is het accres al neerwaarts bijgesteld. Het is nog maar de vraag of dit het einde van de neerwaartse bijstelling is. De verwachting is dat bij de definitieve vaststelling van de uitgaven 2018 van het Rijk, het financiële effect circa € 300.000 nadelig zal zijn. Dit zal bekend worden gemaakt in de Meicirculaire 2019. Dit nadelig effect is nog niet opgenomen in de cijfers, omdat de BBV-regelgeving geen ruimte biedt om, vooruitlopend op de Meicirculaire 2019, al met dit nadelig effect in het rekeningsaldo rekening te houden.

De grootste posten van de lagere rijksuitgaven zit in de zorg circa € 720 miljoen en de uitgaven voor infrastructuur € 270 miljoen lager.

Gemeente eigendommen lasten nadelig € 171.000

Het nadeel is voornamelijk ontstaan door hogere uitgaven aan de klokkentoren.

BTW compensatiefonds voordeel € 175.000

Vordering op de belastingdienst voor BTW suppletie over de jaren 2015 tot en met 2018 € 175.000.

Dubieuze debiteuren, lasten nadelig € 699.000

De belasting- en private vorderingen zijn conform de interne regelgeving op waarde geschat. Uit deze beoordeling is geconcludeerd dat de voorziening dubieuze debiteuren omhoog moet worden bijgesteld.

Jaarrekening 2018

Gemeente Rijswijk

Elk jaar legt de gemeente verantwoording af waar het geld naar toe gaat. Dat gebeurt in de jaarrekening. Dit overzicht is een samenvatting van de inkomsten en uitgaven, verdeeld over de acht genoemde programma's.

Inkomsten Rijk

totaal € 98.052.299

Andere inkomsten

totaal € 36.615.074

Lokale heffingen

Onroerendezaakbelastingen	11.224.365
Afvalstoffenheffing	7.246.661
Rioolheffing	4.163.152
Leges	2.633.038
Parkeerbelasting	2.012.201
Precariobelasting	307.117
Toeristenbelasting	320.378
Hondenbelasting	122.354
Marktgelden	84.384
Bedrijveninvesteringszone-belasting	89.400
totaal	€ 28.203.050

inkomsten
€ 162.870.422

Rijswijk sluit 2018 af met een negatief saldo van € -7.550.960

uitgaven
€ 170.421.383

1

Algemeen bestuur
en organisatie

€ 5.421.473

2

Openbare orde
en veiligheid

€ 5.762.251

3

Verkeer
en vervoer

€ 8.798.622

4

Economie
en werken

€ 868.664

5

Onderwijs

€ 5.786.573

6

Sport,
Cultuur
en Recreatie

€ 7.615.205

8

Wonen en Leven

€ 42.543.424

7

Sociaal
Domein

€ 66.208.705

Algemene
dekkingsmiddelen

€ 27.416.466

Rijswijk

Kijk voor de volledige jaarrekening
op www.rijswijk.nl/jaarrekening2018

Jaarrekening 2018 Uitgelicht

Hier staan de highlights uit de 8 programma's.

1 Algemeen bestuur en organisatie

€ 5.421.473

- 53.491 inwoners op 31 december 2018
- 10.090 reisdocumenten afgegeven
- 13.585 parkeervergunningen verleend
- 486 huwelijken en 110 geregistreerde partnerschappen
- 15.000 meldingen openbare ruimte
- Telefonische bereikbaarheid verbeterd.
- Nieuw digitaal loket met meer digitale producten en diensten.
- Selfservice mogelijkheden voor cliënten sociaal domein.
- Betere dienstverlening Klant Contact Center.

4 Economie en werken

€ 868.664

- Ontwikkeling Masterplan winkelcentrum In de Bogaard.
- Oplevering Harbour Village, De Comphaan en start herontwikkeling Treubstraat.
- Hercertificering KVO Bedijventerreinen.
- Ondernemerspeiling uitgevoerd.
- Rode Loper: accountmanagement met Werkgeversservicepunt en Onderwijs.

5 Onderwijs

€ 5.786.573

- Permanent gebouw Integraal kindcentrum Buitenrijk in gebruik genomen.
- Start Montessorischool Parkrijk.
- Start bouw Kindercampus Rembrandtkwartier.
- Installatie nieuwe kinderrechten ambassadeurs en jongerenambassadeurs.
- Taal Proeverij In de Boogaard.
- Betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, met name op het gebied van techniek.
- Gezamenlijke regionale aanpak m.b.t. internationaal onderwijs.
- Harmonisatie van het peuterspeelzaalwerk tot kinderopvang.

6 Sport, cultuur en recreatie

€ 7.615.205

- Realisatie tweede (trainings) softbalveld Sportpark Hoekpolder.
- Overeenkomst nieuwe gebruikers voetbalvelden Sportpark Prinses Irene.
- Behoefteteonderzoek binnen- en buitensportaccommodaties uitgevoerd.
- Verkoop Laboucherelaan 1 ten behoeve van kinderdagcentrum het aandachtsLAB.
- Verduurzamen Ottoburg met het grootste groene hellende dak van Europa.
- Verduurzamen technische installaties schouwburg (gasloos).
- Kracht van Rijswijk: samenwerking culturele en maatschappelijke instellingen.
- Kunstwerk met wandelroute-app in Rijswijk Buiten.
- Doorontwikkeling Museum Rijswijk.
- Cultuurmakelaar gestart.
- Lancering app met fietsroute langs Rijswijkse kunstwerken.

2 Openbare orde en veiligheid

€ 5.762.251

- Aanpak wijkveiligheid en Woonoverlast.
- Sluitingsbevoegdheid burgemeester bij Ondernijning.
- Preventiebus
- Buurtpreventie
- 2093 Sancties en waarschuwingen in de openbare ruimte.
- 6 Henneppanden gesloten.
- 5 Adressen hoarding/woningvervuiling aangepakt.
- 170 Keer toezicht op (niet) vergunning gebonden taken.
- 10 Keer last onder dwangsom opgelegd.
- 3 Keer opgetreden tegen illegaal sekswerk.
- 3 Keer aanlijn- en mulkorfgebed opgelegd.

3 Verkeer en vervoer

€ 8.798.622

- 14 extra laadpalen voor elektrisch laden geplaatst.
- Evaluatie parkeersysteem en parkeerbeleid.
- Start proces herijking parkeernormen.
- Fietsstraat Delftweg, fietsroute Generaal Spoorlaan en de eerste fase van snelfietsroute 'Romeinse Route' zijn klaar.
- Bestuursakkoord Prinses Beatrixlaan ondertekend door Rijswijk, Den Haag en Metropoolregio Rotterdam Den Haag.
- Verkeersveilige schoolzones bij 3 basisscholen.
- 100 extra fietsnietjes voor beter fietsparkeren in woonwijken.

Toelichting Negatief saldo

Rijswijk sluit 2018 af met een tekort van € 7,5 miljoen. Belangrijkste oorzaken zijn de rijkbezuinigingen en de toename van vraag naar jeugdzorg. De tekorten zijn uit de reserves opgevangen. De gemeente heeft hiermee nog steeds een gezonde financiële basis, maar zal de komende tijd extra op de uitgaven letten. Zodat er voldoende reserves blijven om ook eventuele toekomstige tegenvallers het hoofd te bieden.

7 Sociaal Domein

€ 66.208.705

- Opening 2de consultatiebureau Esdoornstraat.
- 309 nieuwe mantelzorgers ingeschreven bij Welzijn Rijswijk.
- 1255 mantelzorgers ontvingen de mantelzorgwaardering.
- 365 succesvolle plaatsingen op werk gerealiseerd.
- 1002 schoolspullenpassen verstrekt.
- Jeugdgezondheidszorg heeft 63% van de Rijswijkse jeugdigen gezien.
- Door meer bekendheid met Veilig Thuis is het aantal meldingen en adviezen met resp. 23% en 47% toegenomen.
- 512 jeugdigen door het Jeugdteam geholpen.
- Door jeugdhulp dichterbij te organiseren hebben meer jeugdigen zorg en ondersteuning ontvangen.

8 Wonen en leven

€ 42.543.424

- Herinrichting Generaal Spoorlaan en Frans Halskade afgerond.
- Vervanging kasten en kabels openbare verlichting om storingen op te lossen.
- Natuurspeeltuin Tunneldak Stationsgebied opgeleverd.
- Onderzoek gestart naar geluidsaneringsmaatregelen Steenlaan en Lindelaan.
- Ondertekening convenant klimaatadaptief bouwen.
- 272 nieuwe woningen opgeleverd.
- 60 initiatieven van inwoners voor de stad zijn ondersteund zoals: eenzaamheidsbestrijding, de duofiets bij Onderwatershof, wijkfeest Te Werve en het meettheneighbours@thepark (wijkfeest Bomenbuurt).
- Groot onderhoud Natuurtuin Wilhelminapark afgerond.
- Diverse groenverbeteringsprojecten met inbreng en inzet van inwoners opgestart en afgerond (Operatie Steenbreek, opknappen parken).

Rijswijk

INHOUDSOPGAVE JAARSTUKKEN 2018

	Blz
LEESWIJZER.....	2
I INLEIDING.....	3
Rekening in een oogopslag.....	5
II JAARVERSLAG	
PROGRAMMAVERANTWOORDING.....	8
Algemeen Bestuur en Organisatie.....	9
Openbare Orde en Veiligheid.....	16
Verkeer en Vervoer.....	20
Economie en Werken.....	26
Onderwijs.....	31
Sport, Cultuur en Recreatie.....	36
Sociaal Domein.....	41
Wonen en Leven.....	53
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	61
Toelichting Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	62
Overhead.....	64
PARAGRAFEN.....	65
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	66
Onderhoud kapitaalgoederen.....	71
Bedrijfsvoering.....	75
Verbonden partijen.....	83
Grondbeleid.....	89
Lokale heffingen.....	91
Financiering.....	98
Duurzaamheid.....	103
RijswijkBuiten.....	108
Rapportage Interbestuurlijk Toezicht.....	112
III JAARREKENING.....	114
Balans.....	115
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	117
Toelichting op de balans.....	122
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.....	132
Overzicht begrotingsrechtmatigheid.....	134
Overzicht van de incidentele baten en lasten.....	138
Toelichting op het overzicht van incidentele baten en lasten.....	139
Single information Single audit (SiSa).....	142
Overzicht taakvelden.....	143
Wet Normering Topinkomens.....	144
IV BIJLAGEN.....	145
Kerngegevens en kengetallen.....	146
Accountantsverklaring.....	147

II Jaarverslag

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Algemeen Bestuur en organisatie

Openbare Orde en Veiligheid

Verkeer en Vervoer

Economie en Werken

Onderwijs

Sport, Cultuur en Recreatie

Sociaal Domein

Wonen en Leven

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Overhead

Algemeen bestuur en organisatie

Maatschappelijk doel

1. Het gemeentebestuur van Rijswijk bestuurt en communiceert open en transparant. Er is ruimte voor bewoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en politieke partijen. Het gemeentebestuur geeft ruimte aan initiatieven in de samenleving. Daarmee willen we bereiken dat we een sterk netwerk en goede relaties hebben en dat we de opgaven gezamenlijk realiseren.
2. De gemeente Rijswijk is een toegankelijke dienstverlenende organisatie die de wensen en behoeften van haar inwoners, bedrijven en instellingen centraal stelt. We sluiten als gemeente tijdig aan op de snel veranderende omgeving.
3. Rijswijk werkt samen op vele beleidsterreinen. Taken die we goed zelf kunnen uitvoeren doen we zelf. We (her)bezien op welke terreinen we samenwerking zoeken, met welke partners en in welke vorm.
4. Social media spelen een steeds grotere rol in de communicatie tussen de gemeente en haar inwoners. De gemeente speelt hierop in door social media steeds gericht en vaker in te zetten, met als doel om de verschillende doelgroepen in Rijswijk zo goed mogelijk te bereiken.

Wat wilde we bereiken ?

Beleidsdoel A

- **Transparantie:** Een transparant bestuur dat naar buiten treedt en zich duidelijk manifesteert.
- **Respect:** Respectvol samenspel en bereidheid invloed te delen.
- **Consistent en betrouwbaar:** Een consistent en betrouwbaar bestuur.
- **Ruimte:** Inhoudelijke beleidsruimte en ruimte voor initiatieven uit de samenleving.
- **Duurzaam en integraal:** Binnen de gemeente is er een duurzaam netwerk en wordt integrale samenwerking bevorderd.

Beleidsdoel B

- **Dienstverlening:** We maken het met onze dienstverlening gemakkelijk voor de inwoners, bedrijven en instellingen. Daarnaast bieden we waar nodig dienstverlening "op maat" aan inwoners, bedrijven en instellingen.
- **Effectiviteit, efficiëntie en transparantie:** We stellen inwoners, bedrijven en instellingen centraal in onze processen en werken op een effectieve, efficiënte en transparante wijze.
- **Informatie:** We komen onze afspraken na en informeren de inwoners, bedrijven en instellingen op een begrijpelijke wijze tijdig en volledig.
- **Kwaliteitsniveau/Service niveau:** We streven naar eenzelfde kwaliteitsniveau/service niveau onafhankelijk van het door de klant gekozen dienstverleningskanaal (digitaal, telefoon, balie, e-mail, social media of post).
- **Dienstverleningskanaal:** Hoewel de klant mag kiezen van welk dienstverleningskanaal hij/zij gebruik wil maken, zullen we waar mogelijk sturen

(verleiden) om het meest effectieve en meest efficiënte dienstverleningskanaal te kiezen.

- **Integrale benadering:** We verbeteren de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen door een integrale benadering.

Beleidsdoel C

Optimale taakverdeling: We streven naar een optimale taakverdeling tussen gemeente, bovengemeentelijke samenwerkingsverbanden en private partijen.

Beleidsdoel D

Uitvoering vernieuwingsconvenant: Meer uitvoering geven aan het vernieuwingsconvenant dat is afgesloten tussen de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) en de VNG. Dit convenant heeft als doel een minimaal kwaliteitsniveau te bepalen waaraan een lokale omroep moet voldoen. Om de kwaliteit te kunnen verbeteren gaan lokale omroepen samenwerken, of fuseren tot, een streekomroep.

Wat hebben we er voor gedaan ?

Beleidsdoel A

**Prestaties:
Participaties**

Uitwerking van de Stadsvisie

De Stadsvisie Rijswijk 2030, samen maken we de stad! is in september 2016 vastgesteld door de raad. Uit de Stadsvisie 2030 zijn een aantal keuzes gemaakt. Deze keuzes vormen de lijnen waarlangs beleid, initiatieven en maatregelen ontwikkeld kunnen worden. Samen vormen zij de dynamische (werk) Agenda van de stad, die in samenspraak met alle betrokken partijen de komende jaren nog verder wordt uitgewerkt en uitgevoerd.

Daarnaast dragen de kennis en talenten van Rijswijkers bij aan de uitwerking van de Agenda van de stad.

Om de uitwerking van de Agenda van de stad goed te borgen, hebben we het afgelopen jaar geëxperimenteerd met verschillende vormen van participatie. Zo zijn we in de Plaspoelpolder bezig geweest met het transformeren van oude kantoor- en bedrijfspanden naar wonen. Daarnaast willen we in de Bogaard en omgeving transformeren tot een levendig winkel-, woon- en verblijfsgebied samen met alle stakeholders uit de omgeving. Alle inzet heeft ertoe geleid dat we in kaart hebben welke participatietrajecten er zijn geweest en dat we in 2019 aan de slag gaan met het maken van participatiekaders en een participatietoolkit. Deze kaders moeten nauw aansluiten op de implementatie van de nieuwe omgevingswet die per 1 januari 2021 van kracht gaat.

De gemeente stimuleert van harte de initiatieven van inwoners. De afgelopen periode zijn er aanvragen van initiatieven binnengekomen veelal op het gebied van duurzaamheid en groen. Zo zijn er op verschillende gemeentelijke gebouwen duurzaamheidsmaatregelen getroffen, zoals het plaatsen van zonnepanelen op het gebouw van De Werf en is het dak van de Ottoburg vergroend. Als er een initiatief binnenkomt dan zijn er vaak meerdere opgaven/teams bij betrokken die hiermee aan de slag moeten. We spreken vooraf af wie binnen de gemeente de trekkersrol vervult en de integraliteit borgt. De uitdaging is om keuzes te maken en prioriteiten te stellen voor de korte, middellange en lange termijn. Op basis van deze keuzes worden de acties uit de Agenda van de stad geprioriteerd en geconcretiseerd en de voortgang van de uitvoering gemonitord.

Participatie

In de gemeente Rijswijk staat samenwerken met de stad hoog in het vaandel. Wij vinden het belangrijk om inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen te betrekken bij belangrijke thema's die van belang zijn voor de toekomst van Rijswijk. Want Rijswijk maken we samen!

Vanuit de participatiegedachte zijn het hoofdlijnen akkoord en het collegewerkprogramma voorgelegd aan de stad. Tijdens diverse bijeenkomsten en via een online enquête konden inwoners meedenken over de inhoud van het CWP en aangeven welke thema's de meeste prioriteit moeten krijgen.

Strandwalfestival

Op 12 juni heeft er een bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen het Strandwalfestival (SWF) en gemeente. In dit overleg is afgesproken dat er een driejarig convenant tussen gemeente en het SWF wordt opgesteld inclusief een afbouwregeling van € 15.000,- op jaarbasis voor de duur van 3 jaar. Door het aangaan van een driejarig convenant blijft het bestaan van het SWF gedurende die periode gewaarborgd. Dit biedt voor het SWF meer perspectief waar het gaat om het aangaan van contracten met potentiële sponsors. Een driejarig convenant biedt zekerheid en continuïteit. Het SWF is inmiddels een gevestigde naam in Rijswijk. De gemeente erkent de toegevoegde waarde van dit festival voor Rijswijk, maar vindt dat er naast het SWF ook andere evenementen moeten komen in Rijswijk. Dat was tot nu toe niet mogelijk omdat het jaarlijks beschikbare subsidiebedrag voor evenementen volledig aan SWF werd toegekend. Het convenant moet zo snel als mogelijk, voor het einde van het eerste kwartaal 2019, klaar zijn. Deze aankomende periode wordt invulling gegeven aan het Rijswijkse evenementenbeleid en wordt er een eventmanager aangesteld voor twee jaar.

Identiteit en imago

Door het traject van de stadsvisie is de identiteit van de gemeente scherper in beeld gebracht en is verder gewerkt aan de profileringsdoelstellingen van Rijswijk. In 2018 is gewerkt aan de profilering van Rijswijk als groene woonstad, bereikbare stad en stad van toegepaste innovatie. Rijswijk investeert in groen! Dit hebben we onder andere gedaan door initiatieven uit de samenleving te stimuleren en te faciliteren en maar ook om vanuit de gemeente zelf groene projecten in de stad op te starten. In het kader van bereikbare stad is gekeken naar opties die bijdragen aan de verbetering van de bereikbaarheid van Rijswijk waaronder het optimaliseren van de Beatrixlaan. Op het gebied van innovatie is gebruik gemaakt van technische toepassingen om het woonplezier in de wijken te verhogen. De wijk Vrijenban werd daarvoor aangewezen als proeftuin. In de wijk zijn onder andere bamboeborden geplaatst voorzien van sensoren die zelf een seintje geven als ze stuk zijn of scheef staan. Het startprogramma Smart City is eind 2018 vastgesteld en wordt in 2019 verder uitgewerkt en geïmplementeerd zowel binnen als buiten de organisatie.

Wijkwethouderschap

Elke wethouder is eerste bestuurlijk aanspreekpunt voor twee wijken in Rijswijk en is zichtbaar in die wijken. De collegeleden halen in de eigen wijk op wat de wensen en behoeften zijn van/voor de wijk ten aanzien van het wijkwethouderschap.

Ruimte voor initiatieven uit de samenleving

Met ruimte voor initiatieven benutten we de kracht, kennis en ervaring van bewoners, ondernemers en instellingen voor het gezamenlijk oplossen van maatschappelijke problemen en voor het versterken van de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk. Vooral op het gebied van groen maar ook op andere vlakken zijn initiatieven in beweging welke we daar waar nodig begeleiden. Hiervoor is het loket Stadskracht opgezet.

De raad in positie

Eind 2017 heeft de stuurgroep Raad in Positie voorstellen besproken om te experimenteren met vormen van burgerparticipatie. Om slagvaardig te kunnen opereren is in 2018 gestart met de werkgroep bestuurlijke vernieuwing.

Beleidsdoel B

Prestaties:

Collegeflitsen

In 2018 is steeds vaker gebruik gemaakt van de Collegeflits. Bij relevante onderwerpen verschijnt deze collegeflits na het college van B&W op de gemeentelijke website en geeft in het kort de essentie van de besluiten weer. Op deze manier informeren we iedereen (raad, pers, inwoners en medewerkers) op dezelfde manier over de besluiten van het college van B&W.

Spreekuur

Om bestuurder en inwoner makkelijker en direct in contact te brengen over een actueel thema en/of individuele vraag wordt maandelijks een spreekuur aangeboden. Aanhakend bij de huidige behoeften in de samenleving is het college ook bereikbaar via een WhatsApp-spreekuur. In 2018 zijn per bestuurder met enige regelmaat WhatsApp-spreekuren gehouden. Deze werden vooraf op de gemeentepagina en in sociale media aangekondigd.

Werkbezoeken

Het college wil niet alleen zichtbaar en benaderbaar zijn als bestuur. Het gaat ook om het opbouwen en onderhouden van het netwerk en het leren van anderen. In 2018 heeft het college regelmatig werkbezoeken afgelegd. Dit zijn representatieve of verdiepende bezoeken of een combinatie van beide. Met het inplannen van de werkbezoeken sluit het college aan bij onderwerpen uit het collegeprogramma en bij actualiteiten. In sommige gevallen sluiten externe partijen aan bij de werkbezoeken.

(Inter)actief informeren media

In 2018 zijn diverse persgesprekken gehouden om de media en daarmee de inwoners van de gemeente te informeren over de (concept) besluitvorming van B&W. In 2019 worden de persgesprekken voortgezet, in die gevallen dat een onderwerp om een nadere toelichting van B&W vraagt.

Social media

De opkomst van social media gaat onverminderd door. In 2018 maakten we bij onze communicatie structureel gebruik van omgevingsanalyses via online en social media. Door deze analyses kunnen we social media niet alleen steeds meer op strategische momenten inzetten, door issues eerder op te sporen kunnen we communicatie en beleid, indien nodig, ook bijsturen. In 2018 waren we vooral reactief. In 2019 willen we proactiever te werk gaan en een social media beleid en strategie vaststellen om dit te bewerkstelligen.

In 2018 is de webcare (afhandeling eenvoudige vragen en meldingen via social media) overgegaan naar het KCC.

Ook gebruikten we social media vaker om online enquêtes te lanceren om de meningen van inwoners en maatschappelijke partners te peilen. Hiermee gaan we in 2019 door.

Om te zorgen dat onze boodschappen aantrekkelijk en toegankelijk zijn, gebruiken we bij voorkeur visuele middelen (foto's, infographics en filmpjes). Zo hebben we een 'gemeentevlogger' en gebruiken we ook filmpjes van RijswijkTV. In 2019 gaan we kijken welke nieuwe innovatieve ontwikkelingen we kunnen toepassen in onze praktijk.

Nota Publieke Dienstverlening 2017-2020

In 2018 is het proces rondom het doen van Meldingen Openbare Ruimte verbeterd. Zo komen meldingen nu sneller bij de behandelaars terecht en krijgen klanten altijd een terugkoppeling.

Het Klant Contact Center is gestart om eenvoudige vragen die binnenkomen per post, e-mail en social media zelf te beantwoorden. Zo krijgen klanten sneller een antwoord.

Om de kwaliteit van het werk van het Klant Contact Center te verhogen worden dienstverleningsprocessen geoptimaliseerd en beschreven en is er een opleidingstraject gestart voor de KCC medewerkers. Bij het optimaliseren van de dienstverleningsprocessen is er extra aandacht voor het centraal stellen van onze klanten en het communiceren in begrijpelijke taal.

Er is in 2018 een project gestart om begin 2019 de mogelijkheid te bieden om reisdocumenten te bezorgen bij de klant, ook 's avonds en op de zaterdagen.

Er wordt gewerkt aan het verbeteren van de telefonische bereikbaarheid.

Er is een project gestart om een geheel nieuw digitaal loket voor de gemeentelijke website te realiseren met self service mogelijkheden en meer producten en diensten die digitaal aan te vragen zijn. Zo maken we het digitaal zakendoen met onze gemeente makkelijker, voor inwoners en ondernemers.

Het fraudeteam van Burgerzaken is van start gegaan, onder andere gericht op het bestrijden van identiteitsfraude, adresfraude, uitkeringsfraude, documentfraude en mensenhandel.

Verkiezingen

Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 was het opkomstpercentage 51,5%.

Voor deze gemeenteraadsverkiezingen is het aantal stembureaus verhoogd naar 32. Door het aantal stembureaus te verhogen komen de stembureaus dichterbij de bewoners te liggen en op plaatsen waar veel mensen samenkomen. Deze combinatie verlaagt de drempel verder om te gaan stemmen.

Tevens zijn er extra activiteiten ontplooid om het opkomstpercentage voor de gemeenteraadsverkiezingen te verhogen. Uitgangspunt was daarbij een

doelgroepenbenadering, het wegnemen van praktische belemmeringen om te gaan stemmen en een langere publiciteitscampagne.

Tijdens het bekendmaken van de voorlopige uitslag werd er een zeer klein verschil in stemmen geconstateerd tussen twee deelnemende partijen. Ook kwamen er berichten binnen over mogelijke onregelmatigheden bij het tellen van de stemmen in een stembureau. Tijdens de zitting van het centraal stembureau werd, op grond van beide berichten, besloten tot een totale hertelling van alle stemmen.

De hertelling werd gehouden op maandag 26 maart 2018 in de Marimbahal. Na de hertelling bleek dat er, ten opzichte van de voorlopige uitslag, een kleine wijziging ontstond in de zetelverdeling. Hierbij aangetekend dat deze wijziging in de zetelverdeling óók al was ontstaan op basis van de voorlopige naar de "definitieve" uitslag, zonder de hertelling.

Op dinsdag 26 maart 2018 heeft het centraal stembureau de uitslag definitief vastgesteld.

Rekenkamerfunctie

Het directeursmodel voor de Rekenkamer Rijswijk is in 2018 ongewijzigd. Conform de afspraken met de Raad heeft de Rekenkamer in 2018 een groot onderzoek en twee kleinere, quick scans uitgevoerd.

In september 2018 heeft de directeur van de Rekenkamer Rijswijk een presentatie over het functioneren en de modellen voor de opzet van Rekenkamers aan de nieuwe raadsleden gepresenteerd. Naar aanleiding van deze presentatie heeft de raad het initiatief genomen om de Rekenkamer opnieuw in te richten. Gekozen is voor samengestelde rekenkamer bestaande uit een voorzitter en twee leden (college model) en een verhoging van het budget. Doel van dit besluit is om de Rekenkamerfunctie te versterken en daarmee de kwaliteit van het gemeentelijke bestuur te vergroten.

De wijzigingen treden per februari 2019 in werking.

Beleidsdoel C

Prestaties:

Dit genoemde streven is een doorlopend proces.

Beleidsdoel D

Prestaties:

Lokale omroep

In 2018 is met het bestuur van de Stichting Omroep Rijswijk (SOR) gesproken over het opstellen van een plan om te komen tot een streekomroep. Het plan moet aangeven hoe de omroep zich organisatorisch gaat ontwikkelen en op welke wijze invulling gegeven gaat worden aan de zogenaamde "natuurlijke habitat" van de inwoners van de gemeente. Welke berichtgeving is relevant voor de Rijswijkse inwoners en/of doelgroepen (nieuws, sport, vrijetijdsbesteding, cultuur etc.)

en wat is de habitat (over welke omliggende gemeenten wil de Rijswijker geïnformeerd worden).

De verdere uitwerking van het plan wordt door het bestuur gezamenlijk opgepakt met het Programmabeleid Bepalend Orgaan (PBO) van de omroep. In de loop van 2019 wordt het plan met de gemeente besproken.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator op basis van de doelstellingen van de Kadernota Algemeen Bestuur en organisatie	Begroting 2018	Realisatie 2018
<i>Indicatoren voor communiceren en participeren met open vizier *</i>		
A) Rijswijk luistert naar de mening van haar burgers*	++	++
B) Rijswijk betreft burgers voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen*	++	++
C) Burgers en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren*	++	++
<i>Indicatoren publieke dienstverlening*</i>		
D) Aanvragen product/dienst of voorleggen vraag/probleem is gemakkelijk voor burger*	++	++
E) Burger kreeg uiteindelijk wat hij/zij wilde*	=	=
F) Klanttevredenscijfer m.b.t. telefonische bereikbaarheid	+	+
G) Eindoordeel publiekszaken o.b.v. benchmark**	7,7	7,7

* Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente.nl Beleidsthema's Rijswijk 2015

** Bron: Benchmark Publiekszaken incl. Klanttevredensonderzoeken (KTO's)

++ betekent Sterkte: (belangrijk; hoge waardering)

= betekent Prioriteit (belangrijk; gemiddelde waardering)

- betekent Zwakte: (belangrijk; lage waardering)

= betekent Geen Prioriteit (lage prioriteit; lage waardering)

+ betekent Sterkte: (minder belangrijk; hoge waardering)

Wat heeft het gekost ?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	Afwijking (+ = voordeel)
Algemeen Bestuur en Organisatie						
0010 Bestuursorganen	Lasten	1.478	1.243	992	1.542	-551
	Baten					
Saldo		-1.478	-1.243	-992	-1.542	-551
0011 Bestuurlijke samenwerking	Lasten	249	487	407	375	32
	Baten	118				
Saldo		-131	-487	-407	-375	32
0030 Burgerzaken	Lasten	1.370	1.252	1.252	1.282	-30
	Baten	1.210	1.087	1.087	1.139	52
Saldo		-160	-165	-165	-142	22
0031 Verkiezingen / referenda	Lasten	83	119	189	189	-1
	Baten					
Saldo		-83	-119	-189	-189	-1
0032 Publieke dienstverlening	Lasten	2.171	2.548	1.952	1.930	23
	Baten	3	3	3	5	2
Saldo		-2.168	-2.545	-1.949	-1.925	24
0060 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	Lasten	79	61	61	62	-1
	Baten					
Saldo		-79	-61	-61	-62	-1
5801 Mediabeleid	Lasten	44	44	44	42	3
	Baten					
Saldo		-44	-44	-44	-42	3
Programmatotalen	Lasten	5.474	5.754	4.896	5.421	-526
	Baten	1.331	1.090	1.090	1.144	54
Saldo		-4.143	-4.664	-3.806	-4.277	-471

Toelichting op de afwijking

0010 Bestuursorganen Lasten nadeel € 551.684

Pensioenen (gewezen) wethouders nadelig € 162.000

Jaarlijks wordt deze pensioenvoorziening geactualiseerd op basis van een actuariële berekening. Door vooral de aanhoudende lage rekenrente is het saldo van de pensioenverplichtingen verhoogd met een bedrag van € 162.000.

Wachtgelden gewezen wethouders nadelig € 366.000

Jaarlijks moet de hoogte van de voorziening opnieuw worden bepaald waardoor dit saldo resulteert. De nieuw ontstane verplichtingen wachtgelden van het onlangs ontbonden college is in de jaarstukken 2018 niet verwerkt, omdat de verplichting in 2019 is ontstaan. In 2019 zal de hoogte van de verplichting opnieuw worden vastgesteld.

0030 Burgerzaken Baten voordeel € 52.197

Er zijn meer reisdocumenten afgegeven dan begroot. Na aftrek van de rijkskostencomponent is er sprake van een positief saldo. Dit geldt tevens voor het aantal gesloten huwelijken /partner-schapsregistraties. Ook hier derhalve een positief saldo.

Investeringsen

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Basis Registratie Personen	U	125			125	
Ontwikkeling/invoering klantencontactcentrum (KCC)	U	406	406			

Verklaring afwijking

Niet van toepassing.

Openbare orde en veiligheid

Maatschappelijk doel

De centrale opgave is om Rijswijk de prettige, veilige leefgemeenschap te houden die het nu is. Veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid die de grenzen van de openbare orde overstijgt. Dit vraagt om inspanning van de gemeente, de professionele partners én van de bewoners en bedrijven in Rijswijk. Daarnaast zijn in het veiligheidsdomein ook wettelijke taken en verantwoordelijkheden aan de gemeente en professionele partners toebedeeld.

Wat wilden we bereiken ?

Om werk van te maken van de visie kent het veiligheidsdomein van Rijswijk drie uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn de dragers voor alle activiteiten die Rijswijk onderneemt in het brede veiligheidsdomein en die zijn vastgelegd in het Strategisch Veiligheidsbeleidsplan (Raad februari 2017). De uitgangspunten lijken vanzelfsprekend. Om ze écht na te leven, is een grote ambitie.

Beleidsdoel A

Brede kijk op veiligheid:

- Veiligheid is een maatschappij-brede opgave die de grenzen van de Openbare Orde overstijgt. Rijswijk werkt aan een integrale aanpak en integrale organisatie van veiligheidsopgaven;
- maatschappelijke ontwikkelingen kunnen om snel en flexibel handelen vragen, waardoor eerder vastgestelde prioriteiten moeten kunnen wijken. Niet het aanbod, maar de maatschappelijke vraag is leidend. Verschil mag er zijn tussen wijken, bewoners, instellingen en bedrijven.

Beleidsdoel B

Samenwerken aan veiligheid:

- Veiligheid is ieders verantwoordelijkheid. Bewoners, bedrijven, maatschappelijke instellingen en de overheid, iedereen is medeverantwoordelijk om Rijswijk vertrouwd en veilig te houden en draagt bij naar eigen kennis, kunde en draagkracht;
- eigen verantwoordelijkheid betekent ruimte voor eigen initiatieven. Daarbij wordt het algemeen belang altijd goed afgewogen. Uitgangspunt voor de gemeente is dat alle belanghebbenden een vergelijkbare plek en rol krijgen;
- we onderkennen het belang van samenwerking om de vraagstukken en de maatschappelijke opgaven van de toekomst de baas te zijn. De gemeente Rijswijk is een toegankelijke, betrouwbare partner om mee samen te werken, voor de strategische partners in het veiligheidsdomein net zo goed als voor de bewoners die met eigen initiatieven komen;
- als betrouwbare samenwerkingspartner geeft Rijswijk zelf het goede voorbeeld, onder andere door vergunningverlening en door toezicht te houden en regels te handhaven. Daarbij zijn handhaving en inspectie geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke effecten te bereiken.

Beleidsdoel C

Regie op veiligheid:

Richting geven aan kwalitatieve ontwikkeling van de stad, door middel van de nieuwe omgevingswet.

- De gemeente Rijswijk heeft de regierol in het veiligheidsdomein. De burgemeester coördineert vanuit zijn wettelijke taken voor Openbare Orde en Veiligheid;
- Rijswijk brengt partijen samen, faciliteert en ondersteunt samenwerking in het veiligheidsdomein. Ook als de gemeente zelf geen partner is in het samenwerkingsverband.

Wat hebben we er voor gedaan ?

Beleidsdoel A

Prestaties:

Buurtonderzoek en wijkaanpak (sociale) veiligheid. In 2018 is de veiligheidsmonitor opgeleverd. Hierin zijn naast objectieve vragen over de veiligheidssituatie ook vragen gesteld over de subjectieve veiligheidsbeleving. Met de woningcorporaties is in de prestatie-afspraken vastgelegd dat waar mogelijk wordt samengewerkt op het gebied van veiligheid.

Het college heeft de aanpak wijkveiligheid vastgesteld. Een van de onderdelen van de aanpak is het inrichten van een stads-breed overleg wijkveiligheid.

De uitkomst van de veiligheidsmonitor is ook gedeeld met de partners die deelnemen aan het Wijkveiligheidsoverleg. Het doel van het overleg is primair het terugdringen van de criminaliteitscijfers. Dit op basis van een gedeeld breed beeld over wat er zoal speelt in de wijken op het gebied criminaliteit, overlast, verkeersveiligheid en overige thema's.

Beleidsdoel B

Prestaties:

Burgerparticipatie in Veiligheid

Het afgelopen jaar is ingezet op het oprichten van meer Buurtpreventieteams. Inmiddels zijn vier buurtpreventieteams actief in de wijken/buurt Oud-Rijswijk, Cromvliet, Leeuwendaal, Te Werve en Steenvoorde, Presidentenbuurt, de Mare, Hoekpolder en de Ministerbuurt.

Aanpak georganiseerde en ondermijnende criminaliteit

In 2017 is gestart met een brede aanpak van ondermijning in het project OPHIS dat zich met name richt op de Plaspoelpolder. In 2018 is een vervolgstap gezet in de bestrijding van ondermijning met de vaststelling van een nieuwe burgemeestersbevoegdheid in de APV. Deze maatregel maakt het mogelijk om een voor het publiek toegankelijk pand te sluiten als daar ondermijnende activiteiten plaatsvinden. Deze bestuurlijke maatregel is in 2018 één keer toegepast. Verder is bij het ministerie van Justitie en Veiligheid in 2018 een aanvraag ingediend voor een financiële bijdrage uit het landelijk ondermijningsfonds voor het opzetten van een vergunningstelsel voor de automotive branche. Deze aanvraag is gedeeltelijk gehonoreerd. In 2019 starten we met de uitwerking van het projectplan automotive. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeenten Zoetermeer en Alphen aan de Rijn. In samenwerking met het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC) en de districtelijke ondermijningstafel.

Preventiebus

Eind 2017 is gestart met de preventiecampagne 'De wijk in met de preventiebus'. De preventiebus is tijdens het Strandwalfestival ingezet. Doel van de preventiebus is bewoners te informeren hoe zij de juiste preventiemaatregelen kunnen treffen. Tijdens de inzet van de preventiebus op het Strandwalfestival is aandacht gevraagd voor en informatie gegeven over zakkenrollers, babbeltrucs, woninginbraken, fiets- en scooterdiefstal en brandveiligheid. Aan honderden bewoners werden preventiematerialen uitgedeeld. Hierbij is samengewerkt met de politie, brandweer, Buurtpreventieteams en verschillende collega's binnen de gemeente (veiligheid en inspectie openbaar gebied).

Toezicht en Handhaving

Jaarlijks wordt in het uitvoeringsplan de afstemming en coördinatie van prioriteiten, activiteiten en inzet van capaciteit geactualiseerd. Het uitvoeringsplan wordt een belangrijk sturingsinstrument van de gemeente in de samenwerking. In 2018 is de Kadernota Toezicht en Handhaving 2019 - 2023 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma 2019 opgeleverd.

Een lange, warme en droge zomer leidde tot een herprioritering in de handhavingstaken. De maatschappelijke vraag naar handhaving op vuil (picknick) en BBQ-verbod (brand) bracht een verschuiving van de inzet van middelen met zich mee. Dit leidde wel tot het opstellen van een, met de ketenpartners afgestemd, actieprogramma zomeractiviteiten voor de komende jaren.

Daarnaast is de focus vanuit Handhaving en Toezicht op de uitvoering van de APV. Hier vloeit de aanpak van weesfietsen, voertuigwrakken, kampeermiddelen op de openbare weg, hondenbeleid en overige APV artikelen uit voort.

Handhaving heeft tevens een sterke informatieve en dienstverlenende rol. Ook is het fungeren als vraagbaak in de dagelijkse uitvoering opgenomen.

Woonoverlast

De aanpak woonoverlast is vastgesteld. De aanpak is integraal. De gemeente heeft een regierol wanneer overlast niet meer door één of twee partijen kan worden opgelost.

In 2019 wordt deze aanpak formeel door de deelnemende partijen bekrachtigd in een convenant. Het convenant kon niet tegelijkertijd met de aanpak worden vastgesteld vanwege de noodzakelijke toetsing op de AVG.

Hoarding ('verzamelwoede') en woningvervuiling

Samen met brandweer, GGD, bouw- en gemeentelijke handhaving en andere ketenpartners is gewerkt aan een samenhangend beleid rond hoarding en woningvervuiling.

Doel is om samen met deze (maatschappelijke) partners de gevaarlijke situatie op te lossen en mogelijk herhaling te voorkomen. Meerdere casussen zijn integraal aangepakt en opgelost.

Beleidsdoel C

Prestaties:

Versterken regie zorg en veiligheid
Het afgelopen jaar is de samenwerking tussen het zorg- en het veiligheidsdomein geïntensiveerd en in 2019 wordt deze samenwerking verstevigd. Bij de integrale aanpak van de complexe multiproblematiek wordt intensief samengewerkt en om de doorloop van de ketens te versoepelen wordt in 2019 gestart met de 'Lokale kamer Rijswijk' (het Vangnet Zorg en Veiligheid). Aan dit overleg zullen partners deelnemen zoals: Politie, Zorgpartijen, Toezicht & Handhaving, Corporaties en diverse disciplines uit de beleidsvelden van de gemeente. Eind 2018 is gestart met de werving van een coördinator Zorg- en Veiligheid. De coördinator wordt aanspreekpunt voor complexe problematiek.

Sluitend maken aanpak opvang verwarde personen

Samen met de ketenpartners is gewerkt aan het opstellen en implementeren van het plan van aanpak verwarde personen binnen Rijswijk. Het plan van aanpak verwarde personen is afgelopen jaar vastgesteld.

Relevante beleidsnota's

Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden

De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) is een gemeenschappelijke regeling van de negen gemeenten in de regio belast met de uitvoering van taken op het gebied van brandweerbijstand, geneeskundige hulpverlening en rampenbestrijding. Het doel van de VRH is het bevorderen van de veiligheid en zorg van allen die zich in het gebied van de VRH bevinden door de samenwerking tussen burgers, private en publieke partijen te stimuleren en te faciliteren. Het accent ligt op door ontwikkelen van de regionale organisatie. Het zwaartepunt van de VRH zal de komende jaren liggen op het verhogen van het veiligheidsbewustzijn van de burgers op basis van het rapport Bevolkingszorg nieuwe stijl. Het verder regionaliseren van crisiscommunicatie en de gemeentelijke crisisorganisatie.

Omgevingsdienst Haaglanden

De omgevingsdienst Haaglanden voert alle milieutaken uit voor de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De omgevingsdienst is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken (VTH) gerelateerd aan de Wet Milieubeheer en andere wettelijke milieutaken. In 2019 start naar alle waarschijnlijkheid de nieuwe Omgevingswet waarin meerdere wetten samengevoegd worden. Nu is nog niet duidelijk wat dat voor de taakverdeling tussen partijen betekent.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Verwijzingen naar HALT Toelichting: eenheid is in aantallen. Bron: Halt Meer investeren in preventie, waardoor verwijzingen kunnen afnemen.	42	38
Harde kern jongeren Toelichting: aantal per 1.000 inwoners Bron: Politie/OM Veelplegers	< Niveau 2017	n.v.t.*
Winkeldiefstallen Toelichting: aantal geregistreerd per 1.000 inwoners Bron: Waarstaatjegemeente Diefstallen met en zonder geweld	3	3,6
Geweldsmisdrijven Toelichting: aantal geregistreerd per 1.000 inwoners Bron: Waarstaatjegemeente	5,2	5.6
Diefstal/inbraak uit woning Toelichting: aantal geregistreerd per 1.000 inwoners Bron: Waarstaatjegemeente	3,8	2.3
Vernieling en beschadiging Toelichting: aantal geregistreerd per 1.000 inwoners Bron: Waarstaatjegemeente	5,0	4.9

*De veelplegerslijsten worden niet meer bijgehouden. Deze lijsten werden door het OM gebruikt voor een ISD-maatregelen (Inrichting Stelselmatige Daders). Door een veranderende werkwijze m.b.t. deze doelgroep worden geen veelplegerslijsten meer bijgehouden. Deze indicator komt daardoor te vervallen.

Optioneel, niet verplicht

Indicator	Begroting 2018	Jaarrekening 2018
Diefstal van fietsen	6,5	2018 nog niet gepubliceerd
Aantal deelnemers burgerparticipatie in Veiligheid Toelichting: aantal deelnemers burgerparticipatie in Veiligheid Bron: eigen bron Burgernet en Buurtpreventie (Exclusief WhattsApp-groepen)	4.500	3.830
Gemeentelijke crisisorganisatie is operationeel conform deelplan/draaiboeken bevolkingszorg Toelichting: % aantal fte beschikbaar in crisisorganisatie Bron: eigen bron	100%	100%

Wat heeft het gekost ?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						Afwijking (+ = voordeel)
Openbare Orde en Veiligheid		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	
1100 Openbare Orde en Veiligheid	Lasten	1.323	1.388	1.142	1.171	-29
	Baten	4	40	40	4	-36
Saldo		-1.318	-1.347	-1.102	-1.167	-65
1200 Brandweer	Lasten	4.459	4.732	4.704	4.554	150
	Baten	3			8	8
Saldo		-4.456	-4.732	-4.704	-4.546	158
1201 Rampenbestrijding	Lasten	36	69	69	37	31
	Baten	9			9	9
Saldo		-27	-69	-69	-28	41
Programmatotalen	Lasten	5.818	6.189	5.915	5.762	152
	Baten	17	40	40	21	-19
Saldo		-5.801	-6.149	-5.875	-5.741	133

Toelichting op de afwijking

1200 Brandweer Lasten voordeel € 149.839

FLO overgangsregeling brandweerpersoneel

Elk jaar kunnen relatief grote verschillen ontstaan in de kosten FLO (functioneel leeftijdsontslag) ten opzichte van de raming, omdat de raming gebaseerd is op de op dat moment bekende informatie. Deze informatie is in 2018 al snel achterhaald door de reparatie van de FLO en het niet ruim van tevoren kunnen vaststellen wie er vroegtijdig met pensioen gaat. Hierdoor is er in 2018 een voordelig effect ontstaan van circa € 140.000. Dit effect moet voorlopig worden beschouwd als incidenteel.

Verkeer en Vervoer

Maatschappelijk doel

Het behouden en verbeteren van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en de leefbaarheid van de gemeente Rijswijk. Naast verkeersbeleid en beheer en onderhoud van de bestaande infrastructuur maken we samen met onze inwoners en andere belanghebbenden plannen voor het verkeer in de toekomst. De groei van onze stad en regio, en de mobiliteit, vraagt komende jaren ook om een *mobiliteitstransitie*. Dat betekent dat we het gebruik van fiets, openbaar vervoer en andere vormen van mobiliteit moeten bevorderen om de stad niet dicht te laten slibben. Er zijn maatregelen nodig om de stad bereikbaar, verkeersveilig en leefbaar te houden en om ervoor te zorgen dat inwoners mobiel blijven.

Kernboodschap: Rijswijk ligt strategisch in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en is goed bereikbaar. Dat willen we graag zo houden. We hebben te maken met een veranderende maatschappij. Daarom werken we samen met anderen aan oplossingen voor nieuwe uitdagingen, zodat onze stad bereikbaar en leefbaar blijft voor iedereen.

Wat wilden we bereiken ?

Beleidsdoel A

Wij stimuleren het gebruik van alternatieve vervoerswijzen anders dan de auto, door barrières weg te nemen en goede basisvoorzieningen, waaronder infrastructuur, te realiseren. Hiermee houden wij Rijswijk en de regio bereikbaar, leefbaar en veilig.

Beleidsdoel B

Wij zorgen ervoor dat het aantal verkeersslachtoffers in de stad minimaal blijft. Dit doen wij door onveilige verkeerssituaties aan te pakken en verkeerseducatie te stimuleren.

Beleidsdoel C

Het aantal personen dat binnen een redelijke reistijd met verschillende vervoerswijzen onze economische toplocaties kan bereiken neemt toe. Dit heeft geen negatieve effecten op de bereikbaarheid van die toplocaties en de omgeving.

Beleidsdoel D

Wij streven naar een toekomstbestendig en betaalbaar parkeerbeleid met een logische en eerlijke verdeling van de schaarse ruimte.

Beleidsdoel E

Wij vinden het belangrijk dat inwoners van Rijswijk voldoende keuzemogelijkheden hebben om te kunnen gaan waar zij willen ("iedereen doet mee")

Wat hebben we ervoor gedaan ?

Beleidsdoel A

Prestaties:

Wij gingen in 2018 door met het realiseren van goede fietsvoorzieningen, waaronder veilige, comfortabele en directe fietsroutes. Waar mogelijk doen we dat samen met Provincie en Metropoolregio. Prioriteit hebben daarbij de vier routes die als stertroutes en/of snelfietsroutes zijn aangemerkt in de

Structuurvisie Mobiliteit. In dat kader stonden voor 2018 op het programma de fietsprojecten op de route Sir Winston Churchilllaan ("Romeinse Route", 1^e fase), de route Delftweg en de route langs de Generaal Spoorlaan. Over een afstand van zo'n 6 kilometer zijn de routes als fietsstraat of als vrije fietspaden aangelegd en voorzien van asfalt of comfortklinkers en daardoor kunnen op een gemiddelde werkdag dagelijks zo'n 7.000 mensen prettiger fietsen. Bovendien is in 2018 gestart met de planvorming voor de integrale inrichting van de Steenlaan/Tulpstraat en 2e fase van de Sir Winston Churchilllaan ("Romeinse Route"). Een integrale aanpak bevordert fietsgebruik, aantrekkelijkheid van de directe omgeving langs de route en biedt kansen om de boomstructuur duurzaam te onderhouden.

Barrières van water, spoor en wegen nemen we zoveel mogelijk weg, waardoor we de oversteekbaarheid verbeteren en reistijden laten afnemen. In 2018 verbeterden we bijvoorbeeld de oversteekbaarheid van de Mgr. Bekkerslaan voor voetgangers van en naar de nieuwe woonwijk Eikelenburg.

Beleidsdoel B

Prestaties:

Ter verbetering van de verkeersveiligheid gingen we door met onze inzet voor een verkeersveilige schoolomgeving. Tussen 2017-2020 zullen alle basisscholen, in samenwerking tussen school-ouders-kinderen-gemeente, voorzien zijn van schoolzones. Ook op andere plekken in de stad pakten we kleine knelpunten aan. Met bewonersorganisaties en op basis van meldingen inventariseren we het hele jaar door kleine knelpunten in de gemeente. Waar mogelijk lossen we deze knelpunten op en komen we tegemoet aan Burgerinitiatieven, zodat de kwaliteit en het gebruik van de leefomgeving verbetert.

Het kruispunt Diepenhorstlaan-Verrijn Stuartlaan (waar geen verkeerslichten staan) is als locatie voor een rotonde in beeld. In 2018 is planvorming, samen met het "groene assenkruis" Plaspoelpolder gestart.

Ook deden we onderzoek of het ruimtelijk inpasbaar is om op 3 kruispunten de verkeerslichten te vervangen door rotondes. Naast inpasbaarheid onderzochten we de effecten op de doorstroming en verkeersveiligheid. Uit deze onderzoeken blijken de nadelen groter dan de voordelen en concludeerden we dat vervanging van verkeerslichten door rotondes in het Rijswijkse verkeerssysteem niet haalbaar is.

Beleidsdoel C

Prestaties:

Er is ingezet op een duurzame toekomst van de Prinses Beatrixlaan in samenhang met de ontwikkeling van Masterplan In de Bogaard e.o en de Verstedelijkingsalliantie. Samen met de Metropoolregio en de gemeente Den Haag is in 2016 een proces gestart om te komen tot een gedragen en toekomstbestendige verkeersstructuur voor Rijswijk en Den Haag zuidwest. De opgave is niet zuiver verkeerskundig maar inmiddels een integraal ruimtelijke en kans gestuurde opgave. De Prinses Beatrixlaan en omgeving is net als het gebied rond In de Bogaard, station en delen van de Plaspoelpolder onderhevig aan kansen en initiatieven voor verstedelijking. In 2018 zijn onderzoeken uitgevoerd en presentaties gehouden. Dit heeft eind 2018 geresulteerd in een raadsvoorstel Bestuursovereenkomst Prinses Beatrixlaan, dat in januari 2019 is aangenomen.

Beleidsdoel D

Prestaties:

De gehele reis is van belang. Op herkomst- en bestemmingslocaties bieden wij daarom goede voorzieningen aan. Dit doen wij onder andere door een eerlijk en toekomstbestendig parkeerbeleid te hanteren. In 2017 is het nieuwe parkeersysteem en parkeerbeleid ingevoerd. In 2018 is de beleidsevaluatie opgeleverd en in de Raad besproken. Eind 2018 is de proef met de scanauto gestart. In 2018 zijn we begonnen met het proces voor het herijken van de parkeernormen, zodat deze beter aansluiten op trends in de mobiliteit en meer flexibele sturingsmogelijkheden bieden bij transformatie van gebouwen. Daarnaast investeren we in goede, veilige en voldoende fietsparkeervoorzieningen. In woonwijken en rond winkels zijn 100 extra fietsnietjes geplaatst. Daarnaast zijn we doorgegaan met het plaatsen van laadpalen voor elektrische auto's (14 in 2018).

Beleidsdoel E

Prestaties:

Binnen een duurzaam beleid van verkeer en vervoer vormt goed openbaar vervoer een belangrijke pijler. Goed openbaar vervoer blijft een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de stad en bevordert een goed vestigingsklimaat. We blijven ons daarom onverminderd inzetten om het belang van goede voorzieningen van openbaar vervoer en andere duurzame alternatieven te borgen bij de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (de financier van het vervoer). Voor het vervoerplan HTM 2019 is door ons met succes gelobbyd voor het behoud van buslijn 18 door Steenvoorde (nu bus 22/29) en buslijn 23 (route Generaal Spoorlaan). En in 2018 is onderzoek gestart naar rijtijden van buslijn 23.

In lijn daarmee wordt ook op verschillende bestuurlijke "tafels" het belang van de extra halteplaats in RijswijkBuiten herhaald. Station Rijswijk verdient bijzondere aandacht; we streven naar en willen investeren in een kwaliteitsimpuls voor het stationsgebied. In 2018 zijn verbeteringen in de voorzieningen (banken, groen) gedaan.

Beleidsnota's / verbonden partijen

Relevante beleidsnota's onder andere:

Structuurvisie Mobiliteit
Kadernota Parkeren
Beleidsevaluatie Parkeren

Betrokkenheid verbonden partijen

MRDH

De GR is in 2015 ontstaan vanuit het Stadsgewest Haaglanden en de stadsregio Rotterdam (thans 23 gemeenten) en vervult een belangrijke rol op het gebied van 'Bereikbaarheid en Mobiliteit' en 'Economisch Vestigingsklimaat'. De GR werkt aan verheffing van de regio tot Europese topregio, o.a. via het investeringsprogramma "Investeren in vernieuwing".

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig Toelichting: jaargegevens 2018	6%	9%
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser Toelichting: jaargegevens 2018	<10	40

Optioneel, niet verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal meters geoptimaliseerde fietsroutes per jaar Toelichting: gemeentelijke meting op straat	1.500 meters	6.155 meters
Aantal fietsers per jaar op ster- en hoofd fietsroutes Toelichting: fietstellingen (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), streefwaarde is bepaald aan de hand van tellingen op aantal hoofd routes en verwachte groei.	13.746	gegevens 2018 nog niet beschikbaar
Aantal blackspots Toelichting: blackspot: locaties waar in een periode tussen drie en vijf jaar tien ongevallen met gewonden hebben plaatsgevonden. Jaargegevens 2014- 2018.	0	0
Parkeerdruk gemiddeld (%) Toelichting: periodieke gemeentelijke parkeerdrukmeting	Max.90%	65%
Bereikbaarheid van economische toplocatie(s) met vervoersmodaliteiten binnen een redelijke afstand/tijd Monitoring van deze indicator wordt gedaan door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). De indicator geeft het effect weer van regionale en lokale investeringen in geld en tijd ten gunste van bereikbaarheid per fiets en openbaar vervoer. Bereikbaarheid betekent hier het aantal mensen (forenzen) dat per openbaar vervoer binnen 45 minuten of per fiets binnen 30 minuten de Plaspoelpolder kan bereiken. Streven is naar groei. 2018 is het startjaar van de metingen. De volgende effectmeting is in 2025. De streefwaarden in 2025 zijn: 1.101.000 mensen per openbaar vervoer en 773.000 per fiets.	Ntb	Openbaar vervoer 1.005.000 Fiets: 674.000

Wat heeft het gekost?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						
Verkeer en Vervoer		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	Afwijking (+ = voordeel)
2100 Wegen, straten en pleinen	Lasten	6.212	5.429	5.391	5.468	-77
	Baten	899	693	713	1.156	442
Saldo		-5.313	-4.736	-4.677	-4.312	365
2110 Verkeer	Lasten	1.105	1.356	1.255	1.324	-69
	Baten	119	22	22	96	73
Saldo		-986	-1.334	-1.233	-1.229	4
2120 Openbaar vervoer	Lasten	327	256	217	300	-83
	Baten	149	35	35	91	56
Saldo		-177	-221	-182	-209	-27
2140 Parkeren	Lasten	534	449	925	880	45
	Baten	1.457	1.251	1.760	2.054	294
Saldo		924	802	836	1.174	338
2400 Waterwegen	Lasten	837	785	775	827	-51
	Baten	6				
Saldo		-831	-784	-775	-826	-51
Programmatotalen	Lasten	9.015	8.274	8.563	8.799	-236
	Baten	2.631	2.001	2.531	3.397	866
Saldo		-6.384	-6.272	-6.032	-5.402	630

Toelichting op de afwijking

2100 Wegen, straten en pleinen

Lasten nadeel € 77.110

Baten voordeel € 442.412

Op de investeringen behorende bij dit programma zijn minder interne uren geschreven dan geraamd, hetgeen op dit beleidsproduct een nadeel van € 109.000 tot gevolg heeft.

Er is € 121.403 ontvangen voor straatwerk.

Er zijn meer baten binnengekomen dan verwacht. We hebben € 76.000 ontvangen voor schades die derden hebben toegebracht aan de openbare ruimte. Bovendien hebben we meer vergoeding van netbeheerders ontvangen (€67.234) voor het herstellen van graafwerkzaamheden. Voor deze twee inkomsten geldt dat we kosten hebben gemaakt. Deze kosten zijn nagenoeg gelijk aan de extra inkomsten. Hiernaast hebben we meer huurinkomsten van Stedin ontvangen voor het gebruik van de ondergrond (€ 43.000). Dit zijn netto inkomsten.

Het krediet realisatie toegankelijkheid bushaltes 2011 was abusievelijk niet afgesloten. Dit bedrag ad € 246.000 resulteert in een voordelige toevoeging aan het rekeningresultaat.

2110 Verkeer

Lasten nadeel € 69.072

Baten voordeel € 73.480

In 2016 is met behulp van een subsidie van de Metropool Regio Den Haag Rotterdam gestart met het aansluiten van de verkeersregelinstallaties op de centrale van de provincie Zuid-Holland. Deze moderne verkeerscentrale biedt meer mogelijkheden om het verkeer te geleiden. Deze werkzaamheden liepen door in 2018. De uitgaven zijn € 69.000.

Middels een definitieve beschikking is er subsidie ontvangen van € 32.500 voor Schoolzones 2016-2017 van de Metropoolregio. Deze baten waren niet geraamd. Daarnaast is er een afrekening van de provincie ontvangen van het subsidie van €34.400 voor het technisch overzetten van de verkeersregelcentrale.

2120 Openbaar vervoer
Lasten nadeel € 82.937
Baten voordeel € 56.066

Er is per abuis € 43.000 van het budget afgeboekt bij de bezuinigingsronde bij de stationslocatie terwijl dit voor onderhoud en energie van het gebouw was. Ook is er een juridische procedure tegen één van de huurders van het gebouw geweest voor een bedrag van ongeveer € 30.000.

Het voordeel van de baten betreft een definitieve subsidiebeschikking voor de aanleg van bushaltes voor lijn 51 bij RijswijkBuiten in 2017.

2140 Parkeren
Baten voordeel € 293.598

Ten opzichte van de 2e halfjaarrapportage 2018 is er nog een voordelig saldo ontstaan doordat vooral de opbrengsten van belparkeren, parkeerautomaten en vergunningen per saldo ten opzichte van de verwachting meevielen.

2400 Waterwegen
Lasten nadeel € 51.483

Er is in 2018 € 54.968 meer uitgegeven voor maaien en krozen. Er is een rekening uit 2017 in 2018 betaald.

Investerings

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Bewegwijzering actualiseren nieuwe fietsroutes	U	80	6		74	
Carillontoren Generaal Spoorlaan	U	140	83		57	
Digitaal vergunningensysteem parkeren	U	156	156			
Fietspaden in asfalt 2016	U	62	77		-15	
Fietspaden in asfalt 2016	I			20		-20
Fietspaden in asfalt 2018	U	300	5		295	
Fietspaden in asfalt 2018	I	100				100
Fietspaden in asfalt Rembrandtkade deel 2	U	290			290	
Fietspaden in asfalt Rembrandtkade deel 2	I	180		80		100
Fietsroute RijswijkBuiten-Den Haag (sterroute 2)	U	500	78		422	
Fietsroute RijswijkBuiten-Den Haag (sterroute 2)	I	250				250
Fietsroute Romeinse route (S.W. Churchillaan)	U	1.503	1.240		263	
Fietsroute Romeinse route (S.W. Churchillaan)	I	1.505		741		764
Fietsstraat Delftweg	U	2.562	2.430		132	
Fietsstraat Delftweg	I	2.349		1.402		947
Fietsverbinding Jaagpad-Huis te Hoornkade	U	2.584	2.584			
Fietsverbinding Jaagpad-Huis te Hoornkade	I	1.702		1.702		
Handhaafstelsysteem parkeren	U	30			30	
Herinricht.incl. fietspaden Steenlaan+Tulpstraat	U	395	5		390	
Herinricht.incl. fietspaden Steenlaan+Tulpstraat	I	230		80		150
Herinrichting 30 km/u - Stationskwartier	U	158	115		43	
Herstel asfaltwegen 2018	U	1.157	1.244		-87	
Herstellen (duiker)bruggen 2018	U	230	53		177	
Inrichting autotunnel Laan van 't Haantje	U	112			112	
Integrale herinrichting probleemstraten 2018	U	1.100	32		1.068	
Integrale herinrichting probleemstraten 2019	U					
Kwaliteitsimpuls Plaspoelpolder	U	150	26		124	
Kwaliteitsimpuls Stationsomgeving	U	189	163		26	
Ophoging Hoornbrug	U	723	1.272		-549	
Opwaarderen Frans Halskade	U	514	496		18	
Opwaarderen Generaal Spoorlaan	U	3.385	3.910		-525	
Opwaarderen Generaal Spoorlaan	I	3.075		3.564		-489
Opwaarderen grote probleemstraten 2018	U	75	75			
Opwaarderen Karel Doormanlaan	U	152	180		-28	
Opwaarderen Karel Doormanlaan	I	75		75		

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Opwaarderen kleine kansrijke plekken 2017	U	128	108		21	
Overlast bomen 2018	U	419	101		318	
Parkeerautomaten fiscalisering	U	696	691		5	
Parkeerregulering Cromvliet en Oud-Rijswijk	U		1		-1	
Realisatie fietsbrug Rijn-Schiekanaal	U	5.591	5.510		82	
Realisatie toegankelijkheid bushaltes fase 5	U	111	111			
Realisatie toegankelijkheid bushaltes fase 5	I	111				111
Reconstructie van Hardenbroeklaan	U	500	34		466	
Reconstructie van Hardenbroeklaan	I	500		500		
Rotonde Diepenhorstlaan en groen assenkruis	U	1.869	33		1.836	
Rotonde Diepenhorstlaan en groen assenkruis	I	1.230		600		630
Talking Traffic verkeerslichten	U	187	31		156	
Talking Traffic verkeerslichten	I	187				187
Tramlijn 15 - Rijswijkse deel	U	4.015	4.483		-468	
Tramlijn 15 - Rijswijkse deel	I	3.700		4.291		-591
Tramlijn 17 - verbreding	U	2.551	1.896		654	
Tramlijn 17 - verbreding	I	2.500		1.896		604
Verkeersveilige schoolomgeving	U	165	55		110	
Verkeersveilige schoolomgeving	I	83				83
Verkeersveiligheid "oversteekplaatsen"	U	50			50	
Vernieuwen openbare verlichting 2014	U	771	733		38	
Vervangen beschoeiingen 2018	U	423	137		285	
Vervanging armaturen 2018	U	353	98		255	
Vervanging gevelbeplating spoortunnel	U	100			100	
Vervanging kabelnet openbare verlichting 2018	U	342	308		34	
Vervanging lichtmasten 2018	U	357	69		288	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2018 (20jr)	U	362	48		314	
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2018 (20jr)	I	190		-59		249
Vervanging verkeerslichteninstallaties 2018 (40jr)	U	160			160	

Verklaring afwijking

Fietspaden in asfalt 2016

De projecten zijn afgerond.

Herstel asfaltwegen 2018

Wethouder Brederodelaan en de Marijkesingel zijn voorzien van een nieuwe asfaltconstructie. De Acacialaan is heringericht in combinatie met het fietsproject. Daarnaast zijn enkele paden in Park Overvoorde zijn geasfalteerd.

Ophoging Hoornbrug

Deze werkzaamheden worden door Rijswijk uitgevoerd in opdracht/samenspraak met Provincie en MRDH. De kosten worden voor een groot deel, aan de hand van een verdeelsleutel, doorberekend aan de betrokken partijen en in 2019 wordt een 'tussenstand' afgerekend. MRDH en Provincie hebben voorgesteld om het project niet langer door te laten gaan. Zodra besluitvorming rond is, worden financiële gevolgen (saldo kosten-baten) in de eerste halfjaarrapportage verwerkt. Krediet kan worden doorgezet.

Opwaarderen Generaal Spoorlaan

Voor de herinrichting van de Generaal Spoorlaan is een interactief participatietraject doorlopen met belanghebbenden. De werkzaamheden zijn in 2018 afgerond.

Opwaarderen Karel Doormanlaan

Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de technische mogelijkheden voor een reconstructie. Er is een uitgebreid participatietraject in 2018 doorlopen. De uitvoering volgt in 2019.

Tramlijn 15 Rijswijkse deel

Dit subsidieproject is een samenwerking tussen de gemeente Rijswijk en de MRDH, waarbij de gemeente Rijswijk het projectmanagement voert en zorgt voor de realisatie. De werkzaamheden zijn afgerond. Het krediet kan worden afgesloten.

Economie en Werken

Maatschappelijk doel

Rijswijk is één van de economisch sterkste gemeenten uit de MRDH en heeft zich in de metropoolregio stevig gepositioneerd als doorgroei hub voor innovatief midden- en kleinbedrijf (MKB). Daarbij heeft Rijswijk samen met verschillende lokale en regionale partners gebouwd aan vitale en toekomstbestendige centrum- en werklocaties.

Wat wilden we bereiken ?

Beleidsdoel A

We consolideren en versterken het verdienvermogen van onze lokale economie en spelen een rol van betekenis in het versterken van de regionale economie.

Beleidsdoel B

We blijven continu bouwen aan een optimaal vestigings- en investeringsklimaat voor bedrijven en in het bijzonder (innovatieve) MKB-bedrijven.

Beleidsdoel C

We (her)ontwikkelen samen met private partners vitale en aantrekkelijke werklocaties en winkel- en voorzieningencentra, die aansluiten bij de vraag- en aanbodontwikkelingen van de markt en versterken daarmee het gewenste vestigingsklimaat.

Beleidsdoel D

We ontwikkelen samen met Werk en Onderwijs een Rode Loper voor bedrijven. Daarmee zetten we extra in op acquisitie van nieuwe bedrijven en behoud van bestaande ondernemers.

Wat hebben we ervoor gedaan ?

Beleidsdoel A

Prestaties:

Extra inzet door MRDH in Rijswijk

In 2018 is flink ingezet om Rijswijk op de kaart zetten binnen de MRDH. Dit heeft geresulteerd in een prominente aanwezigheid in de regionale bedrijventerreinenstrategie. Op dit thema, waar er uitgebreid aandacht is voor de leegstand van kantoren en de behoefte aan kwalitatief goed en extra bedrijfsmatig vastgoed, hebben we nu een vertegenwoordigend wethouder voor de werklocaties en een financiële bijdrage van de MRDH voor 2019.

De MRDH heeft in 2018 ook haar rol opgepakt in het Kesslerpark/ Shell dossier. Als secretaris en als mede-financier van het convenant met Shell, de gemeente Rijswijk, de Provincie Zuid-Holland en de MRDH. Het heeft geresulteerd in een regionaal afgestemd plan voor het Kesslerpark op basis waarvan Shell nu verkoopt.

Het onderzoek van Automatisch Vervoer op de Last Mile is afgerond. Op basis van de uitkomsten is besloten om als Gemeente Rijswijk voor dit moment plannen hiervoor niet verder uit te werken.

Nieuwe toekomst voor samenwerking BPH

De regionale samenwerking binnen Businesspark Haaglanden (BPH) is beland in een nieuwe fase. Samen met de partnergemeenten is besloten hiervoor een kwartiermaker aan te stellen om de doelstelling van BPH te herijken. Het voorliggende vraagstuk is de wijze waarop BPH verder wordt ontwikkeld binnen de regio.

Realisatie in de Plaspoelpolder door het IPP

De samenwerking met Den Haag in het IPP kent een lange geschiedenis maar lijkt met de aanpak van de Plaspoelpolder actueler dan ooit. De laatste fase van Harbour Village is afgerond in 2018. En voor de Treubstraat is er een strategie gemaakt voor het uitplaatsen van de vleermuizen. Het eerste pand is inmiddels verkocht. Dit pand wordt getransformeerd tot een hippe broedplek voor (ICT)ondernemers.

Beleidsdoel B

Prestaties:

Verbetering dienstverlening voor ondernemers

Aan de hand van het collegewerkprogramma is eveneens gestart met de excellente dienstverlening aan ondernemers. Hiervoor is in 2018 de ondernemerspeiling uitgevoerd. De uitkomsten daarvan worden in 2019 opgeleverd en worden actief met de ondernemers besproken om verbeteringen door te kunnen voeren.

Extra inzet op accountmanagement bedrijventerreinen en gebiedsmarketing.

In 2018 is het accountmanagementteam uitgebreid. Met deze uitbreiding is extra ingezet op het proactief benaderen van ondernemers. Er is een jaarplan opgesteld door de accountmanagers, met daaraan gekoppeld een top 50 van ondernemers die onder andere belangrijk zijn voor de werkgelegenheid in Rijswijk. Het grote deel van deze top 50 is benaderd en kennis meegemaakt. Voor 2019 wordt deze lijn actief doorgezet.

Gebiedsmarketing bestond in 2018 onder andere uit Google advertisement voor de Plaspoelpolder, artikelen in Busines Haaglanden, Property.nl en Delft.Business (Rijswijk Special), alsmede een bijdrage aan het Bedrijventerreinen event van SKBN in de Broodfabriek.

Centrummanagement en gebiedsmarketing in de winkelgebieden voortgezet.

Voor In de Bogaard en Oud-Rijswijk is het accountmanagement op een andere manier

geregeld. De gemeentelijke accountmanagers hebben vooral contact met de winkelcentrummanagers en de bestuurders van de winkelgebieden, die fungeren als onder andere spreekbuis van de winkeliers.

De winkelcentrummanager wordt niet alleen betaald door de gemeente, maar ook door winkeliers en eigenaren. In 2018 hebben de centrummanagers ingezet op marketing en evenementen die bijdragen aan de profilering en levendigheid van het winkelgebied.

Zo heeft in Oud-Rijswijk het jaarlijkse Dickensfeest plaatsgevonden. De gemeente heeft hier een financiële bijdrage aan geleverd.

Winkelcentrum In de Bogaard bestond in 2018 55 jaar en heeft hier twee weekenden veel aandacht aan besteed met diverse activiteiten. Vanuit de gemeente is een bedrag beschikbaar gesteld om de zitelementen op het Bomenplein te vervangen.

Het winkelcentrummanagement In de Bogaard heeft daarnaast bijgedragen aan de evaluatie van de Bogaard Crew met Middin en het contracteren van De Martinifabriek voor het continueren van de Crew.

Digitale bereikbaarheid voldoet

Digitale bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsfactor. Mede hierom wordt geïnvesteerd in openbare WIFI in In de Bogaard en de Plaspoelpolder. Daarnaast is er een bijdrage geleverd aan het onderzoek van de BBR naar de kwaliteit van de digitale bereikbaarheid van de Plaspoelpolder. Deze blijkt te voldoen aan de huidige Europese standaard.

Schoon, heel, veilig

Schoon, heel en veilig blijft belangrijk voor onze winkelgebied en bedrijventerreinen. Ook in 2018 is onder de noemer van Keurmerk Veilig Ondernemen hier gezamenlijk met ondernemers, politie, brandweer en handhaving aan gewerkt.

Voor de bedrijventerreinen is in 2018 de hercertificering van het KVO behaald.

In de winkelcentra Oud Rijswijk en In de Bogaard is extra geïnvesteerd in de openbare ruimte om de (verblijfs)kwaliteit te waarborgen, dan wel te verbeteren, door in beide centra kauwgom te verwijderen; en door terrasschotten en nieuwe zitelementen te plaatsen in In de Bogaard.

Beleidsdoel C

Prestaties:

Nieuwe plannen voor In de Bogaard en omgeving

In 2018 is voor winkelcentrum In de Bogaard en omgeving gestart met het ontwikkelen en opstellen van een Masterplan. In opdracht van de gemeente is hier een aanvang voor gemaakt door externen. In gezamenlijkheid is er contact gelegd met de diverse vastgoedeigenaren in het gebied. Ook de winkeliers zijn betrokken in deze gesprekken. Dit heeft in 2018

geleid tot de vaststelling van een ontwikkelkader door het college. In het ontwikkelkader is vastgesteld, dat er 17.000m² BVO moet worden getransformeerd, mede gezien de grote leegstand.

Verder is het Masterplan in concept geschreven, waardoor in 2019 de participatie hierover kan plaatsvinden. Tevens is de bijbehorende retailvisie als onderdeel van in concept opgeleverd. In 2019 wordt hier met de winkeliers en eigenaren verder over gesproken, om tot een programmering te komen passend bij een toekomstbestendig multifunctioneel stadscentrum.

Oud-Rijswijk

De winkeliersstichting heeft samen met het centrummanagement en de ondernemers verder ingezet op hun activiteiten in het winkelcentrum, zoals het Zomerfestival en het eerder genoemde Dickensfeest (Christmas Shopping Night). Ook heeft de winkeliersstichting de gemeente verzocht om de BIZ voor een derde periode voort te zetten om zodoende de huidige inzet en activiteiten te kunnen continueren.

Daarnaast is eind 2018 de evaluatie van de beleidsregel functionele zonering gestart en hebben zowel de winkeliersstichting als een groep horecaondernemers hieraan bijgedragen. Bovendien zijn er, in overleg met de winkeliersstichting, de bewegwijzeringsborden voor de parkeerroute naar winkelcentrum Oud-Rijswijk geplaatst. Deze waren weggehaald door de herinrichting van de Haagweg.

Veranderingen in de Plaspoelpolder

In 2017 is de toekomstvisie Plaspoelpolder vastgesteld. Op basis daarvan zijn de nodige veranderingen mogelijk gemaakt en in gang gezet.

- de transformatie van leegstaande kantoren: Koopmanstraat 1 naar kluswoningen, Burgemeester Elsenlaan 321 naar appartementen en Volmerlaan 7 naar een hotel;
- de plannen voor een gebiedsontwikkeling voor het hele havengebied naar een gemengd gebied (werken-wonen);
- het toevoegen en daarmee verlevendigen van de Plaspoelpolder met functies als leisure en horeca (bijvoorbeeld Bally's, Jumpsquare);
- de investering door de gemeente in vergroening, verfraaiing en betere bereikbaarheid (gestart bij de entree Diepenhorstlaan en plannen in de maak voor het assenkruis Verrijn Stuartlaan en Diepenhorstlaan);
- de parels van het IPP (de bedrijvenlocatie aan Harbour Village is afgerond en de Treubstraat gaat van start);
- de zichtbare investeringen in de markt: van vastgoedeigenaren en ondernemers zoals EPO, Young Group (Seven Cities), Cavero (Treubstraat), en TUI.

Start van actualisatie van de Toekomstvisie

Gedurende het jaar zijn er nieuwe inzichten gekomen ten aanzien van de Toekomstvisie Plaspoelpolder, te weten:

- Er zijn nieuwe cijfers beschikbaar over zowel de kantorenmarkt als het bedrijfsmatig vastgoed;
- Shell gaat het Kesslerpark verkopen;
- de markt geeft ons signalen waar we nu niet adequaat op kunnen reageren. We zien een toename in de vraag en bereidheid te investeren: zowel bedrijven die zich graag op de Plaspoelpolder willen (her)huisvesten, als projectontwikkelaars die graag kantoorgebouwen willen transformeren.

Deze drie ontwikkelingen vormen de aanleiding om de Toekomstvisie te actualiseren. Nadrukkelijk gaat het daarbij niet om een nieuwe visie voor de Plaspoelpolder als geheel, maar om een herziening op enkele onderdelen. De plannen voor het Havengebied vormen geen onderdeel van de actualisatie. De beoogde ontwikkelingen in dit gebied passen binnen de huidige versie van de Toekomstvisie Plaspoelpolder.

Beleidsdoel D

Prestaties:

In 2017 is de strategische notitie De Rode Loper vastgesteld. De Rode Loper gaat over verbetering van accountmanagement en acquisitie in Rijswijk door de krachten van Economie, Werk en Onderwijs te bundelen.

In 2018 is dit doorvertaald naar een actieplan. Dit actieplan begint met 'de basis op orde' ofwel de inrichting van het accountmanagement. Zoals onder Beleidsdoel B is aangegeven is hier extra op ingezet en is er een jaarplan gemaakt en zijn bedrijven proactief benaderd aan de hand van selectiecriteria, zoals:

- groei;
- werkgelegenheid;
- innovatie.

Naast het actieplan en actieve inzet op accountmanagement vanuit Economie, is in de samenwerking met Werk en Onderwijs ook ingezet op gezamenlijk accountmanagement, dit aan de hand van een gezamenlijke lijst met ondernemers. Deze ondernemers zijn actief benaderd en in koppels bezocht. Dit heeft al direct geleid tot nieuwe kansen in het plaatsen van mensen naar werk en andersom tot het kunnen helpen en begeleiden van ondernemers in hun ondernemersvraagstukken.

Beleidsnota's / verbonden partijen

Relevante beleidsnota's

- Stadsvisie 2030
- Gebiedsvisie In de Bogaard e.o.
- Toekomstvisie Plaspoelpolder
- Strategische notitie Rode Loper
- Economische Visie 2010 - 2018
- Visie horeca en uitvoeringskader terrassen In de Bogaard

Betrokkenheid verbonden partijen

Industrieschap "De Plaspoelpolder"

Het Industrieschap "De Plaspoelpolder" (IPP) heeft tot taak het aanleggen en exploiteren van bedrijfsterreinen, waaronder alles is begrepen hetgeen met deze aanleg en exploitatie samenhangt, alsmede het stichten en exploiteren van bedrijfsgebouwen onder de noemer herstructurering.

Activiteiten en/of prestaties in 2018 waren de verkoop van Treubstraat 29-31 en de oplevering van de laatste fase van Harbour Village.

MRDH

De GR is in 2015 ontstaan vanuit het Stadsgebied Haaglanden en de stadsregio Rotterdam (thans 23 gemeenten) en vervult een belangrijke rol op het gebied van 'Bereikbaarheid en Mobiliteit' en 'Economisch Vestigingsklimaat'. De GR werkt aan verheffing van de regio tot Europese topregio, o.a. via het investeringsprogramma "Investeren in vernieuwing".

Eneco Groep N.V.

De doelstelling van Eneco is het beheer van een energiebedrijf. Voor de financiën van de gemeente is waardebehoud en rendement een doelstelling. Op 21 september 2017 heeft de raad het principebesluit genomen om het publieke belang van de gemeente Rijswijk in Eneco, af te bouwen. Geconcludeerd werd dat het aanhouden van aandeel in Eneco geen publiek belang (meer) dient en dat er alleen sprake is van een financieel belang (jaarlijks dividend) voor Rijswijk. Het kleine aandeel en de beperkte zeggenschap als aandeelhouder betekent dat er weinig invloed is op de koers en ontwikkeling van Eneco. De raad heeft uitgebreid stilgestaan bij het behoud van de duurzame missie en werkgelegenheid en hoe dit te organiseren in het transactieproces. Duidelijk is dat Rijswijk de

duurzame missie van Eneco voor de lange termijn wil behouden. Daarbij is het tevens van belang dat de huidige werkgelegenheid gewaarborgd blijft.

In 2018 hebben de aandeelhouders en Eneco, samen met hun adviseurs, de mogelijke privatiseringsopties (beursgang, controlled auction, dual track) onderzocht. Daarbij is onder andere getoetst op een marktconforme opbrengst, transactiezekerheid, de voortzetting van de duurzame strategie en werkgelegenheid, vanzelfsprekend binnen het juridisch kader dat geldt voor privatiseringen. Op grond van een afweging van voor- en nadelen van de verschillende privatiseringsopties, geven zowel Eneco als de aandeelhouders de voorkeur aan een privatisering door middel van een controlled auction, omdat dit het beste aansluit bij de belangen van Eneco en haar stakeholders.

Stedin Holding N.V.

De doelstelling van Stedin is het Veilig aansluiten, beheer, aanleggen en toekomstbestendig maken van elektriciteits- en gasnetten en verzorgen van betrouwbaar transport van gas en elektriciteit naar huishoudens en bedrijven. Voor de financiën van de gemeente is waarde-behoud en rendement van het geïnvesteerd vermogen een doelstelling.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Funciemenging Toelichting: *2017	-1 %	55,9% (-1,5%)*
Vestigingen (van bedrijven)		
a) Totaal per 1000 inw. 15-74	-1%	116,9% (+3,8%)
b) Totaal	+2%	4.490 (+5,9%)
Toelichting:		
Werkgelegenheid (aantal banen)		
a) Totaal per 1000 inw. 15-64	-4%	843,8 (-3,4%)
b) Totaal	-2,7%	32.410 (-1,4%)
Toelichting:		
Waardering ondernemers (score 1-10)		
a) Vestigingsklimaat	6,5	6,4
b) Ondernemersklimaat	6,5	6,4
c) Algehele dienstverlening	6,5	6,5
Toelichting: Ondernemerspeiling is in 2018 uitgevoerd		

Wat heeft het gekost ?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						Afwijking (+ = voordeel)
Economie en Werken		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	
3100 Economische aangelegenheden	Lasten	808	817	894	869	25
	Baten	192	179	179	209	31
Saldo		-615	-638	-715	-659	56
3300 Nutsbedrijven	Lasten					
	Baten	1.762	1.780	1.629	1.603	-27
Saldo		1.762	1.780	1.629	1.603	-27
Programmatotalen	Lasten	808	817	894	869	25
	Baten	1.954	1.959	1.808	1.812	4
Saldo		1.147	1.142	914	943	29

Toelichting op de afwijking

Niet van toepassing.

Investeringsen

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Herstructurering bedrijventerrein PPP - Landtong	U	2.392	2.373		18	
Ledschermen	U	50	39		11	
Vergroening en verfraaiing Bogaardplein	U	2.678	269		2.409	
Vergroening en verfraaiing Bogaardplein	I	260		260		

Verklaring afwijking

Niet van toepassing.

Onderwijs

Maatschappelijk doel

Kinderen en jongeren staan centraal. Hiervan uitgaande ervaren de gemeente Rijswijk en betrokken personen, partijen en instellingen een gezamenlijke verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en het laten opgroeien van alle jeugdigen in Rijswijk tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Waar nodig is er ondersteuning, niemand wordt aan zijn lot overgelaten en iedereen krijgt een kans in de Rijswijkse samenleving. Voor alle jeugdigen betekent dit dat er een passend aanbod is als het gaat om opgroeien en opvoeden, educatie en persoonlijke ontwikkeling.

Wat wilden we bereiken ?

Beleidsdoel A

Opgroeien en Opvoeden: Iedereen heeft een gelijke kans en dus recht op een goede start. Door gezamenlijke inzet realiseren we effectieve, sluitende en laagdrempelige opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning, -informatie en/of -advies aan ouders en hun jeugdigen. Ook de inzet op het voorkomen van een taalachterstand bij zowel kinderen als ouders heeft extra aandacht.

Beleidsdoel B

Educatie: Iedere in Rijswijk wonende jeugdige heeft recht op passend onderwijs en behaalt een startkwalificatie. De kwaliteit van het basis- en voortgezet onderwijs is minimaal voldoende op grond van het toetsingskader van de inspectie en het aantal thuiszitters of voortijdig schoolverlaters is zo klein mogelijk. Er is aansluiting met het bedrijfsleven en er is aanbod van stageplekken. Nauwe samenwerking binnen de driehoek onderwijs - bedrijfsleven (onder andere MKB) - sociale voorzieningen (onder andere het WerkgeverServicepunt) is hierbij essentieel.

Beleidsdoel C

Persoonlijke ontwikkeling: Jeugdigen ontwikkelen zich breed en ontdekken hun talenten. Hiervoor nemen ze deel aan activiteiten en/of zijn ze lid van een vereniging. Het aanbod is gevarieerd en kan in georganiseerd verband plaatsvinden, in samenwerking met en op locatie van onze partners, maar ook thuis. Verder kunnen de activiteiten structureel van aard zijn, maar ook tijdelijk ontstaan vanuit een hype.

Wat hebben we er voor gedaan ?

Beleidsdoel A

Prestaties:

- In 2018 zijn alle kinderen met een indicatie van de JGZ daadwerkelijk doorgestroomd naar een voorschoolse voorziening;
- via het CJG zijn ouders en jeugdigen breed geïnformeerd op het gebied van opvoedings- en ontwikkelingsondersteuning;
- een kwartiermaker/coördinator CJG is gestart, met als opdracht een kwaliteitsslag te maken op gebied van samenwerking en verbinding tussen partners;

- er is een aanbestedingstraject gestart voor het schoolmaatschappelijk werk (SMW) PO/VO. Rijswijk kon hiervoor aansluiten bij de gemeente Den Haag met uiteraard wel onze eigen kwaliteitseisen. Doel is het vinden van een nieuwe partner voor SMW voor zowel primair als voortgezet onderwijs voor de komende 4 jaar;
- door deelname aan netwerkbijeenkomsten weten de partners elkaar steeds beter te vinden en wordt expertise beter uitgewisseld. De communicatielijnen zijn hierdoor korter waarmee een samenhangend en sluitend stelsel van voorzieningen is gerealiseerd en waarin vroegtijdig signaleren en een preventieve aanpak structureel geborgd zijn.

Beleidsdoel B

Prestaties:

- Vanuit het actieplan Taal is er blijvende aandacht voor taalontwikkeling tot minimaal niveau 2F, de landelijke norm voor het behalen van een startkwalificatie. Alle scholen hebben ook in 2018 een taalplan ingediend en in oktober heeft een taalproeverij plaatsgevonden in samenwerking met alle betrokken taalpartners;
- in 2018 was er wederom blijvende aandacht voor het handhaven van de leerplicht en het voortijdig schoolverlaten om schooluitval tot een minimum te beperken. In het nieuwe vastgestelde meldprotocol regio Haaglanden is opgenomen dat bij langdurig relatief verzuim direct het samenwerkingsverband (passend onderwijs) wordt ingeschakeld;
- GGD Haaglanden is aangewezen als onafhankelijk deskundige om te beoordelen of een jongere lichamelijk of geestelijk geschikt is om een school te bezoeken of dat er sprake kan zijn van vrijstelling. In een dergelijke beoordeling worden ook de samenwerkingsverbanden (passend onderwijs) betrokken;
- jeugdigen die van praktijkonderwijs (PRO) of voortgezet speciaal onderwijs (VSO) zijn uitgestroomd maar nog geen werk hadden, zijn ook in 2018 door de jongerenconsulent begeleid;
- de verbinding onderwijs en arbeidsmarkt is binnen Rijswijk op de agenda gezet middels een nog nauwere samenwerking tussen Onderwijs, Economische Zaken en het Sociaal Domein (Werk). Dit heeft onder andere geleid tot extra middelen voor het inzetten van een

kwartiermaker op dit gebied met ingang van 2019;

- verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt had in 2018 ook speciale aandacht via het Regionaal Platform Arbeidsmarkt (RPA) waar Rijswijk ook in 2018 onderdeel van uitmaakte;
- regionaal was er extra aandacht voor het aanbod van internationaal georiënteerd onderwijs, zowel voor het primair als voortgezet onderwijs. Op basis hiervan wordt door Rijswijk gekeken naar welke rol wij hierin kunnen spelen, ook kijkend naar belangrijke internationale spelers als bijvoorbeeld het EPO;
- 2018 stond ook in het teken van de ontwikkeling van drie nieuwe brede scholen: zo is in RijswijkBuiten Kindcentrum Buitenrijk opgeleverd en is Montessori Parkrijk gestart in de semi-permanente voorziening totdat de eigen locatie ontwikkeld is. Dit proces is inmiddels ook gestart. Tot slot is de bouw van Kindercampus Rembrandtkwartier in juli 2018 gestart, dit conform planning;
- het lerarentekort stond binnen de regio op de agenda. In gezamenlijkheid met de regiegemeenten zijn we ambtelijk eind 2018 gestart met het opstellen van een plan van aanpak met daarin beschreven welke rol wij als gemeenten kunnen nemen in dit maatschappelijke vraagstuk. In 2019 moet dit leiden tot meer concrete acties;
- in Rijswijk is in overleg met de schoolbesturen en directies (PO) bekeken of een nieuwe eenduidige en overzichtelijke methode rondom de aanmeldprocedure haalbaar is. Nadere concrete uitwerking volgt in 2019.

Beleidsdoel C

Prestaties:

- Ook in 2018 was er een doorlopend, divers en laagdrempelig aanbod van kinder- en jongerenactiviteiten, zowel tijdens en na school als tijdens de schoolvakanties (Ontdekkers). Er zijn daarbij vaste afspraken gemaakt over het aanbod waarbij de diverse thema's zoals cultuur en natuur en milieueducatie, aan bod komen. Verder heeft vanuit "Groen doet Goed" het programma Buitenspel in Rijswijk vorm gekregen. Alle scholen hadden de mogelijkheid hier gebruik van te maken;
- binnen de impulsregeling Brede Ontwikkeling was het streven 9 samenwerkingsverbanden in 2019 te realiseren, gericht op het realiseren van

een school- of wijkprogramma op het gebied van natuur, taal, techniek, cultuur en sport. In 2018 waren er echter al 13 samenwerkingsverbanden actief;

- in 2018 is door verschillende partners een behoeftepeiling c.q. een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Deze peilingen en onderzoeken hebben inmiddels een vaste plek in de gesprekken en bij de afspraken met de partners gekregen. Hierdoor hebben we inzicht in vragen, behoeften, belevingen en oplossingen van jeugdigen zelf;
- in 2018 is naast een nieuwe Raad van Kinderrechten Ambassadeurs ook de Jongerenraad geïnstalleerd.

Beleidsnota's / verbonden partijen

Relevante beleidsnota's

In de in juni 2017 vastgestelde kadernota staat kort omschreven wat we tot 2020 gaan doen om onze doelstellingen te realiseren. In 2018 is een start gemaakt om vanuit de kadernota te komen tot een uitvoeringsagenda gezamenlijk met de partners. De uitvoeringsagenda geeft aan vanuit de ambities zoals verwoord in de Kadernota, hoe we dit alles willen bereiken, wat dan de rol van de gemeente Rijswijk en die van de partners is. Naast een gedragen visie is bij de uitvoering ook aandacht vanuit alle betrokken partners voor een goede en evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden en taken.

Betrokkenheid verbonden partijen

Beleidskaders en uitvoering daarvan doet de gemeente samen met betrokken partijen binnen jeugd & onderwijs. Dit zijn zowel professionele als vrijwilligersorganisaties.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
A) Absoluut verzuim	≤ 1	23
Toelichting: Deze gegevens zijn afkomstig van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Dit cijfer geeft het aantal leerlingen aan dat niet staat ingeschreven op een school of onderwijsinstelling. De 23 leerlingen die in 2018 zijn opgenomen, zijn in de loop van het jaar door DUO gemeld als absoluut verzuimer. Ze zijn echter niet het hele jaar absoluut verzuimer. Veelal gaat het om leerlingen die van buiten Rijswijk in Rijswijk komen wonen en nog niet direct een school hebben maar binnen een of twee weken wel weer naar school gaan. Het gaat dus niet om 23 jongeren die langdurig absoluut verzuim kennen. Deze wijze registreren vertekent derhalve.		
B) Relatief verzuim	≤ 102	306
Toelichting: Deze gegevens zijn afkomstig van DUO. Dit cijfer geeft het aantal ingeschreven leerlingen van een school die deze niet of niet geregeld bezoekt. Voor de begroting 2018 is uitgegaan van een landelijk gemiddelde. Echter omdat Rijswijk in een verstedelijkt gebied ligt, waar de verzuimcijfers altijd hoger zijn, is er nu een groot verschil. Met ingang vanaf 2019 wordt in de begroting uitgegaan van meer realere cijfers om mee te vergelijken.		
C) Voortijdig schoolverlaters (VSV'ers)	$\leq 1,85\%$	2,6%
Toelichting: Deze gegevens zijn afkomstig van DUO. Een voortijdig schoolverlater is een jongere in de leeftijd van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie (minimaal MBO2, Havo of VWO diploma) het onderwijs verlaten. De hier genoemde percentages hebben betrekking op de groep VSV'ers in de leeftijd van 18 tot 23 jaar.		

Optioneel, niet verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
a) Kwaliteit VVE	V	V
Toelichting: in het Kwaliteitskader VVE is opgenomen dat de gemeente Rijswijk jaarlijks een procesevaluatie en monitor houdt. Voor de evaluatie en monitoring zijn met betrokken partners afspraken gemaakt over aanlevering van rapportages door de invulling van een matrix en evaluatieformulieren. De procesevaluatie sluit aan op de door de Inspectie van het Onderwijs uitgevoerde evaluaties. De uitkomst van deze evaluatie en monitor wordt ter bespreking voorgelegd aan de betrokken partners. De score is 1 (onvoldoende), 2 (redelijk), 3 (voldoende) of 4 (uitmuntend). De score uitmuntend is slechts op onderdelen realistisch. Een score voldoende is acceptabel. Vanaf 2019 zijn nieuwe beleidsafspraken vanuit de rijksoverheid. De inzet van middelen wordt dan pas bekend en zullen ook de afspraken in Rijswijk vastgelegd kunnen worden.		
b) Score JGZ-monitor	V	V
Toelichting: jaarlijks voert Stichting Jeugdgezondheidszorg een monitor en evaluatie uit waaruit de behoefte aan ondersteuning bij opvoeden en opgroeien en de gegeven ondersteuning blijkt. Op grond van de uitkomst van deze monitor vindt bijstelling van het aanbod plaats. De score per onderdeel moet voldoende zijn.		
c) Score GGD-Monitor	V	V
Toelichting: tweejaarlijks voert de GGD een monitor uit waaruit de lokale behoefte aan ondersteuning in het algemeen rondom zorg en begeleiding blijkt. Op grond van de uitkomst vindt bijstelling van het aanbod plaats. De score moet voldoende zijn.		
d) Bereik activiteiten combinatiefuncties	65%	13 samenwerkingsverbanden
Toelichting: de inzet van de combinatiefunctionarissen start in schooljaar 2017/2018		

als impulsregeling met intensieve samenwerking met en tussen partners, vooral gericht op de brede scholen. Evaluatie van de mate van tevredenheid over de regeling is onderdeel van de aanvraag en vindt minimaal aan het einde van een aanvraagperiode plaats. De eerder gekozen indicator 'deelname' in percentage is niet langer van toepassing. Het streven was in 2017 een start met ten minste 5 samenwerkingsverbanden oplopend naar 9 in 2019. In 2018 zijn er al 13 samenwerkingsverbanden actief.

e) Activiteiten/verenigingen

80%

80%

Toelichting: uit het Klanttevredenheidsonderzoek 2015/2016 van de Ontdekkers blijkt dat gemiddeld 67% van de deelnemers lid is van een club en/of vereniging. Met het Ontdekkers-aanbod zijn procentueel meer kinderen bereikt die nog geen lid zijn van een club of vereniging ten opzichte van het jaar ervoor. Het uitgangspunt is dat 80% van jeugdigen deel neemt aan, ofwel losse activiteiten, ofwel lid is van een vereniging. Het bereik in aantal is toegenomen in 2018, in 2019 vindt een nieuw Klanttevredenheidsonderzoek plaats. Hieruit halen we nieuwe cijfers.

f) Aantal terug begeleide VSV'ers neemt toe

> dan 2017

Nieuwe VSV'ers licht verbeterd
Oude VSV'ers verslechterd

De input is afkomstig uit de leerlingenadministratie. Elk jaar is een vergelijking met vorig jaar mogelijk. Streven is het aantal terug begeleide VSV'ers t.o.v. het aantal meldingen te verhogen

g) Kinderen in Tel

=

=

Toelichting: kinderen in Tel is een onderzoek dat sinds 2006 de situatie van kinderen in kaart brengt aan de hand van indicatoren die zijn gebaseerd op het VN-Kinderrechtenverdrag. Kinderen in Tel presenteert data over het welzijn van kinderen en jongeren in Nederland op provinciaal, gemeentelijk en wijkniveau. Het streven is dat de percentages voor Rijswijk beter zijn dan in 2014 (laatste cijfers die bekend zijn). De best scorende gemeente krijgt rangorde 390 en de minst scorende rangorde 1. Uit de nieuwe cijfers blijkt dat Gemeente Rijswijk van plaats 28 in de ranking naar rangorde plaats 39 is gestegen. In 2018 geen nieuwe cijfers bekend.

Onderwijshuisvesting

h) Daar waar de gemeente bouwheer is, voldoen de gebouwen aan de normen frisse scholen B.

8

9

Toelichting: op 8 januari 2018 is de nieuwbouw voor Kindcentrum BuitenRijck in gebruik genomen. Per 5 maart 2018 is de 2e school in RijswijkBuiten, IKC Montessori Parkrijk in de semi-permanente voorziening, gestart. Op 9 juli 2018 is begonnen met de nieuwbouw van Kindercampus Rembrandtkwartier. Hierin worden 3 scholen gehuisvest.

De financiële normering zoals opgenomen in onze 'Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rijswijk 2015' is niet aangepast aan de ontwikkelingen van nieuwe onderwijsconcepten en de aantrekkelijkheid in de bouwsector als gevolg van de groeiende economie. Om in de toekomst duurzame onderwijshuisvesting (nieuwbouw, uitbreiding of aanpassing) te kunnen blijven realiseren die voldoet aan de hedendaagse onderwijsconcepten, is discussie over de van toepassing zijnde financiële normering t.z.t. nodig.

i) De schoolgebouwen worden efficiënt gebruikt en daarmee is de leegstand minimaal

<10

<10

Toelichting: op basis van de prognose van het aantal groepen beoordelen we of er te veel (+), te weinig (-) of voldoende onderwijshuisvesting (=) in Rijswijk is. Voor 2017 is er een daling van leegstaande lokalen te zien. Basisschool Het Zonnelicht is opgeheven en het leegkomende schoolgebouw wordt overgedragen aan Stichting Kronenburgh ten behoeve van de huisvesting van basisschool Kronenburgh. Hiermee is de leegstand in dit gebouw opgeheven.

Toelichting: in 2018 is het aantal groepen leerlingen verder toegenomen, waardoor een verdere daling van het aantal leegstaande lokalen is doorgezet

Wat heeft het gekost ?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						Afwijking (+ = voordeel)
Onderwijs		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	
4010 Huisvesting scholen	Lasten	3.018	2.339	2.402	2.572	-170
	Baten	649	81	131	190	59
Saldo		-2.370	-2.258	-2.271	-2.383	-111
4030 Lokaal onderwijsbeleid	Lasten	2.217	1.661	1.846	2.559	-713
	Baten	780	97	97	825	727
Saldo		-1.437	-1.564	-1.749	-1.735	15
6500 Kinderopvang	Lasten	534	537	625	655	-30
	Baten				2	2
Saldo		-534	-537	-625	-653	-27
Programmatotalen	Lasten	5.769	4.537	4.874	5.787	-913
	Baten	1.428	178	228	1.016	789
Saldo		-4.340	-4.358	-4.646	-4.770	-124

Toelichting op de afwijking

4010 Huisvesting scholen

Lasten nadeel € 170.300

Baten voordeel € 58.866

Na de scholenbrand zijn er noodlokalen gehuurd voor zowel de Godfried Bomansschool als de J.H. Snijdersschool. Met ingang van 2018 zijn deze huurlasten € 242.000 op de betreffende scholen geboekt. Voor het gebruik van de locaties heeft een afrekening plaatsgevonden voor de energie- en onderhoudskosten voor de jaren 2015 tot en met 2018 van € 31.000 voordelig.

Voor de Steenvoordeschool is over de periode 2015 tot en met 2018 een vergoeding van € 52.000 ontvangen.

4030 Lokaal onderwijsbeleid

Lasten nadeel € 712.793

Baten voordeel € 727.457

In de 2e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettaire neutrale begrotingswijziging op te nemen. Hierdoor zijn zowel de uitgaven als de inkomsten overschreden met € 709.730.

Investerings

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
1e inricht.onderw.leerpakk/meub. 2e school RB	U	116	5		111	
Aankoop grond nieuwbouw IKC montessori Parkrijk	U	577	577			
Bouw IKC montessori Parkrijk	U	7.728	591		7.137	
Brede School Rembrandtkwartier	U	11.052	2.897		8.154	
Brede School Rembrandtkwartier	I	794				794
Inrichting Kindcentrum BuitenRijck	U	155			155	
Inrichting openbare ruimte rondom Brede School Rembrandtkwartier	U	740	44		696	
Permanente huisvesting basisschool Kronenburgh	U	2.044	789		1.255	
Realisatie Kindcentrum BuitenRijck	U	6.379	5.968		411	
Uitbr.1e inricht.onderw.leerpakk/meub. Kronenburgh	U	106	102		4	
Uitbr.onderw.leerpakk/meub.Kindcentr.Buitenrijck	U	58	58			
Uitbr.onderw.leerpakk/meub.Snijderssch.(18e gr)	U	15	14		1	
Vorbereidingskrediet Kindcentrum BuitenRijck	U	833	666		167	

Verklaring afwijking

Niet van toepassing.

Sport, Cultuur en Recreatie

Maatschappelijk doel

Kunst en Cultuur

De ambitie van de Cultuurvisie 2016 – 2030 “Rijswijk vrij gedacht” is kunst en cultuur als een verbindende kracht in te zetten voor de samenleving en de economie van Rijswijk. Het gaat dan niet alleen om het toekennen van nieuwe waarden van kunst en cultuur, maar ook om nieuwe uitgangspunten te bepalen, waarbij samenwerking, innovatie en vraaggericht voorop staan. Het doel hierbij is om het budget voor kunst en cultuur te richten op maatschappelijke vraagstukken.

Sport

Sport heeft van oudsher een sociaal maatschappelijke functie. Sport brengt niet alleen plezier en gezondheid, het brengt ook mensen bij elkaar, helpt talenten ontwikkelen, zorgt voor sociale cohesie, biedt een platform voor vrijwilligerswerk en zorgt voor veiligheid in buurten. Deze maatschappelijke functies maken dat sport gewild én kansrijk is voor het realiseren van maatschappelijk verantwoord beleid.

De afgelopen jaren zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de gemeente in de maatschappelijke ondersteuning, de zorg voor jeugd en de participatie van kwetsbare inwoners, sterk veranderd. De gemeente zet, mede met de nota Sport & Bewegen, in op het vergroten van de deelname van kwetsbare mensen aan de samenleving. We leggen hierbij de nadruk op eigen verantwoordelijkheid, het gebruikmaken van het sociale netwerk, op preventie en op zoveel mogelijk voorkomen in plaats van genezen.

Sport wordt niet gezien als een doel op zich, maar als een middel om maatschappelijke doelen als sociale cohesie en een gezonde leefstijl te bereiken.

Wat wilden we bereiken ?

Beleidsdoel A

Kunst en Cultuur

De beleidspijlers

De cultuurvisie bevat zes beleidspijlers. Deze pijlers geven oplossingsrichtingen aan voor de in de visie beschreven knelpunten. Voor iedere pijler is een ontwikkelingsscenario vastgesteld. De scenario's beschrijven een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld van de beoogde situatie, maar bevatten nog geen uitwerking in concrete plannen.

- **Clustering en samenhang**
Het clusteren van activiteiten, voorzieningen en instellingen en het zorgen voor een betere benutting- en bezettingsgraad.
- **Vrijheid van creativiteit in de openbare ruimte en ruimte voor cultuurbeoefening**
Het realiseren van experimenteerruimte en wildgroei, waar nieuwe ideeën kunnen worden uitgetest.
- **Aanbod voor jeugd en jongeren**
Zorgen voor uitgaansmogelijkheden/voorzieningen die aansluiten op de behoefte van jongeren.
- **Kunst- en Cultuureducatie**
De jeugd moet vroeg kennis kunnen maken met kunst en cultuur. Ook volwassenen en ouderen hebben behoefte aan kunst- en cultuureducatie.
- **Ouderen en cultuur**
Participatie van ouderen draagt bij aan maatschappelijke integratie, het verminderen van

eenzaamheid, verrijking van de cultuurbeleving en gezondheid.

- **Cultureel en historisch erfgoed en architectuur**

Gebruik het erfgoed, de historie en architectuur als inspiratie voor ruimtelijke ordening, educatie en nieuwe ontwikkelingen.

Beleidsdoel B

Sport

Het stimuleren van deelname van de Rijswijkse bevolking aan sport, door het in stand houden van een breed aanbod. Hierdoor willen we een brede ontwikkeling bevorderen, sociale cohesie versterken, onderling respect vergroten en een gezonde leefstijl stimuleren.

- Het terugdringen van het aantal kinderen met overgewicht op basisscholen door het aanbieden van extra beweegmomenten en het geven van voedingsvoorlichting;
- het in stand houden van voldoende, veilige en geschikte sportaccommodaties;
- sport en bewegen toegankelijk maken voor alle Rijswijkse jeugd door het gebruik van de Ooievaarspas te stimuleren;
- ambities welke voortvloeien uit de nota Sport & Bewegen 2017 - 2021:

Rijswijk nodigt uit tot sport en bewegen.

De Rijswijkse sportinfrastructuur is open, sterk en toegankelijk.

Als impuls voor de breedtesport maken we gebruik van topsport(beleving).

Wat hebben we er voor gedaan ?

Beleidsdoel A

Prestaties:

Na vaststelling van de Cultuurvisie en afsluiting van de ontwerpfasen is eind 2017 de transformatiefase gestart en is sinds 1 maart 2018 in Rijswijk een cultuurmakelaar actief.

Activiteiten cultuurmakelaar

In de eerste periode heeft deze zich gericht op kennismaking met het culturele veld, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Inmiddels weten partijen in Rijswijk de cultuurmakelaar te vinden en heeft zij al partijen bij elkaar kunnen brengen. De cultuurmakelaar heeft onder andere concreet:

- een opzet voor een nieuw financieringsmodel voor Rijswijk gemaakt, na onderzoek naar financieringsmodellen in diverse gemeenten;
- deelgenomen aan netwerkcafé's en debatten;
- in samenwerking met ontmoetingscentrum Florence verkend welke mogelijkheden er zijn voor samenwerking met culturele organisaties;
- twee Rijswijkse fotoclubs in verbinding gebracht met bedrijven in de Plaspoelpolder voor een fotoproject en ze geadviseerd over fondsenwerving.

In december gaf de cultuurmakelaar een presentatie aan de raad over haar werkzaamheden en behaalde resultaten.

Cultuurcoalitie

De vier grote culturele instellingen hebben zich met Welzijn Rijswijk verenigd in de Kracht van Rijswijk. Het is de bedoeling een stichting te vormen met naast een afvaardiging van genoemde partijen ook de gemeente en een vertegenwoordiging uit het amateurveld. Dit draagt bij aan de beleidspijler clustering en samenhang.

Nieuwe meerjarenconvenanten

De huidige convenanten met Trias en de Rijswijkse Schouwburg zijn verlengd tot 1 augustus 2019. Voor het opstellen van nieuwe meerjarige convenanten met de vier grote culturele instellingen (Bibliotheek aan de Vliet, Museum Rijswijk, Rijswijkse Schouwburg en Trias centrum voor de kunsten) is voor de zomer van 2018 een proces opgestart. Het accent voor de nieuwe convenanten ligt niet meer op het individuele aanbod maar op het gezamenlijk voorzien in de behoefte van de stad c.q. het bijdragen aan de zes pijlers van de cultuurvisie.

De convenanten bevatten de volgende onderdelen:

- de visie van de instelling op samenwerking in de stad;
- hoe draagt de instelling bij aan de kaders en uitgangspunten van de cultuurvisie;
- hoe draagt de instelling bij aan de beleidspijlers van de cultuurvisie.

De afspraken kunnen per organisatie verschillen. Deze organisaties worden in staat geacht om samen met de overige culturele organisaties het cultuurbeleid te realiseren.

Museum Rijswijk

Nadat in december 2017 de interim-directeur is aangesteld, stond de eerste helft van 2018 in het teken van het op orde brengen van het financiële beheer en de inrichting van een nieuw functiehuis bij Museum Rijswijk. Het uitblijven van de met de nieuwbouw beoogde doorontwikkeling van de museumfunctie en –organisatie en niet begrote uitgaven hadden voor een structureel exploitatietekort en een groeiend liquiditeitsprobleem gezorgd.

Bovengenoemde fase is afgerond met een, door het museumbestuur vastgesteld en door het college gedeeld, "Toekomstperspectief Museum Rijswijk 2022". Het visiedocument geeft een beschrijving van behaalde resultaten en gezette stappen om eerst de basis op orde te brengen. Ook schetst het een beeld van Museum Rijswijk in de nabije toekomst. Het museum krijgt een duidelijke identiteit (papier, textiel en erfgoed staan voortaan centraal) met een programmering die deze het jaar rond ondersteunt. Dit gebeurt bij voorkeur samen met (culturele) partners. De bedrijfsvoering wordt geprofessionaliseerd en het functiehuis groeit de komende jaren toe naar de voor de visie gewenste omvang en samenstelling. Ook wordt het museum een culturele "place to be" voor inwoners, bezoekers van de stad, instellingen en bedrijven.

Om de visie mogelijk te maken hebben wij een drietal geldleningen verstrekt aan Museum Rijswijk. De raad heeft hiervan kennis genomen in juli 2018. Eind 2018 hebben wij de raad geïnformeerd over het verloop van de exploitatie van het museum in 2018 en een financiële doorkijk gegeven naar 2019. Uit de geactualiseerde cijfers blijkt dat de tekorten die voor 2018 en 2019 worden verwacht, lager zullen uitvallen dan oorspronkelijk in de toekomstvisie aangegeven. Inhoudelijk was de Papierbiënnale 2018 succesvoller dan ooit met 11.565 bezoekers, deed de museumwinkel het beter, leverde de erfgoedtentoonstelling over het stadhuis aan de Generaal Spoorlaan een nieuw publiek op en boekten de nieuwe educatieprogramma's direct resultaat.

De directeur heeft met een aantal bijeenkomsten in het museum tussentijds de raad op de hoogte gehouden van zijn bevindingen en de voortgang.

Uitvoering subsidieverordening

Met verschillende vormen van subsidiëring is het rijke verenigingsleven en het aanbod van kunst en cultuur in de gemeente financieel ondersteund. Naast de structurele subsidiëring van in totaal 23 culturele instellingen werden 12 eenmalige subsidies toegekend. Hiervan was het kunstproject "Samen

vinden 2018” een mooi initiatief waarin jongeren en ouderen elkaar ontmoeten, en een bijdrage aan de pijler ouderen en cultuur.

Cultureel en historisch erfgoed

Het zichtbaar maken van cultureel erfgoed in ruimtelijke inpassingen komt onder andere als kans bij ruimtelijke ontwikkelingen. Waar archeologie (bureau/veldonderzoek) ons informatie uit het verleden toont, ontstaat een kans om dat cultureel erfgoed te verwerken en daarmee te tonen in het betreffende project. In 2018 is aangevangen met het project “Romeinse fietsroute”. Hierin zal het historische verhaal van de (Romeinse) archeologie op deze route een plaats krijgen.

Voorts is in de wijk RijswijkBuiten gewerkt aan de vormgeving van de woningbouwontwikkeling op het “Kloosterterrein Sion”. Deze ruimtelijke ontwikkeling wordt vormgegeven met een weloverwogen instandhouding van de in de bodem aanwezige archeologie. Bovendien zal in het ontwerp van de ontwikkeling het ter plaatse aanwezige verleden zichtbaar en beleefbaar worden gemaakt.

Cultureel en historisch erfgoed en architectuur

Het zichtbaar maken van cultureel erfgoed. Het cultureel erfgoed is in onze gemeente onder andere aanwezig in onze archeologie. Gebruik het erfgoed, de historie en architectuur als inspiratie voor ruimtelijke ordening, educatie en nieuwe ontwikkelingen.

Beleidsdoel B

Prestaties:

Als uitgangspunt hebben wij de ambities vanuit de nota Sport & Bewegen gehanteerd, deze zijn:

- Rijswijk nodigt uit tot sport en bewegen;
- Rijswijkse sportinfrastructuur is sterk, open en toegankelijk;
- impuls voor de breedtesport maken we gebruik van de topsport(beleving).

Om deze ambities te verwezenlijken, zijn verschillende uitvoeringsrichtingen bedacht die aansluiten bij de beleidsdoelen. Speerpunten die als eerste verkend zijn, zijn onder andere de oprichting van een Rijswijkse Sportraad; de ontwikkeling van maatschappelijk verantwoorde sportverenigingen en een aantrekkelijke en veelzijdige activiteitenomgeving. De sportraad is uitvoerig betrokken bij het opstellen van de uitvoeringsagenda Sport en Bewegen. Gedurende een half jaar heeft een trainee dit proces mede begeleid.

Het behoeftenonderzoek Ruimte voor sport in Rijswijk heeft de huidige en toekomstige behoefte in 2025 en 2035 aan voorzieningen voor buiten- en binnensport in kaart gebracht. De resultaten zijn in juli 2018 gedeeld met de gebruikers van de sportaccommodaties en de raad. Terugkoppeling heeft ook plaatsgevonden naar de Sportraad Rijswijk en de sportverenigingen is gevraagd hun kwalitatieve

terugkoppeling op het onderzoek te geven. Deze is ontvangen en is vertaald in een gezamenlijke bijeenkomst van verenigingen, gemeente en een afvaardiging van de gemeenteraad in januari 2019.

In 2018 is de opstal op het sportpark Prinses Irene verkocht aan een particuliere partij. De gemeente is een huurovereenkomst aangegaan met deze partij voor de huur van vier voetbalvelden. Momenteel zijn twee verenigingen actief op het sportpark te weten RVC Celeritas en een frisbee club.

Vanuit het integraal accommodatiebeleid 2012-2020, zetten we in op vervanging van gedateerde sportaccommodaties, zoals de Van Zweedenzaal en de Marimbahal. Daarbij betrekken wij de mogelijkheid tot overdracht van het beheer en exploitatie van zalen aan sportverenigingen. De raad heeft het krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van een nieuw sportcomplex aan de Burgemeester Elsenlaan 154. De prominente locatie wordt in een brede context gesteld en het doel is dat het project uiteindelijk bijdraagt aan een aantrekkelijke en levendige hoek van de Plaspoelpolder waar toekomstige ontwikkelingen makkelijk bij aan kunnen sluiten.

Welke activiteiten hebben wij ondersteund?

Het project Zwemmen na schooltijd heeft wederom plaatsgevonden. Het project is bedoeld om alle kinderen bij het verlaten van de basisschool in het bezit te laten zijn van een zwemdiploma. In 2018 namen 23 kinderen deel.

Wielrenvereniging de Spartaan heeft voor de vijfde keer de Wieler jeugdmeerdagse georganiseerd. Het totaal aantal deelnemers bedroeg 235 waarvan een deel uit België, Engeland en Zuid Afrika kwam.

De schoolsportcommissie heeft zes sportdagen georganiseerd voor de leerlingen van de basisscholen. De kosten voor de organisatie en side events zijn voor rekening van de gemeente.

In januari zijn de Rijswijkse Sportprijzen uitgereikt aan Rijswijkse sporters die een bijzondere prestatie hebben geleverd.

Op meerdere momenten in de week zijn er onder begeleiding sportactiviteiten georganiseerd voor de jeugd. Deze vonden plaats zowel in de Marimbahal als de Van Zweedenzaal als op de playgrounds zoals het Cruyff Court.

Beleidsnota's / verbonden partijen

Relevante beleidsnota's

Nota Sport & Bewegen

Betrokkenheid verbonden partijen

Geen

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal niet-sportende Rijswijkers	60,2%	59%
Toelichting:		

Optioneel, niet verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
1.a. Tevredenheid diversiteit cultureel aanbod		
1.b. Tevredenheid kwaliteit cultureel aanbod		
1.c. Gemiddeld aantal bezoeken aan voorstellingen/evenementen per jaar in Rijswijk		
1.d. Aantal deelnemers aan schoolsportdagen	3.200	3.350
1.e. Kunstwerken in de openbare ruimte		
Toelichting:		
2.a. Aantal bezoekers Rijswijks Museum		20.640
2.b. Gemiddeld percentage deelname aanbod cultuureducatie door basisonderwijs		
Toelichting:		
3.a. Rijksmonumenten	50	
3.b. Gemeentelijke monumenten	50	
Toelichting:		
4. Het aantal kinderen met extreem overgewicht verlagen	95	95
Toelichting: In 2018 heeft er geen meting plaatsgevonden naar het aantal kinderen met overgewicht.		
5.a. Vervanging sporthal Marimbahal en Van Zweedenzaal	1	0
5.b. Aantal buitensport-accommodaties van kwalitatief hoog niveau	4	4
Toelichting: 5.a. Het proces van aanbesteding is gestart. 5.b. De Kwaliteit van de vier sportparken is van hoog niveau		

Wat heeft het gekost?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						Afwijking (+ = voordeel)
Sport, Cultuur en Recreatie		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	
5100 Openbaar bibliotheekwerk	Lasten	1.454	1.457	1.457	1.457	
	Baten					
Saldo		-1.454	-1.457	-1.457	-1.457	
5300 Sport	Lasten	2.652	2.104	2.301	2.285	16
	Baten	1.296	1.293	1.271	1.327	56
Saldo		-1.356	-812	-1.030	-958	72
5400 Kunst en cultuur	Lasten	2.284	2.416	2.412	2.407	5
	Baten	65	7	135	133	-2
Saldo		-2.219	-2.408	-2.277	-2.274	3
5410 Cultureel erfgoed	Lasten	849	816	836	837	-1
	Baten	2			11	11
Saldo		-847	-816	-836	-826	10
5800 Speeltuinwerk	Lasten	671	618	631	629	2
	Baten	42				
Saldo		-629	-618	-631	-629	2
Programmatotalen	Lasten	7.910	7.411	7.638	7.615	23
	Baten	1.405	1.300	1.406	1.471	65
Saldo		-6.505	-6.111	-6.232	-6.144	87

Toelichting op de afwijkingen

5300 Sport

Baten voordeel € 56.136

Bij de verhuur van de sportvelden van zowel het sportpark Elsenburg en Prinses Irene zijn meer inkomsten gegenereerd door de komst van STIP en het Stanislascollege voor de uren bewegingsonderwijs. De Marimbahal is meer verhuurd o.a.. aan de sportverenigingen.

Investerings

(x € 1.000)						
Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Div.invest.voortvl.uit meerj.ond.pl.sportparken`18	U	34	31		3	
Herinrichten speelplekken in de wijk 2018	U	329	117		212	
Lichte toplaagrenovatie veld 110	U	37			37	
Ren./verv.terreinafrastering sportpark Hoekpolder	U	26			26	
Renovatie toplaag veld 111 Sp.Irene+ballenvangers	U	53			53	
Sportcomplex Burgemeester Elsenlaan	U	18.058	224		17.834	
Sportcomplex Burgemeester Elsenlaan	I	807				807
Vervanging kunstgrasveld sportpark Pr. Irene	U	397			397	
Vervanging verharding wielerved de Spartaan	U	423			423	

Verklaring afwijkingen

Niet van toepassing.

Sociaal Domein

Maatschappelijk doel

Onze ambities voor het sociaal domein komen voort uit de overtuiging dat de meeste mensen actief en zelfstandig mee willen en kunnen doen in de samenleving. Effectieve hulp- en dienstverlening gaan daarom in de eerste plaats uit van wat mensen zelf kunnen (organiseren) met hulp vanuit hun eigen sociale netwerk. Niet iedereen heeft dezelfde mogelijkheden. Wie ondersteuning nodig heeft, moet die krijgen. Wij zorgen ervoor dat niemand tussen wal en schip valt.

Ondersteuning moet altijd vanuit de individuele situatie van inwoners worden vormgegeven. Onze inwoners, hun leefwereld en hun netwerken staan centraal. Vanuit die basis organiseren wij onze zorg en dienstverlening. Dit vereist dat ondersteuning integraal, duurzaam, efficiënt en dicht bij huis wordt aangeboden. Steeds wordt bezien of en welke ondersteuning nodig is op de terreinen inkomen, wonen, zorg, welzijn, jeugd en participatie. Daarmee samenhangende budgetten dienen ontschot te worden, zodat ze ingezet kunnen worden voor een integrale aanpak.

De focus komt meer en meer te liggen op preventie en het tijdig signaleren van problemen. Er vroeg bij zijn voorkomt erger en daarmee duurdere vormen van zorg en ondersteuning. Dit vraagt bundeling van informatie en kennis, samenwerking tussen professionals, de bereidheid en de ruimte om buiten de eigen kaders te denken en te handelen. We beogen met deze vorm van samenwerking vooral dat maatschappelijke partners en medewerkers tot creatieve oplossingen komen.

In 2018 zetten we verdere stappen om deze transformatie nader vorm en inhoud te geven Omdat wij als lokale overheid goed zicht hebben op wat er in Rijswijk gebeurt, kunnen we snel en efficiënt inspelen op wat er nodig is.

Ons droombeeld is: Iedereen doet mee, zoveel als mogelijk op eigen kracht, met elkaar.

Wat wilden we bereiken ?

Beleidsdoel A

Sociale samenhang in wijk en buurt.

Beleidsdoel B

Inzet van burgerkracht.

Beleidsdoel C

Het zo lang mogelijk zelfstandig blijven van onze inwoners.

Beleidsdoel D

Het bevorderen van een gezonde leefstijl.

Beleidsdoel E

Preventieve goed toegankelijke wijkgerichte hulp.

Beleidsdoel F

Samenhang van de hulp, korte lijnen en regie door de gemeente.

Beleidsdoel G

Het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Beleidsdoel H

Het kunnen meedoen aan de samenleving voor alle inwoners van Rijswijk.

Beleidsdoel I

Het aan het werk helpen van mensen.

Beleidsdoel J

Gelijke kansen voor kinderen om mee te doen.

Beleidsdoel K

Het optimaal bevorderen en ondersteunen van de ontwikkeling van kinderen.

Beleidsdoel L

Een passend aanbod voor kinderen en jongeren.

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- versterken van vrijwillige inzet en mantelzorg
- collectieve voorzieningen boven individuele voorzieningen
- algemene voorzieningen in plaats van doelgroepvoorzieningen
- een samenhangend ondersteuningsaanbod dicht bij de inwoners op wijkniveau
- innovatie
- zorg op het juiste niveau

Wat hebben we er voor gedaan ?

Beleidsdoel A

We hebben bestaande activiteiten die de sociale samenhang versterken gestimuleerd, zoals de interactieve school-, buurt- en huiskamerprojecten in laagdrempelige voorzieningen als buurthuizen en ontmoetingsplekken en app-groepen in de wijken. Daarnaast hebben we een aantal innovatieprojecten uitgevoerd die de sociale samenhang versterken, o.a. de innovatieprojecten 'Flatcoach',

'Samen4Elkaar', 'Happy Fit!' en enkele innovatieve Jeugdactiviteiten op scholen: kennisdelingsbijeenkomsten, voorlichting rond schulden en cyberpesten en participatie activiteiten rond de lokale verkiezingen 'Stem van de Toekomst'. Dit innovatieproject heeft landelijke belangstelling getrokken. We hebben de mogelijkheden voor Rijswijkers vergroot om mee te doen aan de samenleving, door de contacten tussen bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners te stimuleren. We hebben ons hierbij met name gericht op ouderen (o.a. woonomgeving, nieuwe woon-zorgconcepten, domotica), armoedebestrijding 'Sterker voor de Toekomst' en de werkgelegenheid van jongeren.

Beleidsdoel B

We hebben bestaande activiteiten om burgerkracht te stimuleren versterkt, zoals de opbouw van deel-economieën en de samenwerking tussen buurtinitiatieven. Daarnaast hebben we een aantal innovatieprojecten uitgevoerd om de inzet van burgerkracht te versterken, o.a. het innovatieproject 'Samen4Elkaar', de Kerstafette, buddy trajecten, Kom Erbij en de Vrijwilligersacademie.

Beleidsdoel C

Hulp bij het huishouden

Met hulp bij het huishouden hebben we ervoor gezorgd dat mensen met functionele (ouderdoms-) beperkingen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Naast de geïndiceerde hulp bij het huishouden vanuit de Wmo biedt Rijswijk ook een laagdrempelige voorziening waarmee mantelzorgers en mensen met een tijdelijke beperking eenvoudig en snel tijdelijk ondersteuning kunnen krijgen voor hulp bij het huishouden.

In 2018 heeft een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden en is 'regie en ondersteuning bij huishouden' als resultaatgebied ingekocht. Andere resultaatgebieden die ingekocht zijn: 1. Sociaal en persoonlijk functioneren, 2. Financiën, 3. Huisvesting, 4. Dagingvulling, 5. Gezondheid. Het gevolg van de inkoop was dat de Verordening Wmo en de beleidsregels aangepast werden. In 2018 hebben voorbereidingen plaatsgevonden om deze indeling in resultaatgebieden te implementeren in samenspraak met de zorgaanbieders en het Zorgloket.

Hulpmiddelen, vervoer en woonvoorzieningen

Voor mensen met een mobiliteitsbeperking bieden wij ondersteuning in de vorm van regionaal (Regiotaxi) en lokaal (scootmobielen, rolstoelen) vervoer. Door het bieden van mobiliteitsondersteuning kunnen mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Inwoners met een beperking hebben ondersteuning gekregen bij aanpassingen in de woning. Het gaat hier om bijvoorbeeld trapliften, het verwijderen van drempels en aanpassingen van badkamers.

In het kader van de brandveiligheid zijn in samenwerking met twee woningcorporaties brandveilige scootmobielstallingen gerealiseerd.

Inkomen

Om te voorkomen dat er misbruik wordt gemaakt van het recht op uitkering hebben wij in 2018 het bestaande controleplan handhaving participatiewet geëvalueerd en een nieuw plan vastgesteld. Als gevolg van deze evaluatie wordt in 2019 het terug- en invorderingsbeleid en het maatregelenbeleid doorontwikkeld.

In 2018 hebben wij onderzocht hoe wij de verantwoording voor mensen met een uitkering en een parttime inkomen eenvoudiger kunnen maken. In 2018 is al een verbeterslag gemaakt welke in 2019, door middel van digitalisering, nog verder verbeterd zal worden.

Armoede- en schuldenbeleid 2018

Het armoedebeleid 'Samen de armoede in Rijswijk aanpakken 2016-2020' is in 2018 voortgezet. Begin 2018 bleek uit onderzoek naar de situatie van minima in Rijswijk dat 92% van de huishoudens met een laag inkomen gebruik maakt van een of meer minimaregelingen. Daarnaast geldt dat wie vanuit de bijstand gaat werken tegen een loon van 110%, 120% of 130% van de bijstandsnorm er in totaal in inkomen op vooruit gaat. Er is geen sprake meer van een armoedeval.

De bestrijding van armoede onder kinderen in Rijswijk had ook in 2018 prioriteit. De minimaregelingen voor kinderen, zoals de schoolspullenpas, de computerregeling en de tegemoetkoming in de kosten voor een schoolreis of werkweek, hebben we in 2018 ondergebracht bij Stichting KEI Rijswijk. We hebben de oprichting van deze stichting gefaciliteerd, zodat zij de minimaregelingen voor kinderen kunnen uitvoeren en een kindpakket kunnen ontwikkelen met behulp van fondsenwerving.

Inwoners met een laag inkomen, onder wie veel chronisch zieken en gehandicapten, kunnen zich verzekeren via de collectieve zorgverzekering. De voorgenomen gezamenlijke aanbesteding met Leidschendam-Voorburg en Voorschoten/Wassenaar is vanwege doorlopende contracten van de verschillende gemeenten met de zorgverzekeraars doorgeschoven naar 2019 en niet in 2018 uitgevoerd.

Om mensen met schulden goed te kunnen helpen, is in 2018 gestart met de voorbereidingen voor een financieel servicepunt waar inwoners terecht kunnen voor ondersteuning bij kleine en grote financiële vragen en problemen. Dit financieel servicepunt voert de regie en zorgt ervoor dat mensen met schulden eerder in beeld komen bij het bureau en dat de juiste instrumenten worden ingezet voor de klant. Voor de inzet van de instrumenten werkt het financieel servicepunt samen met ketenpartners, met wie de

voorbereidingen in 2018 gezamenlijk zijn vormgegeven.

Om schulden zo veel mogelijk te voorkomen door preventieve maatregelen te treffen en tijdig op te sporen (vroegsignalen) hebben we in 2018 de fiscale screening voortgezet. Wie zich meldt voor schuldhelpverlening weet dat hij optimaal gebruik maakt van toeslagen en er komt geen onverwachte openstaande belastingsschuld uit het verleden naar boven die een eventueel schuldsaneringstraject kan verstoren.

Ook het vroegtijdig signaleren en aanpakken van een huurachterstand moet ervoor zorgen dat er minder problematisch schulden ontstaan. Bewoners met maximaal twee maanden huurachterstand worden door de woningcorporaties aangemeld bij het project EMMA-Rijswijk (Eerder Melden Minder Achterstanden). Samen met medewerkers van EMMA-Rijswijk maken deze bewoners een plan van aanpak om de betalingsachterstand op te lossen en eventuele andere problemen aan te pakken. Zo wordt voorkomen dat financiële problematiek uit de hand loopt. De woningcorporaties Rijswijk Wonen en Vidomes, het Sociaal Wijkteam en het Bureau Schuldhelpverlening hebben het project EMMA-Rijswijk geëvalueerd en de voorbereidingen zijn getroffen om de vroegsignalering uit te breiden met andere signalen van betalingsachterstanden. Bijvoorbeeld van nutsbedrijven, zorgverzekeringen, het CJIB en de Belastingdienst. Hierbij houden we ons aan privacywetgeving.

Speciale aandacht hebben we voor jongeren. In het kader van preventie willen we hen leren met geld om te gaan, zodat overerving van schulden kan worden voorkomen. We hebben in 2018 de jongerencarrousel over omgaan met geld opgezet. De carrousel wordt gegeven op scholen in het voortgezet onderwijs. De jongerencarrousel is een dagevenement waarbij verschillende workshops worden gegeven over goed omgaan met geld. De workshops worden door maatschappelijke partners gegeven. Via het Netwerk Financiële Redzaamheid is de jongerencarrousel in te plannen. Ook hebben we inspiratiesessies opgezet waarbij maatschappelijke partners met elkaar bespreken hoe armoede onder kinderen/jongeren kan worden aangepakt.

In 2018 hebben we het netwerk Financiële Redzaamheid Rijswijk verder gestructureerd en vormgegeven. Het netwerk is daarmee een actief orgaan geworden om acties op het gebied van bestrijding van armoede en schulden gezamenlijk met ketenpartners aan te pakken.

Beleidsdoel D

De gemeentelijke taken op het gebied van de volksgezondheid staan beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg). Deze taken omvatten het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Rijswijkse bevolking. De ambities

van de gemeente Rijswijk, vastgelegd in de Nota Volksgezondheid Rijswijk, zijn:

- Meer Rijswijkers die niet roken
- Minder Rijswijkers die problematisch alcohol drinken
- Meer Rijswijkers die bewegen
- En een specifieke aanpak op overgewicht (gezonde voeding).

In 2018 hebben we met meerdere partners, waaronder fysiotherapeuten, diëtisten, zorgaanbieders, Sportverenigingen, GGD Haaglanden en JGZ een invulling gegeven aan deze ambities om het lokaal volksgezondheidsbeleid een impuls te geven om Rijswijkers bewust te maken van een gezonde levensstijl.

Beleidsdoel E

We hebben bestaande activiteiten die de laagdrempelige, wijkgerichte hulp versterken gestimuleerd, zoals de toegang tot de hulp, de armoedebestrijding en de hulp bij sanering van schulden. Daarnaast hebben we een aantal innovatieprojecten uitgevoerd die de laagdrempelige, wijkgerichte hulp versterken, o.a. het innovatieproject 'Samen sterk bij scheiding', het 'Ontmoetingscentrum', valpreventie, de regionale pilot 'Aanpak Multiproblematiek', de regionale pilot 'Innovatieve schuldhelp van jongeren'; beiden samen met de gemeenten Pijnacker- Nootdorp en Midden Delfland.

Beleidsdoel F

We hebben bestaande activiteiten voor het versterken van samenhang en korte lijnen gestimuleerd, zoals het soepel op- en afschalen van hulp en de integratie van hulp bij het leven met een beperking 'Samen Sterk Wijken'. Daarnaast hebben we een aantal activiteiten uitgevoerd die de samenhang en korte lijnen versterken, onder andere: de 'doorontwikkeling toegang', 'meerjarige inkoopcontracten met sturen op output' en de regionale innovatie pilot 'directe bemiddeling sociale huurwoningen' met de gemeenten Pijnacker- Nootdorp en Midden- Delfland.

Met betrekking tot de doorontwikkeling van de Toegang Sociaal Domein hebben we in 2018:

- het resultaatgericht indiceren geïmplementeerd
- de samenwerking tussen het Sociaal Wijkteam en de onderdelen binnen de gemeentelijke organisatie versterkt
- geïnvesteerd in het vakmanschap van de medewerkers binnen de Toegang
- de visie op de Toegang verbreed naar een volledig integrale dienstverlening
- een Financieel Servicepunt opgezet om schuldenproblematiek preventief tegen te gaan.
-

Beleidsdoel G

Partijen in de keten Huiselijk Geweld hebben zich conform de regionale visie ingezet om huiselijk geweld te voorkomen of duurzaam te stoppen. Professionals en vrijwilligers in het sociaal domein zijn getraind in preventie en vroegsignalering en voorbereid op de aangescherpte wet meldcode Huiselijk Geweld.

Beleidsdoel H

Welzijn

Om mensen zoveel mogelijk te betrekken bij de maatschappij hebben verschillende maatschappelijke partners welzijnsactiviteiten uitgevoerd. De gemeente stimuleerde innovatieve projecten waarbij zorginstellingen, welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties samenwerken zodat mensen zo lang mogelijk in hun eigen woning kunnen blijven wonen. Een voorbeeld daarvan is het innovatieproject 'Flatcoach'. (zie ook: Innovatie Sociaal Domein). Dit project heeft inmiddels landelijke bekendheid. Het wordt gedragen door een netwerk van partners en laat zien dat deze nieuwe vorm van ondersteuning bij langer zelfstandig wonen kan leiden tot aanzienlijke besparingen.

Mantelzorg en vrijwilligers

We hebben ingezet op continuïteit van de ondersteuning aan mantelzorgers om overbelasting te voorkomen door de mantelzorgondersteuning van Welzijn Rijswijk en een divers aanbod van respijtzorg, waaronder het nieuwe Ontmoetingscentrum dementie. De mantelzorgers zijn gewaardeerd door de viering van de dag van de mantelzorg en de mantelzorgwaardering die dit jaar aan 1255 mantelzorgers is uitgereikt. Er zijn in 2018 309 nieuwe mantelzorgers ingeschreven bij Welzijn Rijswijk, mede door de mantelzorgwaardering en de parkeervergunning voor mantelzorgers. In totaal stonden er eind 2018 2027 mantelzorgers ingeschreven bij Welzijn Rijswijk. Zij komen allen in aanmerking voor ondersteuning, informatie en advies.

Rijswijkse vrijwilligers zijn ook in 2018 in aanmerking gekomen voor het aanbod van de vrijwilligersacademie, de vrijwilligersverzekering, de ontmoeting met de uitreiking van de prijzen en de vrijwilligerspas. Van de 15 genomineerde vrijwilligers van het jaar, zijn inspirerende portretten gemaakt. vrijwilligerspotentieel is door het vrijwilligerscentrum benaderd. In het vrijwilligerscentrum is ook de vacaturebank gevestigd.

Participatie

In 2018 zijn wij begonnen met de voorbereidingen om mensen die (nog) niet aan het werk kunnen te begeleiden naar maatschappelijke participatie (deelname aan een vereniging, meedoen in de wijk, verrichten van vrijwilligerswerk), zodat zij uiteindelijk

(eventueel met ondersteuning van het WSP) aan het werk kunnen. We willen dit zodanig gaan vormgeven dat iedere inwoner met een uitkering een plan krijgt aangeboden met een participatieaanbod en begeleiding op maat.

Beleidsdoel I

Werk & Inkomen 2018

In 2018 hebben we verder gewerkt aan de doelstellingen uit de Kadernota (Samen) werken aan Werk! 2016- 2020. De belangrijkste doelstelling was het ondersteunen van inwoners bij het vinden van een baan. Uiteindelijk hebben we in 2018 365 Rijswijkers kunnen plaatsen.

Het Werkgeversservicepunt (WSP) Rijswijk is in 2018 gestart met een nieuw geüniformeerd diagnose instrument. Dit heeft er toe geleid dat we bijstandsgerechtigden nog beter leren kennen en dat we meer maatwerk kunnen bieden bij de ondersteuning van Rijswijkers. Zo worden nu zaken als arbeids- en het opleidingsverleden, kennis en vaardigheden, belemmeringen en ambities systematisch en nog beter in beeld gebracht.

2018 was het jaar waarin het Lokaal Sociaal Akkoord (LSA) Rijswijk is gesloten met tientallen lokale werkgevers en andere partners, waaronder de BBR (Belangen Bedrijven Rijswijk). Op basis van het LSA hebben we samen met partners ingezet op een goed klimaat voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) door aan te sluiten bij Werkwaardig. We hebben samen met een aantal werkgevers een klantenpanel opgericht, teneinde die dienstverlening te verbeteren. Verder hebben we onze aanpak Social Return On Investment (SROI) kunnen doorontwikkelen en vereenvoudigen. Tenslotte zijn er in 2018 innovatieve kandidaat ontwikkeltrajecten opgestart met partners als de Martinifabriek, DSW, ROC Mondriaan en Werkse!. De trajecten zijn gericht op het ontwikkelen van werknemersvaardigheden, taalontwikkeling en het wegnemen van belemmeringen.

De samenwerking tussen Economie en het WSP is in 2018 concreet geworden door samen een top 25 van bedrijven op te stellen. Deze bedrijven zijn, in het kader van de Rode Loper, gezamenlijk bezocht door accountmanagers van Economie en het WSP. De bedrijven hebben hun waardering laten blijken, terwijl de accountmanagers nu beter naar elkaar kunnen doorverwijzen.

Jongeren tussen de 18 en 27 jaar hebben in 2018 extra aandacht gekregen vanuit het WSP via de inzet van een jongerencoach, sollicitatietrainingen, leerwerkcheques en leerwerktrajecten in de Bogaard(crew).

De gemeenten Zoetermeer, Rijswijk en Leidschendam-Voorburg hebben hun gezamenlijke wens, om tot een Zoetermeers Werkbedrijf te komen waarbij Zoetermeer eigenaar wordt en Rijswijk en

Leidschendam-Voorburg minimaal de huidige sw-plekken bij het nieuwe bedrijf blijven, inkopen geconcretiseerd via een tweede koersbesluit. In het voorlopig 2e koersbesluit wordt gekozen voor 1 organisatie die alle bemiddeling naar werk en plaatsing op een werkplek voor alle klantgroepen van de Participatiewet (inclusief WSW) uitvoert. De gemeente Rijswijk kan zich vinden in de keuzes van de gemeente Zoetermeer.

Beleidsdoelen J/K/L

Jeugdteam/CJG

De gemeente Rijswijk streeft ernaar dat alle jeugdigen in Rijswijk zich binnen hun eigen kunnen en mogelijkheden ontwikkelen en opgroeien tot verantwoordelijke, zelfstandige, zelfredzame en maatschappelijk betrokken volwassenen. Jeugdigen en ouders die daarbij hulp nodig hebben, krijgen ondersteuning.

In 2018 hebben we de integrale samenwerking tussen de zorgpartijen, onderwijs en jeugdhulp gefaciliteerd en vormgegeven door het organiseren van netwerkbijeenkomsten. De acties zijn vastgelegd in een dynamische werkagenda. Met een jaarlijkse themakalender hebben we de collectieve preventie vanuit het CJG vorm gegeven.

Preventief jeugdbeleid

Bij preventie kennen we de volgende onderverdeling:

- Universele preventie: het in de basis voorkomen van problemen, gericht op de gehele groep jeugdigen en hun ouders en niet op basis van een individuele risicofactor. Voorbeelden: Schoolmaatschappelijk Werk (SMW), algemene opvoedadviezen, maar ook voeding- en beweegadvies zoals Happy Fit.
- Selectieve preventie: gericht op risicofactoren/risicogroepen om problemen te voorkomen. Voorbeelden: samenwerking in de werkgroep Preventie, maar ook de interventies 'Kom op voor Jezelf' en 'Stevig Ouderschap'.
- Geïndiceerde preventie: voorkomen van erger. Gericht op jeugdigen die wel klachten hebben, maar die niet voldoen aan diagnostische criteria. Voorbeelden: licht ambulante jeugdhulptrajecten.
- Zorggerelateerde preventie: voorkomen van complicaties en verminderde kwaliteit van leven. Voorbeeld: bepaalde trajecten in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ).

De gemeente Rijswijk investeert onder andere in preventie, jeugdgezondheidszorg en pedagogische ondersteuning. In Rijswijk hebben we ingezet op uitbreiding van preventieve interventies/ producten van de jeugdgezondheidszorg en daarnaast is de jeugdgezondheidszorg onderdeel van het jeugdteam: als specialist van het gewone en gezonde kind. In 2018 is ingezet op flexibilisering van

het contactmoment. De jeugdgezondheidszorg levert minder zorg waar minder kan, en meer waar meer nodig is. Ook is het nieuwe convenant 'Uitvoering jeugdgezondheidszorg gemeenten Zuid-Holland West 2018-2021' in werking getreden.

Taken in de jeugdhulp

Het bieden van passende hulp aan jeugdigen en hun ouders/ verzorgers is het uitgangspunt binnen de jeugdhulp in Rijswijk. In het lokaal inkoopplan 2018 is inhoudelijk en financieel beschreven hoe we met de jeugdhulp omgaan. In 2018 is de jeugdhulp opnieuw ingekocht en zijn producten vereenvoudigd en tarieven geharmoniseerd. Door het H10 Inkoopbureau is een analyse uitgevoerd naar de tekorten in de jeugdhulp in de regio Haaglanden. Mede op basis daarvan is een actieplan 'grip op jeugdzorg Rijswijk' opgesteld, waarin 10 maatregelen zijn geformuleerd.

Om de transformatie binnen de jeugdhulp verder te stimuleren, hebben de gemeenten in de regio Haaglanden in 2018 de inkoopstrategie resultaatgerichte inkoop vastgesteld. Hierbij staan we een ambitieuze verbetering van de jeugdhulp voor door te sturen op resultaat. Een stelsel waarin de vraag van jeugdigen en ouders centraal staat.

Tevens is de eerder ingezette regionale innovatie ingebed binnen het reguliere aanbod van jeugdhulp in de regio Haaglanden.

Vanuit jeugdhulp is verder de verbinding gelegd met preventieve partners, onder meer door te participeren in netwerken. Wij streven hiermee naar reductie van langdurige/ gespecialiseerde/ zware jeugdhulp. De werkafspraken tussen Rijswijkse huisartsen, jeugdartsen en gemeentelijke toegang (zorgloket, sociale wijkteams en jeugdteam) zijn verder uitgewerkt.

Ook de verbinding tussen het schoolmaatschappelijk werk en de (ambulante) jeugdhulp is verder versterkt, met als doel een verschuiving van inzet van zware jeugdhulp naar lichtere vormen van jeugdhulp.

Overige ontwikkelingen

Innovatie Sociaal Domein

De innovatie in het sociaal domein wordt uitgevoerd aan de hand van het Ontwikkelprogramma Zorg en Welzijn 2016 – 2020. Uitgaande van dit programma zijn sinds 2016 inmiddels twee en twintig innovatieprojecten gestart waarmee we concreet zijn gaan uitproberen en leren hoe we in het sociaal domein nieuwe richtingen kunnen inslaan. Deze innovatieprojecten zijn verdeeld over 4 programmalijnen: 'zorg en welzijn', 'zorg en wonen', 'zorg en gezondheid', en 'zorg en inkomen'. Samen vormen ze het Innovatie Programma Sociaal Domein. De 4 hoofddoelen die we dichterbij willen brengen blijven gelden: sociale samenhang; inzet van burgerkracht; preventieve, goed toegankelijke, wijkgerichte hulp; samenhang van hulp, korte lijnen en regie door de gemeente. Eind 2018 is de 3^e

Voortgangsevaluatie Innovatie Programma Sociaal Domein opgesteld, met een terugblik over drie jaar innovatie in het sociaal domein. Belangrijkste conclusie is dat de innovatie in het sociale domein zich kenmerkt door nieuwe verbindingen tussen werkerreinen die voorheen gescheiden waren. Daardoor kunnen bestaande taken op een nieuwe manier worden uitgevoerd met een hogere kwaliteit en lagere kosten of kunnen nieuwe manieren van dienstverlening ontstaan.

Regelvrij budget

Het doel van het regelvrij budget (Stichting Urgente Noden) is hulp bieden in crisissituaties bij de klant, waarbij de hulpverlener snel kan handelen en niet gebonden is aan generieke regels als er haast geboden is. In 2018 heeft het Sociaal Wijkteam dit 'handgeld' kunnen inzetten om snel acute noodsituaties weg te nemen. Aan inzet van het regelvrij budget werden integraal vervolgacties afgesproken om de klant verder te helpen. Uit de evaluatie van het regelvrij budget eind 2018 bleek dat een groot deel van het budget werd uitgegeven aan het betalen van huurschulden. Door intensiever op vroegsignalering in te zetten verwachten we dat dit gaat dalen.

Beschermd Wonen

In 2018 is het besluit genomen dat het nieuwe verdeelmodel betreffende de transitie beschermd wonen en maatschappelijke opvang een jaar later dan afgesproken bekend zal zijn. Dit heeft tot gevolg dat de transitie ook een jaar later dan gepland zijn beslag zal krijgen. De ingangsdatum van de nieuwe werkwijze inzake beschermd wonen en maatschappelijke opvang is hiermee 1 januari 2021 geworden. De planning om de transitie lokaal te borgen is hierdoor ook met een jaar verschoven. De vrijgekomen tijd is benut om rondom deze problematiek de inwoners, voorzieningen, zorgaanbieders en aanpalende wetgeving alvast te leren kennen en daarmee een beeld te vormen van behoeften en mogelijke knelpunten ten behoeve van het uitwerken van een nieuwe werkwijze.

Dierenwelzijn

In 2018 is uitvoering gegeven aan de nota Dierenwelzijn die in 2017 is vastgesteld. Belangrijkste resultaten van 2018 zijn het opstellen en uitvoeren van het Ganzenbeheerplan, de Evaluatie van de proef omheining hondenlosloopgebied Endezant, het actualiseren van het Hondenbeleid (met onder andere afschaffing van de hondenbelasting) en het verbeteren van de samenwerking in de keten van

opvang en verzorging van al dan niet gewonde dieren zonder eigenaar.

Relevante beleidsnota's

Betrokkenheid verbonden partijen

GGD en veilig Thuis Haaglanden

Er geldt een wettelijke verplichting tot één regionale GGD per veiligheidsregio waaraan alle gemeenten uit die regio aan deelnemen. Daarom zijn in 2014 in de regio Haaglanden de GGD Zuid-Holland West en de GGD Den Haag gefuseerd. Begin 2016 is besloten Veilig Thuis onder te brengen bij de GR GGD Haaglanden. De nieuwe GR is per 1 januari 2018 in werking getreden.

De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid. Veilig Thuis geeft advies, ondersteunt, doet onderzoek en brengt hulpverlening op gang om de situatie in huiselijk geweld en/of kindermishandeling zaken voor alle betrokkenen veiliger te maken. Het bestuur heeft de ambitie uitgesproken om over te gaan op resultaatsturing vanaf 2018. De gemeenten en uitvoeringsorganisaties samen zullen een ontwikkelplan opstellen waarin prestatie-indicatoren, resultaatafspraken en sturingsafspraken worden uitgewerkt.

Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW)

De DSW is een gemeenschappelijke regeling Gemeenten Rijswijk, Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg met als doel arbeidsgehandicapten aan (passend) werk helpen. De drie gemeenten werken gezamenlijk toe naar een nieuwe bestuurlijke verhouding. Daarin zal het Zoetermeers Werkbedrijf de taken van DSW overnemen, wordt Zoetermeer eigenaar en zal Rijswijk sw-trajecten gaan inkopen. De bovengenoemde nieuwe bestuurlijke verhouding zal naar verwachting per 1 januari 2021 ingaan.

H10 Inkoopbureau

De bedrijfsvoeringsorganisatie is een samenwerkingsverband van de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.

Op basis van een evaluatierapport zijn de gemeenten en het Inkoopbureau een visietraject gestart over de redenen voor en de aard van de regionale samenwerking. Dit visietraject heeft geleid tot de conclusie dat het niet verstandig is om nu wijzigingen aan te brengen in zowel de organisatie van de inkoop samenwerking als de beleidsmatige samenwerking. Redenen daarvoor zijn het lopende verbetertraject binnen het Inkoopbureau H-10, het inkoopproces 2020-2024, waarin we overgaan naar resultaatsturing en -bekostiging, en de zorgvuldige implementatie daarvan in 2019 en 2020.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Banen Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar Bron: LISA	> 1.093,6	875,6
Jongeren met een delict voor de rechter Eenheid: % 12 t/m 21 jarigen Bron: Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	< 1,72	1,72
Kinderen in uitkeringsgezin Eenheid: % kinderen tot 18 jaar Bron: Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	< 9,38	9,38
Netto arbeidsparticipatie Eenheid: % vd werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking Bron: CBS	> 63,0	64,5
Werkloze jongeren Eenheid: % 16 t/m 22 jarigen Bron: Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	< 2,04	2,04
Personen met een bijstandsuitkering Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners 18 jr. eo Bron: CBS	< 44,6	43,6
Lopende re-integratievoorzieningen Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar Bron: CBS	> 35,30	29,2
Jongeren met jeugdhulp Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar Bron: CBS	<11,0	9,3
Jongeren met jeugdbescherming Eenheid: % van alle jongeren tot 18 jaar Bron: CBS	< 1,0	0,9
Jongeren met jeugdreclassering Eenheid: % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar Bron: CBS	< 0,7	0,5
Clënten met een maatwerkarrangement WMO Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners Bron: GMSD	<75	65

Wat heeft het gekost ?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)							Afwijking (+ = voordeel)
Sociaal Domein		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018		
1400 Dierenwelzijn	Lasten	84	172	124	91		34
	Baten				1		1
Saldo		-84	-172	-124	-89		35
6100 Inkomen	Lasten	22.313	20.294	21.642	22.430		-788
	Baten	18.706	18.937	20.285	21.392		1.107
Saldo		-3.607	-1.357	-1.357	-1.038		319
6110 Arbeidsmarkt overig	Lasten	2.805	2.588	2.743	2.817		-74
	Baten	31			97		97
Saldo		-2.773	-2.588	-2.743	-2.720		23
6140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	Lasten	3.722	3.503	3.620	3.882		-262
	Baten	263	221	221	225		4
Saldo		-3.459	-3.282	-3.399	-3.657		-259
6204 Participatie en integratie overig	Lasten	240	118	118	112		5
	Baten	119					
Saldo		-121	-118	-118	-112		5
6230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet	Lasten	2.854	2.463	1.888	2.432		-544
	Baten	302			557		557
Saldo		-2.552	-2.463	-1.888	-1.876		13
6610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo	Lasten	2.136	2.031	2.176	2.653		-477
	Baten	34	2	2	33		31
Saldo		-2.102	-2.029	-2.174	-2.619		-446
6620 Maatwerkvoorzieningen immaterieel Wmo	Lasten	8.043	9.387	9.135	9.157		-22
	Baten	905	1.066	948	901		-47
Saldo		-7.138	-8.321	-8.187	-8.256		-69
6700 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd	Lasten	7.787	7.296	7.495	7.503		-8
	Baten	1.327	1.189	1.430	1.436		6
Saldo		-6.460	-6.106	-6.066	-6.067		-1
6710 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	Lasten	1.371	2.031	1.305	1.328		-23
	Baten				1		1
Saldo		-1.371	-2.031	-1.305	-1.328		-23
6820 Individuele voorzieningen natura Jeugd	Lasten	8.820	8.536	9.728	11.947		-2.219
	Baten	305			67		67
Saldo		-8.515	-8.536	-9.728	-11.880		-2.152
6830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd	Lasten	1.342	1.306	1.306	1.176		130
	Baten						
Saldo		-1.342	-1.306	-1.306	-1.176		130
7100 Volksgezondheid	Lasten	624	529	651	664		-13
	Baten		1	1			-1
Saldo		-624	-528	-650	-664		-14
7240 Lijkbezorging	Lasten	28	24	24	17		6
	Baten	136	134	134	135		1
Saldo		108	111	111	118		7
Programmatotalen	Lasten	62.168	60.277	61.955	66.209		-4.254
	Baten	22.128	21.551	23.022	24.845		1.823
Saldo		-40.039	-38.726	-38.933	-41.364		-2.431

Toelichting op de afwijking

6100 Inkomen

Lasten nadeel € 787.814

Baten voordeel € 1.106.624

In de 2e halfjaarrapportage 2018 was aangegeven dat het te verwachten tekort op de BUIG aanzienlijk lager zou gaan uitvallen dan het voorgaande jaar. Waar het tekort over het jaar 2017 nog 2,4 miljoen bedroeg was ten tijde van het maken van de 2e halfjaarrapportage de verwachting dat het tekort over het jaar 2018 niet boven de 1,8 miljoen uit zou gaan komen. Bij het uitspreken van deze verwachting is aandacht gevraagd voor de vele onzekerheden die op dat moment speelden en die sterk bepalend zouden zijn voor het uiteindelijk te verwachten tekort.

Eind 2018 is het definitieve budget ten behoeve van de BUIG door het Rijk met € 577.000 hoger vastgesteld dan de indicaties die tot dat moment waren afgegeven waardoor het tekort op de BUIG daalde. Daarnaast is in de 2e helft van het jaar 2018, mede door de inzet van genomen maatregelen, een daling van het aantal bijstandsgerechtigden ingezet waardoor de uitgaven teruggelopen zijn. Het uiteindelijke nadeel van € 845.000 aan uitgaven blijft onder de grens voor het kunnen aanvragen van een vangnetuitkering over het jaar 2018 en valt geheel onder het eigen risico.

In het jaar 2018 is de vangnetuitkering van € 851.895 over het jaar 2017 ontvangen en is er een voordeel door de balanswaardering van de debiteuren waardoor er in totaal sprake is van een voordeel van € 1.106.000.

Per saldo is er sprake van een incidenteel voordeel op de BUIG van € 261.000

In de eerste halfjaarrapportage 2019 zal een nieuwe verwachting worden opgenomen met betrekking tot het jaar 2019.

6110 Arbeidsmarkt overig

Lasten nadeel € 74.142

Baten voordeel € 97.000

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettair neutrale begrotingswijziging op te nemen. Hierdoor zijn zowel de uitgaven als de inkomsten overschreden met € 97.000.

6140 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid

Lasten nadeel € 262.496

Door de volgende overschrijdingen is er een nadeel van € 463.000 op het armoede- en schuldenbeleid ontstaan:

• Wet kinderopvang	€ 54.000
• Individuele Inkomensvoorziening	€ 57.000
• Collectieve ziektekostenverzekering	€ 43.000
• De maatschappelijke participatie van kinderen	€ 34.000
• Incidentele en periodieke bijzondere bijstand en leenbijstand	€ 134.000
• Negatief effect op de exploitatie als gevolg van de balanswaardering van de vorderingen	€ 113.000
• Kwijtscheldingen van gemeentelijke heffingen	€ 28.000

Het negatieve effect op de exploitatie als gevolg van de balanswaardering van de vorderingen van € 113.000 heeft een toename van de balansvoorziening ten behoeve van de debiteuren als gevolg.

Tegenover het bovengenoemde nadeel staat een voordeel van € 176.000 dat is veroorzaakt door meevallende resultaten op de volgende terreinen:

• Het later in werking treden van het Financieel Servicepunt	€ 53.000
• Het later in werking treden van de doorbelasting vanuit de gemeente Den Haag van de Ooievaarspas	€ 66.000
• De uitvoering van specifieke Rijswijkse regelingen	€ 45.000
• Communicatie	€ 12.000

Per saldo is binnen het totale product er sprake van een nadeel van € 287.000.

6230 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet

Lasten nadeel € 543.676

Baten voordeel € 556.555

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettair neutrale begrotingswijziging op te nemen. Hierdoor zijn zowel de uitgaven als de inkomsten overschreden met € 555.880.

6610 Maatwerkvoorzieningen materieel Wmo

Lasten nadeel € 476.837

Door een stijging in de 2e helft van het jaar 2018 van het aantal toegekende aanvragen aan woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelvoorzieningen is er binnen dit product sprake van een nadeel van € 501.000.

6820 Individuele voorzieningen natura jeugd

Lasten nadeel € 2.218.732
Baten voordeel € 66.957

In de 2e halfjaarrapportage 2018 is aangegeven dat als gevolg van nadelige effecten in de aanbesteding van de raamovereenkomsten 2018 (waarin 1600 producten en tarieven zijn geharmoniseerd naar 90 producten), de gestegen inzet van uren per jeugdige en een toename van het aantal jeugdigen er een nadeel verwacht mocht worden van € 1.306.870. Op basis van deze verwachting is destijds de begroting 2018 bijgesteld.

In de periode tussen de tweede halfjaarrapportage 2018 en de jaarrekening 2018 is er sprake geweest van een kostenontwikkeling die bij het maken van de tweede halfjaarrapportage niet te voorzien was en waardoor er bij het maken van de jaarrekening per saldo een tekort is ontstaan van € 2.157.000.

De belangrijkste oorzaken voor het ontstaan van dit nadeel betreffen:

- De door de H10 afgegeven schatting van de voor het hele jaar 2018 te verwachten kosten aan zorg in natura is ten opzichte van de stand bij het opmaken van de tweede halfjaarrapportage 2018 ten opzichte van het einde van het jaar met € 1.200.000 toegenomen
- De grote aanbieders JBWest en Jeugdformaat hebben administratieve inhaalslagen gemaakt waardoor er nu jeugdigen worden gedeclareerd die niet eerder bij de gemeente bekend waren. Dit geldt voor zowel 2018 als 2017. In 2019 werd daardoor ook bekend dat de jaarrekening 2017 zijn overschreden. Al met al is hier een onvoorziene uitgave ontstaan van € 325.000
- de kosten met betrekking tot de landelijke transitiearrangementen (namens gemeenten heeft de VNG afspraken met landelijke aanbieders met een specialistische functie) zijn € 251.000 hoger uitgevallen dan mocht worden verwacht
- de inhuur van het jeugdteam is met € 199.000 gestegen mede omdat de wachtlijsten van Veilig Thuis moesten worden opgelost. Dit is inmiddels ook het geval.

Er zijn in de tweede helft van het jaar 2018 ook een achttal lokale maatregelen ingezet om meer grip te krijgen op de uitgaven. Na een uitgebreide dossieranalyse is de aandacht gericht op voor de inhoudelijke beoordeling op verzoeken van toewijzing en ook is er met een aantal zorgverleners een gesprek gevoerd met betrekking tot het declaratiegedrag. Het ging bij deze gesprekken om aanbieders die na de tariefharmonisatie een opvallende stijging in hun declaraties lieten zien die niet verklaard kon worden door een groei van het aantal cliënten.

Uit het regionale Actieplan Ombuiging kostenontwikkeling Jeugd regio H10 blijkt dat de oorzaken van de kostenstijging zijn:

- Tariefsharmonisering
- Toename van de hoeveelheid ingezette eenheden per client (de "Q")
- Verschuiving naar duurdere zorgproducten
- Lichte toename van het aantal jeugdigen

De directe gevolgen van de harmonisatie, waaronder stijging van tarieven, wordt in regionaal verband door het H10 Inkoopbureau nader onderzocht en zal in maart 2019 worden afgerond. Nadat het regionale onderzoek is afgerond zal een regionaal advies volgen dat inzichtelijk maakt welk deel van de kosten beïnvloedbaar is en welk deel niet. In 2019 zullen zowel lokale alsook regionale acties worden uitgezet ten behoeve van het terugdringen van de kosten.

6830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd

Lasten voordeel € 130.499

Door het achterblijven van de uitgaven met betrekking tot het gedwongen kader is er een voordeel ontstaan van € 123.000.

Investeringsen

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Aanpassing multifunctionele ruimtes Ottoburg	U	250	37		213	

Verklaring afwijking

Niet van toepassing.

Wonen en Leven

Maatschappelijk doel

De verwachting is dat de Rijswijkse bevolking de komende jaren flink groeit. Rijswijk voegt de komende jaren veel woningen toe door de ontwikkeling van nieuwbouw in onder meer RijswijkBuiten en Eikelenburg en de transformatie van leegstaande kantoorgebouwen naar woningen rondom In de Bogaard en de randen van de Plaspoelpolder. Inzet hierbij is het behoud van parken en groene zones en het behoud van het unieke karakter van Rijswijk (Groene buitenplaats voor stedelijk wonen).

In samenwerking met betrokken partijen streven we naar een aantrekkelijke, schone en groene leefomgeving, waarin huidige en nieuwe inwoners van Rijswijk plezierig kunnen wonen in een passende woning naar keuze. Middels het Huis van de Stad willen we onder meer de identiteit van Rijswijk versterken. De procedures op het gebied van bouwen en verbouwen zijn op orde en zo efficiënt mogelijk voor de burgers.

Wat wilden we bereiken?

Beleidsdoel A

Afval:

Meer grondstoffen uit afval halen voor hergebruik.

Beleidsdoel B

Wonen:

De belangrijkste doelstellingen zijn:

- De kwalitatieve en kwantitatieve groei van de woningvoorraad;
- betaalbare woningen in Rijswijk. Voldoende aanbod voor alle doelgroepen;
- duurzame woningen in een duurzame leefomgeving;
- wonen met zorg, aandacht voor kwetsbare doelgroepen;
- aantrekkelijke woonmilieus voor een gevarieerde bevolkingssamenstelling.

Beleidsdoel C

Ruimtelijke ordening / omgevingswet:

Richting geven aan kwalitatieve ontwikkeling van de stad, d.m.v. de nieuwe omgevingswet:

- Een flexibele aanpak met meer lokale afwegingsruimte;
- een integrale benadering van de fysieke leefomgeving met gedifferentieerde en groene wijken;
- meer gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- een snellere, betere besluitvorming (ja, mits...);
- meer aandacht voor particuliere en commerciële initiatieven en participatie;
- gebiedstransformaties op basis van gebiedsvisies voor In de Bogaard en Omgeving en het Havenkwartier met toevoeging van c.a. 4.000 woningen in totaal.

Beleidsdoel D

Huis van de Stad is als gezicht van de stad een bindend icoon voor de identiteit van Rijswijk.

Waar inwoners en bezoekers zich veilig, thuis en welkom voelen. Een huis dat duurzaam is in gebruik, veel gemak biedt aan de bezoekers en de mensen die er werken. Het Huis biedt een infrastructuur voor intensieve interactie tussen openbaar bestuur en maatschappelijke en culturele organisaties onderling

en met de inwoners (en bedrijven en overige instellingen) van Rijswijk in het bijzonder. Het heeft voorts een stimulerend effect op zijn omgeving en is een verbinder van gebieden.

Beleidsdoel E

Leefbaarheid:

Bewoners en werkenden (waaronder ondernemers) ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig en voelen zich medeverantwoordelijk voor hun omgeving.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Beleidsdoel A

Prestaties:

De kosten voor verwerking van restafval nemen toe. Rijswijk wil de kosten beperken. Minder restafval is een besparing. Gescheiden grondstoffen leveren geld op. Dit project wordt in Avalex-verband uitgerold.

De verbetering in de scheiding van afval is afhankelijk van de uitvoering van het operationeel plan. De inzamelmiddelen worden vervolgens op orde gebracht voordat een verbeterd scheidingsresultaat wordt behaald. De planning is ambitieus, maar niet altijd even reëel. Vanaf 2019 willen we een aantal nieuwe wijken opstarten.

- In 2018 is in de wijk Sion het nieuwe inzamelen (HNI) verder ingevoerd. Daarnaast zijn enkele losse locaties verbeterd;
- er is een start gemaakt met de invoer van HNI in Villapark Eikelenburgh, het Stationskwartier en de Artiëstenbuurt;
- de communicatie over HNI is door Avalex begeleid;
- de educatie over afval op de scholen is voortgezet met acties in de week van Nederland Schoon;
- verschillende acties om zwerfafval tegen te gaan.

Beleidsdoel B

Prestaties:

In 2018 zijn 272 nieuwe woningen opgeleverd, 244 in RijswijkBuiten, 24 in Eikelenburgh en 4 in Oud Rijswijk. De transformatie van de Generaal (192 woningen) is in volle gang en dit geldt ook voor de transformatie aan de Koopmansstraat (50

kluswoningen). De voorbereidingen voor de transformatie van de Winston Churchill toren (316 woningen) en de sloop en nieuwbouw op de HBG locatie (550 woningen) gingen in 2018 gestaag verder.

In 2018 hebben de corporaties 482 woningen verhuurd. Van die verhuringen zat 71 procent onder een huur van € 640 en 20 procent onder een huur van € 417. De corporaties hebben ruim 450 woningen in de Artiestenbuurt, Muziekbuit en Bomenbuit gerenoveerd en verduurzaamd. Het verwijderen van open verbrandingstoestellen is ook in 2018 fors doorgezet. Het streven is dat eind 2020 alle open verbrandingstoestellen uit de woningvoorraad van de beide corporaties verdwenen zijn. In 2018 heeft Vidomes de verhuring van hun woningbezit aan de Idenburglaan kunnen beëindigen zodat in 2019 met de sloop en nieuwbouw op deze locatie kan worden begonnen. De corporaties hebben gezamenlijk met de gemeente (bijdrage vanuit de Wmo) geïnvesteerd in het brandveilig maken van het stallen van scootmobielen. Het ging hierbij om complexen aan de Prof. Meijerslaan, Tubasingel en Van Mooklaan. De prestatieafspraken worden elk jaar herijkt en vernieuwd. In december 2018 zijn de vernieuwde afspraken voor 2019 opgesteld.

In oktober heeft de gemeente voor de tweede maal een woonbeurs voor senioren georganiseerd.

Beleidsdoel C

Prestaties:

In 2018 hebben we vooral gewerkt aan de bewustwording van de gevolgen van de invoering van de wet in onze organisatie. Ook stelden we een programmaplan en een uitvoeringsplan op. Op basis van de eerder ter informatie aan de Raad toegezonden startnotitie zijn we gestart met een impactanalyse op basis van het gekozen ambitieniveau.

Vooralsnog houden we ons aan de ambitie zoals uitgesproken in de startnotitie, en dat is te kunnen voldoen aan de (minimale) wettelijke verplichting. Die keuze heeft met name impact voor processen rondom de directe vergunningverlening, inclusief de bijbehorende ICT infrastructuur (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Prioriteit is derhalve de vergunningverlening tijdig op orde te krijgen voor de nieuwe wet. In 2018 is hiervoor gestart met het uitvoeren van een gap-analyse. Daarnaast is gestart met het voorbereiden op de volgende wettelijke verplichting, namelijk het hebben van een vastgestelde omgevingsvisie en omgevingsplan voor de hele gemeente. Ook experimenteerden we al met het werken in de geest van de nieuwe wet, waarbij we aanhaken bij lopende gebiedsontwikkelingen. In 2018 is er ook een raads werkgroep ingesteld die zich bezig houdt met de (gevolgen van de) invoering van de Omgevingswet.

In 2018 heeft de kwartiermakersfase van de verstedelijkingsopgave plaatsgevonden. Daarbij is verkent welke doelen we nastreven voor de verstedelijkingsopgave (ruimtelijk, maar ook sociaal

maatschappelijk en op het gebied van groen, duurzaamheid, leefbaarheid etc.) en is onderzocht hoe we de verstedelijkingsopgave procesmatig kunnen oppakken, integraal en in de geest van de omgevingswet. Dit is opgenomen in een (nog vast te stellen) projectopdracht en wordt verder uitgewerkt in een plan van aanpak.

Onderdeel van de verstedelijkingsopgave zijn de transformatie van de gebieden In de Bogaard en het Havenkwartier naar een meer gemengd woon-werk-verblijf gebied. Op basis van de vastgestelde gebiedsvisies voor deze projecten is in 2018 verder gewerkt aan ontwikkelkaders die als beleidskader moeten fungeren voor de verdere ontwikkeling van deze gebieden. Voor het Havengebied zal dit beleidskader in 2019 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. Voor In de Bogaard is naast het beleidskader in 2018 al een concept Masterplan opgesteld wat richtinggevend is voor de uitwerking en beoordeling van concrete ontwikkelingen.

Beleidsdoel D

Prestaties:

Op basis van het door de gemeenteraad op 12 december 2017 geaccordeerde definitief ontwerp met bijbehorende stichtings- en exploitatiekostenraming voor het Huis van de Stad in het gebouw Generaal Spoorlaan, is in de loop van 2018 de 1e fase van de realisatie aanbestedingsgereed gemaakt. Het zogenaamde technisch ontwerp kan in 2019 voorgelegd worden aan de gemeenteraad. Bij een positief besluit kunnen de werkzaamheden aanbesteed worden en kan eind 2019 met de uitvoering gestart worden. In de 1e fase worden de bibliotheek, Trias en een aantal activiteiten van Stichting Welzijn Rijswijk gehuisvest in het Huis van de Stad. Ook is er dan een trouwzaal ingericht.

Beleidsdoel E

Prestaties:

In 2018 heeft het nieuwe college in het College werkprogramma deze doelstelling uitgebreid. Hiervoor is een extra doelstelling in de Begroting van 2019 opgenomen: *Rijswijk als groene en duurzame woon- en werkstad. Om de leefomgeving te vergroenen en verduurzamen zetten wij in op het verbeteren van groen en biodiversiteit, energiebesparing, verbeteren van de milieukwaliteit, klimaatadaptatie en circulaire economie (heeft relatie met paragrafen Duurzaamheid en Onderhoud kapitaalgoederen).*

Vooruitlopend op de Begroting van 2019 hebben wij het Convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend en hebben wij gewerkt aan bouwstenen voor natuurinclusief en duurzaam bouwen.

Prestaties Leefbaarheid

Herstructurering buitenruimte

In de buitenruimte zijn grote herstructureringsprojecten uitgevoerd. De Generaal Spoorlaan en Frans Halskade zijn inmiddels afgerond. Het participatieproces en het ontwerp van de Karel Doormanlaan is afgerond. In 2019 start de

uitvoering. Daarnaast zijn er nog 7 andere straten in voorbereiding, waarbij we ook de integrale benadering gebruiken voor, niet alleen de infrastructuur bovengronds en ondergronds, maar ook groen, bomen, parkeren en klimaat. En dit alles doen wij in overleg met de bewoners.

Stadspark Wilhelminapark

Het college heeft het Landschapsplan Wilhelminapark vastgesteld. Hierin wordt het kader geschetst voor de acties en investeringen in het park in de periode tot 2024. Intensivering van ecologie en natuurbeheer; het opschalen van de natuurtuin en natuureducatie; het faciliteren van een horecavestiging; het intensiveren van sport, spel en bewegen, met onder meer een nieuw aan te leggen speelveld in de zuidrand van het park; het plaatsen van beelden in het park en onderzoeken van de mogelijkheden voor een landmark; het faciliteren van evenementen; het verbeteren van de bereikbaarheid en de padenstructuur staan op de agenda. In 2018

heeft de focus vooral gelegen op het groot onderhoud van de Natuurtuin. Samen met vrijwilligers is de Natuurtuin opnieuw ingericht. Verder zijn diverse quick wins in het park uitgevoerd.

Samenwerken en integrale aanpak

Daar waar mogelijk werken we samen met de netwerkpartners. Met de wooncorporaties, politie en Welzijn Rijswijk zetten we gezamenlijk in op een integrale wijkaanpak met focusgebieden en faciliteren en begeleiden we inwoners bij initiatieven.

Initiatieven

Via het Loket Stadskracht zijn zo'n 50 initiatieven ondersteund voor ruim € 28.000. Het Loket ondervindt (technische) opstartproblemen; hieraan is en wordt gewerkt. Bewoners krijgen vooral financiële ondersteuning en adviezen vanuit de gemeente gericht op zelfbeheer en zelforganisatie.

Beleidsnota's / verbonden partijen

Betrokkenheid verbonden partijen

ODH

De omgevingsdienst is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken (VTH) gerelateerd aan de Wet Milieubeheer en andere wettelijke milieutaken. Rijswijk geeft eveneens opdracht voor uitvoering van activiteiten die bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke milieubeleidsdoelen.

In 2021 wordt naar alle waarschijnlijkheid de nieuwe Omgevingswet van kracht, waarin meerdere wetten samengevoegd worden. Nu is nog niet duidelijk wat dat voor de taakverdeling tussen partijen betekent.

Avalex

Avalex is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Pijnacker-Nootdorp, Delft en Midden Delfland. Het bedrijf heeft tot doel het zo effectief en efficiënt mogelijk voorbereiden en uitvoeren van de integrale reinigingstaken van de deelnemers.

In 2015 is het beleid vastgesteld met condities voor de implementatie van Het Nieuwe Inzamelen (HNI). Vanaf deze datum worden uitvoeringsplannen in overleg met betrokkenen per wijk uitgewerkt. Vervolgens is het uitvoeringsplan verder uitgewerkt voor twee wijken en wordt in deze wijken het omgekeerd inzamelen ingevoerd. Deze ervaringen worden gebruikt voor het uitrollen van het 'omgekeerd inzamelen' in de overige wijken in de komende jaren.

Afvalinzameling is een thema is waarbij samenwerking met de buurgemeenten zeer grote meerwaarde heeft voor Rijswijk (efficiency en schaalvoordelen). Deelname staat niet ter discussie. Echter we zijn wel in dialoog met alle deelnemers over welke sturingsrelatie, organisatievorm en takenpakket van een samenwerkingsverband het beste bij de gemeentelijke doelstellingen passen. De transitie van het bedrijf is een ingewikkeld politiek bestuurlijke vraagstuk waarbij de beelden en wensen van alle deelnemers ten aanzien van de toekomst van het bedrijf op elkaar moeten worden afgestemd. Daarbij gaat het niet alleen om aanscherping van de governance en de controlcyclus, maar ook om een transitietraject naar een resultaatgerichte, professionele dienstverlenende organisatie.

Dunea N.V.

De doelstelling van Dunea is het voorzien in de behoeften aan drinkwater en industriewater binnen het distributiegebied met inachtneming van de eisen van verantwoorde waterwinning. Verantwoord natuurbeheer van het aan de zorgen van Dunea toevertrouwd duingebied en het beheren van de riolering en afvalwaterzuivering in het distributiegebied.

Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

De doelstelling van de Bank Nederlandse Gemeenten N.V. (BNG)) is het verstrekken van financieringen van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Beleidsindicatoren, verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro) Toelichting: gemeentelijke opgave per 1.000 euro	195	201
Oplevering nieuwe woningen, tussen haakjes opgeleverde woningen per duizend woningen* Toelichting: oplevering per duizend bestaande woningen maakt vergelijking met andere gemeenten mogelijk. Als voorbeeld het jaar 2016: op elke duizend bestaande woningen zijn er 10,6 nieuw opgeleverd.	676 (24,4)	272 (10,2)
Demografische druk Toelichting: Demografische druk is de som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.		73,5%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 612	€ 622
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 694	€ 703
Omvang huishoudelijk restafval kg/inwoner	200 kg/inwoner	240 kilo
Hernieuwbare elektriciteit (%)	PM	

Optioneel, niet verplicht

Indicator	Begroting 2018	Realisatie 2018
Scheidingspercentage huishoudelijk afval Toelichting: opgave door gemeente, Avalex levert cijfers aan.	44%	
Toename levensloopbestendige woningen Toelichting:	284	40
Gebieds(deel)visies en bestemmingsplannen Toelichting:	Pm / 2	0/3
Toename positieve waardering Toelichting: gemeentelijke opgave plus resultaten uit onderzoeken (zoals: Leefbarometer, Grote Woontest, Waar staat je gemeente en Tevredenheidsonderzoeken van de wooncorporaties)	Stijgende lijn in de meting (niet jaarlijks)	

Wat heeft het gekost?

Exploitatie (meerjarig x € 1.000)						Afwijking (+ = voordeel)
Wonen en Leven		Realisatie 2017	Primitief 2018	Gewijzigde raming 2018	Realisatie 2018	
5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie	Lasten	3.778	3.806	3.845	3.805	39
	Baten	130	77	77	94	17
Saldo		-3.647	-3.729	-3.767	-3.711	56
7210 Afvalverwijdering en -verwerking	Lasten	7.049	6.939	7.082	6.581	501
	Baten	7.513	7.639	7.758	7.746	-13
Saldo		464	700	676	1.164	488
7220 Riolering en waterzuivering	Lasten	1.051	1.049	1.049	1.075	-26
	Baten					
Saldo		-1.051	-1.049	-1.049	-1.075	-26
7230 Milieubeheer	Lasten	1.486	1.486	1.542	1.423	119
	Baten	50	2	2	53	51
Saldo		-1.436	-1.484	-1.540	-1.371	170
7260 Baten rioolheffing	Lasten					
	Baten	3.617	4.141	4.141	4.163	22
Saldo		3.617	4.141	4.141	4.163	22
7290 Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	Lasten	1.050	1.103	1.103	1.112	-10
	Baten	42			10	10
Saldo		-1.009	-1.103	-1.103	-1.102	1
7300 Hemelwater	Lasten	109	124	124	108	15
	Baten	2				
Saldo		-107	-124	-124	-108	15
7310 Grondwater	Lasten	151	158	158	151	7
	Baten					
Saldo		-151	-158	-158	-151	7
8100 Ruimtelijke ordening	Lasten	723	718	805	899	-95
	Baten	118		149	196	48
Saldo		-605	-718	-656	-703	-47
8200 Woningexploitatie	Lasten	41	50	50	-74	124
	Baten	104	377	377	366	-11
Saldo		63	327	327	441	113
8210 Wijkontwikkeling	Lasten	436	399	399	398	1
	Baten					
Saldo		-436	-399	-399	-398	1
8220 Volkshuisvesting	Lasten	1.139	1.580	1.131	1.628	-497
	Baten	2.151	1.735	1.546	1.496	-50
Saldo		1.011	155	415	-133	-547
8300 Bouwgrondexploitatie	Lasten	959	116	-44	1.727	-1.771
	Baten	2.542	274	1.190	3.111	1.922
Saldo		1.582	158	1.234	1.385	151
8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten	Lasten	33.577	38.785	38.785	23.708	15.076
	Baten	33.577	38.785	38.785	20.101	-18.684
Saldo					-3.608	-3.608
Programmatotalen	Lasten	51.549	56.312	56.027	42.543	13.484
	Baten	49.845	53.029	54.024	37.336	-16.688
Saldo		-1.704	-3.283	-2.003	-5.207	-3.204

Toelichting op de afwijking

7210 Afvalverwijdering en –verwerking Lasten voordeel € 501.060

Abusievelijk zijn de kosten van de gemeentewerf voor straatvegen op afvalverwijdering en –verwerking geraamd in plaats van op wegen, straten en pleinen. Het voordeel wat hier ontstaat wordt opgeheven door een voordeel op het programma Verkeer en Vervoer.

7230 Milieubeheer Lasten voordeel € 118.696 Baten voordeel € 51.213

Voor Duurzaamheid betreft dit een positief saldo van € 73.588. Het overschot wordt verklaard door de volgende onderdelen:

- van het Duurzaamheidsfonds is in 2018 beperkt gebruik gemaakt en er is een eerder toegekend bedrag terug gestort. Momenteel vindt een evaluatie van het Duurzaamheidsfonds plaats om de effectiviteit van het fonds te vergroten;
- een aantal geplande activiteiten (bijvoorbeeld Luchtkwaliteitsplan en klimaatadaptatieplan) lopen door naar 2019;
- in 2018 is gekozen om geen Duurzaamheidspaviljoen in te richten op het Strandwalfestival;
- een aantal activiteiten (o.a. Landschapstafel, Hof van Delfland, duurzame bomenaanplant) is vanuit andere programma's gerealiseerd in het kader van het verinnerlijken van duurzaamheid.

Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)

De asbesttaak zal in 2019 verder worden opgepakt door de ODH. Voor 2018 geeft dit een voordeel van € 41.920.

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettaire neutrale begrotingswijziging op te nemen. Hierdoor zijn zowel de uitgaven als de inkomsten overschreden met € 18.530.

8100 Ruimtelijke ordening Lasten nadeel € 94.681

Op de investeringen behorende bij dit programma zijn minder interne uren geschreven dan geraamd, hetgeen op dit beleidsproduct een nadeel tot gevolg heeft.

8200 Woningexploitatie Lasten voordeel € 124.393

De voorziening gemeentelijk vastgoed is vrijgevallen voor een bedrag van € 122.000

8220 Volkshuisvesting Lasten nadeel € 497.234 Baten nadeel € 50.189

Herinrichting omgeving nieuwbouw EPO

In 2018 zijn de werkzaamheden uitgevoerd voor het terugbrengen van een fietspad en voetpad op gemeentegrond, in combinatie met de aanleg van een taxilane op het terrein van het EPO. Hiermee is een deel van de openbare infrastructuur hersteld die tijdens de bouw van het nieuwe kantoor niet kon worden gehandhaafd. De hiervoor gemaakte kosten bedragen € 215.000.

Zoals gebruikelijk bij dergelijke projecten zijn door de initiatiefnemer van de nieuwbouw aan de gemeente bijdragen betaald in de kosten die verband houden met de afgifte van de omgevingsvergunning, planologische en herinrichtingskosten. Deze bijdragen zijn voor aanvang van de nieuwbouw reeds door de gemeente ontvangen en via het rekeningresultaat over 2014 verantwoord. De nu gerealiseerde uitgaven, waarvoor de eerder ontvangen vergoedingen toereikend zijn, worden in lijn met de genoemde in het resultaat van de nu voorliggende jaarstukken verantwoord.

Op de investeringen behorende bij dit programma zijn minder interne uren geschreven dan geraamd, hetgeen op dit beleidsproduct een nadeel tot gevolg heeft.

Lasten vergunningen (WABO)

Dit betreft inhuur welke abusievelijk niet in de begroting is opgenomen. De inhuur kent voor een deel dekking uit vacatureruimte. Het overige deel dient dekking te vinden in de leges. Dat is legitiem, in die zin dat dit inhuur betreft die gekoppeld is aan bestaande minimale personele bezetting voor het taakveld (vacatureruimte, alsmede uren generatiepact en afwezigheid door ziekte).

Basisregistratie BAG

Door het abusievelijk niet ramen van dit budget is de overschrijding ontstaan, terwijl het budget wel beschikbaar was op een andere FCL.

De opbrengst van bouwleges is enigszins lager uitgevallen, als gevolg van vertraging in de bouwprojecten van RijswijkBuiten. Dit als gevolg van de lopende bezwaarprocedure tegen de bestemmingsplanwijziging.

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettair neutrale begrotingswijziging op te nemen. Hierdoor zijn zowel de uitgaven als de inkomsten overschreden met € 50.880.

8300 Bouwgrondexploitatie

Lasten nadeel € 1.771.172

Baten voordeel € 1.921.858

Eikelenburg

De kosten zijn € 98.445 in 2018. In 2018 heeft de levering van gemeentelijke gronden voor een bedrag van € 1.588.652 plaatsgevonden. Er is een bijdrage van € 50.000 voor planbegeleiding ontvangen. Voor planschadevergoeding is er een bedrag van € 42.496 ontvangen. Voor optievergoeding gemeentelijke gronden is een bedrag van € 36.472 ontvangen. De lasten en de baten zijn geactiveerd.

Vrijenbanselaan

Voor het afsluiten van de exploitatie Vrijenbanselaan is de eerder gevormde verliesvoorziening aangesproken tot een bedrag van € 74.000, het restant (€ 257.390) van de voorziening is vrijgevalen.

Te Werve West

De lasten zijn € 4.298 en de baten zijn € 8.609 in 2018 De lasten en baten zijn geactiveerd.

8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten

Lasten voordeel € 15.076.158

Baten nadeel € 18.684.031

Voor de grondexploitatie is een verliesvoorziening opgenomen van € 3.608.000.

Investeringsen

(x € 1.000)

Naam Krediet	U/I	Raming	Uitgaven tm 2018	Inkomsten tm 2018	Uitgaven restant	Inkomsten restant
Aanpak woonomgeving in het kader van de wijkverbetering Te Werve	U	756			756	
Basisregistratie Grootchalige Topografie	U	53	47		6	
Basisregistratie Handelsregisterbesluit	U	53	38		15	
Geluidsanering	U	126			126	
Groenontwikkeling en participatie 2018	U	514	259		255	
Groenontwikkeling en participatie 2018	I	60		48		12
Nazorg herinrichting openbaar gebied wwc Molenhof	U	58	32		26	
Park Hofrust	U	59	59			
Transformatie Wilhelminapark 2018	U	250	102		148	
Uitwerking actieplan Geluid 2018	U	131			131	
Vergroenen en verbeteren assenkruis Plaspoelpolder	U	600	600			
Vergroenen en verbeteren entrees Plaspoelpolder	U	221	78		143	
Vervanging bomen 2018	U	371	175		196	
Vervanging luchtfoto's 2018	U	51	17		35	
Vervanging software belastingen / WOZ	U	219	200		19	
Vervanging van afvalbakken 2018	U	149	131		18	
Vervanging vrijvervalriolen 2018	U	3.199	2.368		831	
Vorbereidingskosten Huis van de Stad	U	19.856	1.443		18.413	
Woonwagens De Strijp	U	725	702		23	
Zwethzone - Algemeen	U	101	72		29	

Verklaring afwijking

Niet van toepassing.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

	Raming na wijziging			Jaarrekening			Verschil t.o.v. raming na wijziging		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
a) Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is:									
- OZB eigenaren woningen		5.650	5.650		5.644	5.644		-7	-7
- OZB eigenaren niet-woningen		5.830	5.830		5.581	5.581		-249	-249
- OZB	39		-39	59		-59	-20		-20
- wet WOZ	242		-242	353		-353	-111		-111
- hondenbelasting		146	146		122	122		-24	-24
- precariobelasting		339	339		307	307		-31	-31
- retributies	2		-2				2		2
- toeristenbelasting		247	247		320	320		73	73
Subtotaal lokale heffingen	283	12.212	11.928	412	11.974	11.562	-128	-238	-366
b) Algemene uitkeringen:									
- uitkering uit het gemeentefonds	-59	76.077	76.136	197	75.756	75.559	-256	-321	-577
Subtotaal algemene uitkeringen	-59	76.077	76.136	197	75.756	75.559	-256	-321	-577
c) Dividend:									
- dividenden	32	428	395	32	420	388		-8	-8
Subtotaal dividend	32	428	395	32	420	388		-8	-8
d) Overige algemene dekkingsmiddelen:									
- bespaarde rente									
- gemeente eigendommen	223	1.357	1.134	443	1.406	963	-220	49	-171
- Plaspoelpolder									
- uitkeringen van derden	51	54	3	51	54	3			
- BTW compensatiefonds					175	175		175	175
- lasten/baten oude dienstjaren				-21	16	38	21	16	38
- overig	1.977	1.346	-632	824	216	-608	1.154	-1.130	24
- dubieuze debiteuren				699		-699	-699		-699
- onderzoekskosten	15		-15	6		-6	9		9
Subtotaal overige algemene dekkingsmiddelen	2.266	2.756	490	2.001	1.867	-134	265	-890	-625
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.522	91.473	88.950	2.642	90.017	87.375	-120	-1.456	-1.575
Onvoorzien									
Onvoorziene uitgaven exploitatie	50		-50				50		50
Onvoorziene uitgaven investeringen									
Subtotaal onvoorzien	50		-50				50		50
Totaal	2.572	91.473	88.900	2.642	90.017	87.375	-70	-1.456	-1.525

Toelichting Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien

Toelichting op de afwijking

Het nadeel bestaat uit:

x € 1.000,-

OZB	N	276
Wet WOZ	N	111
Overige belastingen, Retructies	V	20
Algemene uitkering	N	577
Gemeente eigendommen	N	171
BTW compensatiefonds	V	175
Storting dubieuze debiteuren	N	699
Onvoorzien	V	50
Overige verschillen	V	64
	N	<u>1.525</u>

OZB baten nadelig € 276.000 (exogeen, incidenteel)

Het verschil wordt voornamelijk verklaard door de OZB niet-woningen. De opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB) niet-woningen is in 2018 ongeveer 249.000,- lager dan geraamd. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door verlagingen van WOZ-waardes in bezwaar- en beroepsprocedures. Eén van de redenen van deze verlagingen is dat er momenteel een aantal grote kantoorpanden leegstaat, waarvan een deel op de nominatie staat om te worden getransformeerd naar woningen. Dat heeft een negatieve invloed op de WOZ-waarde. Daarnaast staan de WOZ-waardes van niet-woningen over het algemeen onder druk als gevolg van de verder oplopende leegstand en de nog altijd lastige markt voor niet-woningen.

Wet WOZ lasten nadelig € 111.000 (exogeen, incidenteel)

Binnen de basisregistratie WOZ is in 2018 voor de taxatiewerkzaamheden vooral gebruik gemaakt van inhuurkrachten. Ook is in 2017 begonnen aan een uitbreiding en het openstellen van het aantal vacatures ten behoeve van de basisregistratie WOZ. Het is slechts gedeeltelijk gelukt om deze vacatures in te vullen.

Algemene uitkering gemeentefonds, baten nadelig € 577.000 (exogeen, incidenteel)

De hoogte van de algemene uitkering wordt voor het belangrijkste deel bepaald door het accres, samen de trap op en samen de trap af. Als het Rijk meer uitgeeft, komen er meer gelden beschikbaar voor gemeenten en andersom. In 2018 is het accres al neerwaarts bijgesteld. Het is nog maar de vraag of dit het einde van de neerwaartse bijstelling is. De verwachting is dat bij de definitieve vaststelling van de uitgaven 2018 van het Rijk, het financiële effect circa € 300.000 nadelig zal zijn. Dit zal bekend worden gemaakt in de Meicirculaire 2019. Dit nadelig effect is nog niet opgenomen in de cijfers, omdat de BBV-regelgeving geen ruimte biedt om, vooruitlopend op de Meicirculaire 2019, al met dit nadelig effect in het rekeningsaldo rekening te houden. De grootste posten van de lagere rijksuitgaven zit in de zorg circa € 720 miljoen en de uitgaven voor infrastructuur € 270 miljoen lager.

Gemeente eigendommen lasten nadelig € 171.000 (exogeen, incidenteel)

Het nadeel is voornamelijk ontstaan door hogere uitgaven aan de klokkentoren.

BTW compensatiefonds voordeel € 175.000 (exogeen, incidenteel)

Vordering op de belastingdienst voor het BTW compensatiefonds over de jaren 2015 tot en met 2018 € 175.000.

Dubieuze debiteuren, lasten nadelig € 699.000 (exogeen, incidenteel)

De belasting- en private vorderingen zijn conform de interne regelgeving op waarde geschat. Uit deze beoordeling is geconcludeerd dat de voorziening dubieuze debiteuren omhoog moet worden bijgesteld.

Jaarlijks wordt deze inschatting op balansdatum gemaakt a.d.h.v. de ouderdom van de openstaande bedragen volgens de onderstaande methodiek.

Alle openstaande vorderingen hoger dan € 5.000,- worden per vordering beoordeeld en eventueel voor 100 % opgenomen als dubieuze debiteur. Voor alle vorderingen onder de € 5.000,- geldt:

huidig boekjaar 10 %

boekjaar -1 20 %

boekjaar -2 40 %

boekjaar -3 60 %

boekjaar -4 80 %

boekjaar -5 en meer 100 % van het openstaande bedrag.

Onvoorzien lasten voordelig € 50.000 (exogeen, incidenteel)

In 2018 is geen beroep gedaan op de post onvoorzien.

Overhead

De definitie van de overhead volgens het BBV is “alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces”.

Financiële samenvatting

Onderdeel	Begrote lasten	Werkelijke lasten	Saldo lasten	Begrote baten	Werkelijke baten	Saldo baten	Resultaat
kapitaallasten	1.475	1.490	-15				-15
Materieel	6.920	7.398	-478	1.105	998	-107	-585
Personeel	31.735	31.487	248		4	4	252
Verrekeningen			0			0	0
Eindtotaal apparaatskosten	40.130	40.375	-245	1.105	1.002	-103	-348
Naar programma's en investeringen	16.755	16.470	285	315	200	-115	-400
Restant(=overhead)	23.375	23.905	-530	1.420	1.202	-218	-748

De totale apparaatskosten van de gemeente, geraamd op ruim 40 miljoen euro, worden verdeeld naar de programma's (beleidsproducten) en investeringen. De overhead, alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, wordt niet verdeeld, maar staat onder het programma overhead. Doordat de werkelijke uren die zijn verantwoord op investeringen en bouwgrondexploitaties lager zijn dan geraamd, blijft er een hoger bedrag aan overhead over.

Op de totale apparaatskosten van de gemeente is een nadeel behaald van € 348.000. De verdeling van de kosten naar de programma's (beleidsproducten) en investeringen geeft een nadelig resultaat van € 400.000. Per saldo een nadeel van € 748.000.

Beleidsindicatoren

De indicatoren die zijn voorgeschreven en betrekking hebben op de eigen organisatie zijn hieronder weergegeven.

Indicator	Eenheid	Begroting 2018	Rekening 2018
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,03	7,86
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,55	7,62
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 704,27	€ 742,54
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	7%	16,6%
Overhead	% van totale lasten	9%	8,7%

II Jaarverslag

PARAGRAFEN

- **Weerstandsvermogen en risicobeheersing**
- **Onderhoud kapitaalgoederen**
- **Bedrijfsvoering**
- **Verbonden partijen**
- **Grondbeleid**
- **Lokale heffingen**
- **Financiering**
- **Duurzaamheid**
- **RijswijkBuiten**
- **Rapportage Interbestuurlijk Toezicht**

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

De gemeente Rijswijk wil risico's die zij loopt beheersbaar maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat huidige risico's en de toekomstige risico's in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in deze risico's te verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Op basis van de geïnventariseerde risico's wordt het weerstandsvermogen berekend.

Kader

- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Het BBV schrijft voor dat een paragraaf Weerstandsvermogen in de jaarstukken moet worden opgenomen. Vanaf de begroting 2016 en de jaarstukken 2015 is in het BBV verplicht gesteld om financiële kengetallen op te nemen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Deze kengetallen zijn aan het eind van de paragraaf opgenomen.
- Financiële verordening gemeente Rijswijk 2016. De raad heeft deze vastgesteld op 19 april 2016. Op 12 december 2017 is er een partiële wijziging doorgevoerd.
- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement.
De financiële verordening schrijft voor deze nota periodiek bij te stellen. Op 17 december 2013 heeft de raad deze nota vastgesteld.
- Nota reserves en voorzieningen Gemeente Rijswijk.
Ook deze nota is op 17 december 2013 door de raad vastgesteld.

Risicoprofiel

Om de risico's van Rijswijk in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is onder andere tot stand gekomen met behulp van NARIS, een risicomanagement informatiesysteem dat bij veel gemeenten wordt gebruikt. Hiermee worden risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Op grond van het risicomanagementbeleid worden in het onderstaande overzicht alleen de 10 grootste risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Afzonderlijk van het door de gemeente opgestelde risicoprofiel is door een extern bureau een risicoanalyse uitgevoerd op de grondexploitatie RijswijkBuiten. Deze analyse is niet gemaakt met behulp van NARIS, maar is wel gebaseerd op dezelfde principes. Het overnemen van de resultaten van de risicoanalyse van RijswijkBuiten in NARIS leidt tot ongewenste effecten. Om die reden worden de resultaten apart vermeld en zijn deze niet opgenomen in onderstaand overzicht.

In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen is wel rekening gehouden met de uitkomsten van de risicoanalyse van RijswijkBuiten.

Uit de inventarisatie zijn vanuit de afdelingen in totaal 48 risico's in beeld gebracht met een totaal geraamd risico van ca. € 17.145.000,-. Risico's met een geschatte omvang kleiner dan € 60.000,- zijn in deze berekening niet meegenomen. Indien een dergelijk risico zich daadwerkelijk voordoet, dienen de lasten hiervan binnen de exploitatiebudgetten opgevangen te worden.

In het onderstaande overzicht worden zoals aangegeven alleen de grootste 10 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheer is per definitie toekomstgericht. Het richt zich op het tijdig identificeren van risico's en op het nemen maatregelen om deze risico's te beheersen. Het opnemen van risico's in de jaarstukken, terwijl al bekend is dat deze zich in het verslagjaar niet hebben voorgedaan, krijgt daarmee niet de hoogste prioriteit. Om die reden is ervoor gekozen om de laatste actualisatie van de risico's (stand tweede halfjaarrapportage) te hanteren. In de periode tussen de totstandkoming van deze rapportage en 31 december 2018 was er geen aanleiding nieuwe risico's toe te voegen.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Risico	Kans	Financieel gevolg	Invloed
Bouwgrondexploitaties	50%	max. € 2.000.000	17.94%
Het niet kunnen afdekken van risico's, die kunnen ontstaan door richtlijnen, voorwaarden, eisen van andere overheden en overige derden-partijen kunnen resulteren in financiële tegenvallers.			
Participatiewet	50%	max. € 2.000.000	17.86%
Bezuinigingen op de macrobudgetten en veranderingen in het rekenmodel waarmee de macrobudgetten worden berekend, kunnen leiden tot tekorten op de lokale rijkssubsidie. Een dergelijke overheidsmaatregel kan niet worden voorkomen en kan leiden tot tekorten. Het participatiebudget wordt maximaal ingezet voor bevordering van uitstroom uit de uitkering zodat de uitgaven aan uitkeringen zo laag mogelijk blijven en het eventuele tekort zoveel als mogelijk beperkt blijft.			
Uitkering gemeentefonds	50%	max. € 1.200.000	10.73%
De hoogte van de uitkering uit het Gemeentefonds is onzeker (circulaires/nacalculatie).			
Beëindigen huurovereenkomst gemeentelijke parkeerterreinen rondom in de Bogaard.	50%	max. € 600.000	5.37%
Ten einde toekomstige herontwikkeling In de Bogaard en Prinses Beatrixlaan niet in de weg te staan wil de gemeente van het lopende contract (gedeeltelijk) af.			
Sociaal Domein	50%	max. € 600.000	5.35%
Het beoogde kostenbesparend beleid voor het concept Jeugdzorg en het concept WMO wordt niet gehaald en geen toereikend budget voor alle uit te voeren taken.			
Overschrijding beschikbaar gestelde kredieten	30%	max. € 600.000	3.61%
Bij grote projecten worden de budgetten overschreden.			
Deelname in gemeenschappelijke regeling	30%	max. € 600.000	3.20%
Verplichte bijdragen in exploitatieverliezen en beperkte invloed op financiële tegenvallers.			
PMD	50%	max. € 250.000	2.26%
Bij de afvalverwerking valt de opbrengst die de gemeente ontvangt voor het gescheiden inleveren van plastic, metaal en drankkartonnen tegen.			
Subsidies	50%	max. € 250.000	2.25%
Door het niet kunnen voldoen aan de subsidieverantwoordingsseisen wordt een deel van de geraamde inkomsten niet gerealiseerd.			
Vertraging in het project Herschikking welzijnsaccommodaties	50%	max. € 250.000	2.24%
Vertragingen in het project Herschikking welzijnsaccommodaties leiden tot extra onderhoudskosten oude welzijnsgebouwen.			

In totaal zijn er voor een bedrag van € 17.145.000,- risico's opgenomen. Het aandeel van de top 10 risico's in het totaal is € 8.350.000,-. Dit betekent dat de overige risico's optellen tot een bedrag van € 8.795.000,-.

Met de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd waarbij met het hanteren van een zekerheidpercentage van 90% de benodigde weerstandscapaciteit is bepaald. Het reserveren van het maximale bedrag van de opgenomen risico's is namelijk niet reëel, omdat de risico's niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang zullen optreden. Het resultaat van deze simulatie is dat met een benodigde weerstandscapaciteit van € 4.328.543,- het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt. Ter informatie is in de volgende tabel de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen bij het hanteren van naastgelegen zekerheidspercentages.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
75%	€ 3.537.688
80%	€ 3.756.043
85%	€ 4.013.343
90%	€ 4.328.543
95%	€ 4.816.387

Analyse risicomanagement RijswijkBuiten

In de grondexploitatie Sion-'t Haantje worden de risico's bij elke herziening opnieuw in beeld gebracht. Hierbij worden de uitkomsten van de externe analyse als basis genomen. De buffer voor het totaal van de gekwantificeerde risico's bestaat binnen de grondexploitatie Sion-'t Haantje uit het geraamde (positief) resultaat vermeerderd met het budget voor onvoorzien. In de 6^e herziening is hiervoor een bedrag van € 6,35 miljoen beschikbaar. Op basis van de risico-inventarisatie is een weerstandscapaciteit van € 12,68 miljoen benodigd. De algemene reserve van de gemeente Rijswijk dient voor een bedrag van € 6,33 miljoen mede ingezet te worden als buffer.

De nieuwe grondexploitatie Sion -'t Haantje (7e herziening) betreft een beleidsrijke herziening en wordt in de gemeenteraad behandeld op 21 mei 2019. Vooruitlopend op deze herziening is de raad in december 2018 geïnformeerd over de stand van zaken van de grondexploitatie, met name de invloed op de grondexploitatie als gevolg van de schorsende werking van de 2e herziening van het bestemmingsplan Sion -'t Haantje. Dit heeft geleid tot de bestuurlijke opdracht om keuzes en kansen te inventariseren en voorstellen te doen, uiteindelijk om te komen tot gezonde exploitatie van het gebied "Sion-'t Haantje". Op 7 maart jl. zijn de voorstellen toegelicht aan de gemeenteraad (Sionsgaerdeoverleg). Daarbij is aangegeven dat deze voorstellen zullen worden verwerkt in de 7e herziening van de grondexploitatie.

Bij het opstellen van de jaarstukken was de grondexploitatieberekening nog niet gereed. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is daarom uitgegaan van de vastgestelde grondexploitatie. In de eerste halfjaarrapportage 2019 worden de uitkomsten van de risicoanalyse van de grondexploitatie in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing verwerkt.

Totaal benodigde weerstandscapaciteit

Uitkomst risicomanagementsysteem	€ 4.328.453,-
Uitkomst risicoanalyse RijswijkBuiten	€ 6.330.000,-
Totaal	€ 10.658.453,-

Beschikbare weerstandscapaciteit

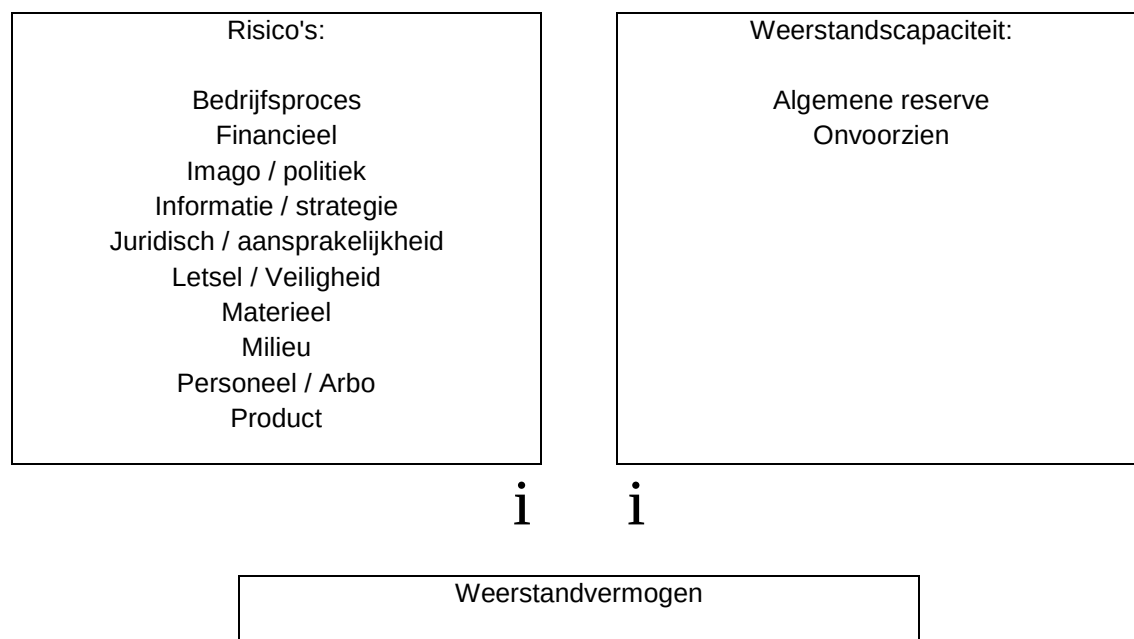
De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Rijswijk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Startcapaciteit	Bijboekingen	Afboekingen	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 31.199.587	€ 149.218	€ 6.346.000	€ 25.002.805
Onvoorzien	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 50.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 31.249.587	€ 149.218	€ 6.346.000	€ 25.052.805

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}^1}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 25.052.805}{€ 10.658.453} = 2,35$$

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio valt in A. Conclusie is dat op dit moment, volgens de huidige analyse van de mogelijke risico's, vertaald in het benodigde weerstandsvermogen, uitstekend is.

¹ inclusief het negatieve rekeningresultaat van € 7.550.960 is de ratio weerstandsvermogen 1,64

Kengetallen als gevolg van wijzigingen BBV

Als gevolg van wijzigingen in het BBV dient onderstaande tabel met financiële kengetallen te worden opgenomen. Gedachtegang van de commissie BBV is dat deze kengetallen door de toezichthouders (gemeenteraad en provincie) meegewogen dienen te worden bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Hierbij zal nadrukkelijk de eigen specifieke situatie in ogenschouw genomen moeten worden, aangezien deze voor iedere gemeente min of meer uniek is.

Jaarrekening 2018			
Kengetallen:	Verslag 2017	Begroting 2018	Verslag 2018
netto schuldquote	147,1%	108,4%	162,7%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	146,7%	108,0%	162,3%
solvabiliteitsratio	12%	14%	9%
structurele exploitatieruimte	-0,1%	0,7%	-4,5%
grondexploitatie	85%	70%	90%
belastingcapaciteit	95%	96%	98%

Toelichting kengetallen en verklaring verschillen

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Het nadeel t.o.v. de begroting wordt primair veroorzaakt doordat in 2018 de vaste schuld toenam maar incidenteel nog versterkt doordat de baten en het saldo van de vlottende activa en passiva juist afnamen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De daling t.o.v. de begroting is te wijten aan het negatieve saldo 2018 en de toename van de totale passiva.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Het negatieve cijfer in het verslag 2018 betekent dat het rekeningsaldo gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten negatief is. De eventuele meerjarige effecten zullen hun weerslag vinden in de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Door een toename van de boekwaarde van de grondexploitaties (m.n. RijswijkBuiten) en tegelijk lagere baten t.o.v. de begroting zijn beide grootheden in 2018 nagenoeg gelijk.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten, uitgedrukt als de totale woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ waarde, zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Uit de tabel blijkt dat de woonlasten in Rijswijk zich langzaam richting het landelijk gemiddelde bewegen.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (openbare ruimte, gebouwen) komt in meerdere programma's van deze begroting terug. Het vormt financieel gezien een aanzienlijk deel van de begroting en het is daarnaast maatschappelijk gezien van groot belang. Om deze redenen is gekozen om het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in een aparte, verplichte paragraaf in de jaarstukken op te nemen.

Wat willen we bereiken?

Visie op de paragraaf

In samenwerking met betrokken partijen streven wij naar een aantrekkelijke, duurzame en groene leefomgeving waarin inwoners van Rijswijk, waar ook nieuwe inwoners, plezierig kunnen wonen. Vanuit een integraal perspectief komen wij in samenspraak met betrokken partijen tot een hoogwaardig ingerichte openbare ruimte die aansluit op hun wensen. Het gemeentelijke vastgoed faciliteert maatschappelijke activiteiten en wordt optimaal ingezet en gebruikt.

Doelstellingen

- 1) De basis op orde
De openbare ruimte voldoet aan de gestelde kwaliteitsniveaus en wettelijke zorgplicht. Dat wil zeggen: geen kapitaalvernietiging en zorgen voor veiligheid en continuïteit. Jaarlijkse inspecties zorgen ervoor dat er indien nodig tijdig wordt ingegrepen. Er wordt gewerkt met beheerplannen, meerjarenonderhoudsplannen en een adequaat dekkingsplan.
- 2) Waardering openbare ruimte
Betrokkenheid van bewoners bij de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte verhoogt de waardering hiervoor. Door bewoners actief te betrekken bij werkzaamheden in de openbare ruimte en hun hierover mee te laten denken/ bepalen ontstaat een openbare ruimte die beter aansluit bij de behoefte.
- 3) Versterken van parken en groene zones in Rijswijk
Rijswijk is een groene stad. De komende jaren wordt er in het openbaar groen geïnvesteerd om dit beeld te behouden en waar mogelijk te versterken. Samen met bewoners, gebruikers, partners en bedrijven wordt invulling gegeven aan de openbare ruimte en het beheer daarvan (zie ook doelstelling 2). Hiervoor is in de jaren 2016-2019 1,3 miljoen euro beschikbaar.
- 4) Verduurzaming van het beheer van kapitaalgoederen
Bij het onderhoud, keuze voor materialen en de selectie van aannemers is duurzaamheid een selectie criterium. Daarbij gaan wij (subsidie) kansen optimaal benutten voor innovatieve technieken in gebouwen-, infra- en groenbeheer.
- 5) Optimaal gebruik van gebouwen
Wij gaan gebouwen zoveel als mogelijk multifunctioneel inzetten en proberen hiermee de functies te versterken. Hiermee gaan wij kosten besparen en meer interactie stimuleren tussen maatschappelijke partners onderling.

Areaal gegevens

Het openbare gebied dat de gemeente beheert, omvat een omvangrijk aantal objecten met uiteenlopende functies. Enkele kengetallen:

Groen, water en recreatie

Gazon en gras	circa	199	ha
Beplanting	circa	110	ha
Bomen	circa	30.334	stuks
Water	circa	75	ha

Voorzieningen voor kinderen en jeugd

Speeltoestellen	circa	581	stuks
-----------------	-------	-----	-------

Verkeer en verblijf in de stad

Doorgaande wegen en pleinen	circa	185	km
Fiets- en recreatieve paden	circa	80	km
Bruggen, tunnels en viaducten	circa	282	stuks
Lichtmasten (incl. armaturen)	circa	8.500	stuks

Volksgezondheid en milieu

Afvalbakken	circa	1.200	stuks
Ondergrondse verzamelcontainers	circa	900	stuks
Riolering en hemelwaterafvoer	circa	251	km

De vastgoedportefeuille welke de gemeente beheert, omvat verschillende objecten met uiteenlopende functies:

Brede Schoollocaties in eigendom bij de gemeente Rijswijk:	4
Cultuurlocaties:	2
Sportlocaties (geen onderdeel van brede school):	5
Welzijnslocaties/wijkwelzijnswerk:	6
Welzijnslocaties/kinderopvang:	5
Ateliers:	7
Woningen:	14
Winkelpanden:	5
Fietsenstallingen:	3
Kinderboerderijen:	2
Overige gebouwen:	14
Totaal objecten	67

Wat gaan wij daarvoor doen?

De kapitaalgoederen worden grotendeels beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat aangegeven wat de doelstellingen zijn en welke activiteiten wij verrichten. Samenvattend is het credo: slim, doelmatig en sober. Wij zorgen voor de veiligheid en houden de basis op orde.

De komende jaren worden de beheerplannen geactualiseerd. De kwaliteit, kwantiteit en de daarvoor benodigde financiën zullen inzichtelijk worden gemaakt. Verduurzaming van het beheer van de kapitaalgoederen om te komen tot een klimaatbestendige stad is uitgangspunt voor de beheerplannen. Innovatie en interactieve methoden om effectiever te werken vormen hier een onderdeel van.

Belangrijkste exploitatiebudgetten

Product	Begroot	Werkelijk	Restant	Toelichting
Wegen	1.139.630	1.111.809	27.821	Dit onderdeel is geëindigd binnen de kaderstelling. Het budget is besteed aan het onderhoud elementen en kleine reparaties aan het asfalt.
Groen	1.593.150	1.530.320	62.830	Dit onderdeel is geëindigd binnen de kaderstelling. Het budget is besteed aan: het maaien van het gras, het herstellen van gazons, onderhoud en snoeien van bomen en onderhoud aan heesters.
Verlichting en verkeersregelinstallaties	721.250	1.050.615	-329.365	Dit onderdeel is duurder uitgevallen door grote hoeveelheid storingen als gevolg van een verouderd kabelnet. Tevens zijn vaste kosten voor elektra gestegen.
Waterwegen	343.190	389.026	-45.836	Dit onderdeel is duurder uitgevallen vanwege werkzaamheden afkomstig uit 2017. Er waren toen enige opstartproblemen. In 2018 is dit ingehaald. Tegenover deze tegenvaller staat een meevaller van hetzelfde bedrag in 2017. Dit budget is besteed aan het maaien en krozen van de watergangen, het dagelijks onderhoud aan de beschoeiingen en de jaarlijkse baggerwerkzaamheden.
Spelen	62.870	67.096	-4.226	Dit onderdeel is geëindigd binnen de kaderstelling. Dit budget is besteed aan speelplekken in de openbare ruimte. Het gaat om reguliere veiligheidscontroles en inspecties, reparaties, klein onderhoud en reinigen van toestellen.
Bruggen en duikers	323.970	117.334	206.636	Dit onderdeel is lager uitgevallen. Wegens omstandigheden zijn prioriteiten anders gelegd. Vanaf volgend jaar wordt onderhoud alsnog uitgevoerd.
Riolering	981.920	975.932	5.988	Dit onderdeel is geëindigd binnen de kaderstelling. Het budget is besteed aan het reinigen en inspecteren van de riolen, het klein onderhoud van huisaansluitingen en pompgemalen, het reinigen van kolken en kleinschalige reparaties.
Gebouwen en objecten	132.260	163.441	-31.181	Dit onderdeel is geëindigd binnen de kaderstelling. Het betreft niet-maatschappelijk vastgoed zoals de stationslocatie, voormalig kerktorens en ander lossen objecten.
Maatschappelijk Vastgoed	2.556.470	2.806.695	-250.225	Onderhoud maatschappelijk vastgoed

Belangrijkste investeringsbudgetten

Product	Toelichting
Wegen (*)	Dit onderdeel is geëindigd met een licht tekort. Er zijn meer werkzaamheden verricht dan gepland. Het regulier budget is besteed aan het asfalteren van de Wethouder Brederodelaan, Marijkesingel, Acacialaan en enkele parkpaden in Overvoorde.
Groen	Dit onderdeel is geëindigd met een overschot. Het budget is besteed aan het vervangen van bomen die ziek zijn en vanwege ouderdom moeten worden vervangen. Daarnaast is een omvangrijk deel gereserveerd voor herinrichtingen. De uitvoering van deze projecten is vertraagd en vindt in 2019 en 2020 plaats.
Speelplekken	In afwachting van het speel- en ontmoetingsbeleid is dit krediet aangehouden. Alleen het hoogst noodzakelijke is uitgevoerd. Dit budget is bestemd voor het vervanging van speeltoestellen en ondergronden in de wijk.
Verlichting en verkeersregelinstallaties	Dit onderdeel heeft een overschot. Alle verkeersregelininstallaties zijn uitgesteld vanwege een onderzoek naar rotondes. De kabelvervanging van de verlichting is conform planning uitgevoerd en zal in 2019 worden geïntensiveerd. Op de bovengrondse infrastructuur is budget over. Dit is gereserveerd voor projecten in 2019.
Bruggen en duikers	Dit budget is niet volledig benut. We lopen enkele jaren achter op de planning. Wegen omstandigheden zijn prioriteiten anders gelegd. Vanaf volgend jaar wordt het onderhoud alsnog uitgevoerd.
Waterwegen	Dit budget is niet volledig benut. We lopen enkele jaren achter op de planning. Het budget is gebruikt voor het vervangen en herstellen van de beschoeiing aan Park Hofrust, Park De Voorde en de voorbereiding Strijpwetering.
Riolering	Normaliter hebben we €1.7 mln budget per jaar. In 2018 hadden we ook nog budget over uit 2017 van €1.5 mln. De uitdaging was om zoveel mogelijk werkzaamheden in te halen en dat is grotendeels gelukt. Er zijn veel verschillende projecten uitgevoerd waaronder: Van Hardenbroeklaan, Generaal Spoorlaan, Bogaardplein, Delftweg, Ministerbuurt Stamriool, voorbereiding oud Rijswijk, huisaansluitingen Sir Winston Churchilllaan, riolering Rembrandtkwartier fase 1, riolering van Vollenhovenlaan, voorbereiding Karel Doormanlaan, Idenburglaan, vervangen hoofdrioolgemaal Sion.
Gebouwen en objecten	Dit krediet is aangehouden. Vandaar dat er een onderschrijving is. Het budget is bestemd voor onderhoud aan het stationsgebouw (gemeentelijke eigendom). Er is een probleem met de gevelbeplating. We gaan tijdelijke maatregelen treffen in afwachting op een definitief ontwerp.
Maatschappelijk vastgoed	Het krediet t.b.v. het meer multifunctioneel maken van de Ottoburg is in 2018 gedeeltelijk besteed. In 2019 worden de werkzaamheden afgerond.

(*) In de buitenruimte zijn daarnaast enkele grote herstructureringsprojecten uitgevoerd. De Generaal Spoorlaan en Frans Halskade zijn inmiddels afgerond. Het ontwerp van de Karel Doormanlaan is afgerond. In 2019 start de uitvoering. Daarnaast zijn er nog zeven andere straten in voorbereiding.

Paragraaf Bedrijfsvoering

HRM

Wat willen we bereiken?

Visie op HRM

We investeren nu en in de toekomst in een voldoende wendbare en duurzame organisatie zodat we met de beschikbare middelen zo goed mogelijk het collegeprogramma en de wettelijke taken kunnen (blijven) realiseren. We doen dit met vaste formatie voor de continuïteit van de belangrijke gemeentelijke opdrachten aangevuld met (mogelijkheden voor) verschillende vormen van flexibele inzet. We streven naar een evenwichtig personeelsbestand om de kwaliteit en continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening te waarborgen. We beïnvloeden dit met instrumentarium voor instroom, doorstroom en uitstroom. Belangrijk blijft dat we als werkgever aantrekkelijk en toegankelijk zijn voor alle doelgroepen op de arbeidsmarkt

Doelstellingen

1. We realiseren een organisatie(vorm) van waaruit vaste en flexibele capaciteit wendbaar wordt ingezet op wisselende opgaven.
2. We komen tot een evenwichtig personeelsbestand.
3. We ontwikkelen, implementeren en realiseren een bijbehorend HRM-instrumentarium.

Indicatoren

Om de voortgang van het proces te kunnen volgen en waar nodig bij te sturen stelden we indicatoren vast. Jaarlijks toetsen wij de indicatoren op relevantie en meetbaarheid en passen deze indien nodig aan.

Indicator	Realisatie 2018	Streef-waarde 2018
1. Verhouding vast flexibel (% kosten inhuur t.o.v. totale loonsom ^[1])	19%	19%
2. Het percentage medewerkers dat in meerdere opgaven heeft gewerkt. ¹	-	-
3. Het percentage medewerkers waarover jaarlijks de ontwikkeling en het functioneren in kaart is gebracht ^[3]	60%	95%
4. Streefcijfer verzuimpercentage.	5,76	5,2%

[1] Dit is een voorlopig indicator voor de verhouding vast – flexibel. Zodra een betere voorhanden is zal deze worden aangepast (zie doelstelling 1).

[2] Indicator voor de flexibiliteit van de inzet van het huidige personeelsbestand (zie doelstelling 2).

[3] Indicator voor doelstelling 3.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Indicator 1

De indicator 'verhouding vast flexibel' is in de programmabegroting bepaald op 19%. Dit percentage realiseerden we in 2018 waardoor ten opzichte van 2017 de kosten van de inhuur met 5% daalden.

Ondanks het grote aantal vacatures en de toenemende krapte op de arbeidsmarkt is het gelukt een aantal vacatures, waarvoor we in 2017 op moesten inhuren, structureel in te vullen. Dit is vooral zichtbaar binnen het Sociaal Domein. Aan de andere kant is de krappe arbeidsmarkt er in het Ruimtelijke Domein en binnen Financiën aanleiding voor om vaker in te huren omdat vacatures niet kunnen worden vervuld. Met het dashboard Strategische personeelsplanning kijken we vooruit en waar mogelijk anticiperen we op ontwikkelingen. Met mede als doel de omvang van externe inhuur (verder) terug te brengen.

Onderstaand overzicht geeft de cijfers van de gerealiseerde kosten in 2017 en 2018.

	2018	2017
<i>Inhuur exploitatie</i>	3.194.729	2.985.729
<i>Sociaal domein</i>	1.754.273	2.388.941
<i>Bouwgrondexploitaties</i>	601.705	783.538
<i>Investerings</i>	378.718	228.446
Totaal	5.929.425	6.386.654
<i>Totaalkosten huidig personeel</i>	29.819.420	26.140.668
<i>% inhuur uitgedrukt in het totaal salariskosten huidig personeel</i>	20%	24,4%

Indicator 2

In 2018 wijzigden we de ingezette koers van de opgaven gestuurde organisatie. Medewerkers werken in of vanuit een vast team/opgave. Hiermee hebben we de registratie van de inzet in meerdere teams/opgaven losgelaten. De indicator is daardoor niet meer meetbaar.

Wel zijn we met behulp van trainingen (leerwerkplaatsen) en coaching (loopbaan coaching) blijven investeren in de flexibiliteit van medewerkers, het optimaal benutten van talenten en kwaliteiten van medewerkers, integraal werken en van buiten naar binnen werken.

Indicator 3

In 2018 is met 247 medewerkers één of meerdere gesprek(ken) gevoerd waarbij het functioneren en ontwikkeling in kaart is gebracht. De gesprekkencyclus bestaat uit een startgesprek, voortgangsgesprek(ken), functioneringsgesprek of een beoordelingsgesprek. De afspraken over de persoonlijke ontwikkeling is onderdeel van deze cyclus.

Naast de gebruikelijke gesprekkencyclus zijn we in 2018 gestart met een pilot (Peddy-app) om elkaar laagdrempelig feedforward te geven als hulpmiddel om continu te werken aan de eigen ontwikkeling.

Indicator 4

Dit jaar is het streefcijfer voor verzuim bijna behaald. In een paar opgaven/teams is het verzuimcijfer stabiel (te) hoog. In een van deze teams is gestart met specifieke aanpak. Afhankelijk van de opbrengst kan de aanpak breder worden ingezet.

Iedere manager heeft toegang tot Raak. In dit informatiedashboard zijn (o.a.) de verzuimgegevens van de/het eigen opgave/team en van de gehele organisatie terug te vinden. Alle managers hadden ook de beschikking over Track Verzuim, een digitaal platform voor het bijhouden van de verzuimbegeleiding. We hebben in 2018 afscheid genomen van arbodienstverlener Blijwerk.

Op de Gemeentewerf is een Periodiek Medisch Onderzoek gehouden als 0-meting voor een aanpak om de duurzame inzetbaarheid te vergroten. Daarnaast is meer aandacht besteedt aan werkende Mantelzorgers t.b.v. het verbeteren van de werk-privé balans. Ook is de Week van de Vitaliteit georganiseerd en zijn er initiatieven geweest om de vitaliteit onder de aandacht te brengen en te verbeteren

Medewerkertevredenheidsonderzoek

In 2018 hielden we een Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO). We gebruikten hiervoor de methodiek van de Internetspiegel, wat het mogelijk maakt onze uitkomsten te vergelijken met die van andere gemeenten. Ruim 80% van onze medewerk(st)ers nam deel aan het onderzoek. Het algemene tevredenheidscijfer was 7,1, dat is nagenoeg gelijk aan het benchmarkcijfer voor deelnemende gemeenten met minder dan 100.000 inwoners. De uitkomsten zijn per onderdeel van de organisatie besproken, en vertaald naar acties om de onderdelen waarop minder goed is gescoord te verbeteren.

Betrokkenheid verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk

De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges op het terrein van ondersteunende taken voor bedrijfsvoeringsprocessen, waaronder IT-diensten taken.

Eind 2017 is de werking van de Bedrijfsvoeringsorganisatie geëvalueerd. De samenwerking met Delft voor IT dienstverlening wordt tot (in ieder geval) 1 juli 2021 voortgezet. De samenwerking wordt in 2020 opnieuw geëvalueerd.

Staat van personele lasten

Salarislasten x € 1.000		
Soort	Domein	Totaal
Huidig personeel	Directie	1.459
	Bedrijfsvoering	5.552
	Bestuurlijk Domein	4.332
	Maatschappelijke Ontwikkelingen	5.039
	Ruimtelijke Ontwikkelingen	6.423
	Sociaal Domein	5.221
	RijswijkBuiten	859
	Griffie	934
Totaal Huidig personeel		29.819
Voormalig personeel	Bedrijfsvoering	356
	Bestuurlijk Domein	15
	Maatschappelijke Ontwikkelingen	143
Totaal Voormalig personeel		514
Eindtotaal		30.333

Overige Bedrijfsvoeringsopgaven

Wat willen we bereiken?

Visie op bedrijfsvoering

We realiseren een organisatie die voor nu en in de toekomst voldoende wendbaar en duurzaam is om met de beschikbare middelen het college te faciliteren in het uitvoeren van het collegeprogramma en de wettelijke taken.

Doelstellingen

De bedrijfsvoeringsopgaven zijn er voor om het primaire proces in staat te stellen de gestelde doelen te realiseren.

De doorvoering van de opgaven gestuurde organisatie vraagt om een andere ondersteuning op het gebied van bedrijfsvoering. Die aansluit bij het uitgangspunt om flexibel en wendbaar te werken. En zich tegelijkertijd richt op het bereiken van efficiency, bijvoorbeeld door het standaardiseren en harmoniseren van processen en producten.

Doelstelling van de bedrijfsvoeringsopgaven is in het algemeen tweeledig:

1. Maximaal faciliteren van de opgaven gestuurde organisatie, specifiek op de onderdelen flexibiliteit en wendbaarheid.
2. Efficiënt inrichten van de intern en extern gerichte dienstverlening.

Indicatoren

Indicatoren	Realisatie 2018	Streefwaarde 2018
1. Klanttevredenheid waardering voor de ICT dienstverlening	7,2	7,0
2. Percentage afgeronde activiteiten (projecten) volgens uitvoeringsplan	85%	75%
3. Werkplekindex: verhouding tussen het aantal werkplekken en het aantal medewerkers.	80%	75%
4. Het percentage medewerkers dat volledig tijd- en plaatsonafhankelijk werkt.	90%	90%
5. Het percentage poststukken ^[1] dat binnen de wettelijke termijn wordt afgedaan.	83,5%	95%
6. De klanttevreden- heid voor alle onder- delen van de interne dienstverlening > 4 (schaal 1-5) ^[2]	Niet uitgevoerd	80%
7. Het aantal facturen dat is betaald binnen de wettelijke termijn (30 dagen)	88,53%	95%
8. Het percentage juridische procedures dat binnen de wettelijke termijnen is afgedaan.	83,5%	95%

Opmerkingen:

^[1] Ad indicator 5: dit betreft de (aan)vragen van burgers die via de post binnenkomen.

^[2] Dit klanttevredenheidsonderzoek wordt (in het kader van Vensters voor Bedrijfsvoering) eenmaal in de twee jaar uitgevoerd; in 2018 was dat niet het geval.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Indicator 1:

- Aanscherpen en actualiseren van de afspraken en de dienstverleningsovereenkomst met de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsvoering op basis van ervaringen en nieuwe ontwikkelingen;
- bewaken van de service levels binnen het service level management van de ICT dienstverlening;
- voortdurend afstemmen van ICT werkplek en de bijbehorende tools op de behoeften.
- houden van tevredenheidsonderzoeken en op basis hiervan verbeteringen doorvoeren in de (nieuwe) self service omgeving.

Indicator 2:

- Vroegtijdig met de organisatie in gesprek te gaan over wensen en eisen ten aanzien van de informatievoorziening;
- projecten bewaken op technische mogelijkheden, inpassing in de informatiearchitectuur, tijdigheid, inkoopvoorwaarden, juridische aspecten en organisatorische consequenties (capaciteit);
- vroegtijdig afstemming met GR B en ICT leveranciers over de impact van de projecten op de technische Infrastructuur;
- inhuur externe ICT expertise voor een deel van de projectuitvoering.

Indicatoren 3 en 4:

- Actieve monitoring op basis van de personeelsadministratie en periodieke monitoring van accounts door managers;
- verstrekking van apparaten voor communicatie en samenwerking zoals mobiele telefoons en tablets in het kader van Het Nieuwe Werken;
- geautomatiseerde procedures voor beëindigen van accounts;
- verhogen kostenbewustzijn bij medewerkers en management door middel van doorbelasting van kosten.

Indicator 5:

- we hebben voorbereidingen getroffen voor het in gebruik nemen van de webinterface ter bevordering van een efficiënter gebruik van het document management systeem;
- snellere beschikbaarheid van inkomende verzoeken in het DMS door de invoer van prestatie-indicatoren voor de registrators.

Indicator 6:

- Periodiek meten van klanttevredenheid in het kader van 'Vensters voor Bedrijfsvoering';
- Op basis van de uitkomsten een verbeterplan opstellen en implementeren.

Indicator 7:

- Door de implementatie van e-facturatie en Scan herkenning van KoFax verloopt de inkoopproces effectiever en efficiënter.

Indicator 8:

- In de digitalisering is geen merkbare vooruitgang zichtbaar, maar bij de rechtbank kunnen de stukken nog steeds niet digitaal worden aangeleverd.
- (Pre-)mediation is in 2018 steeds meer toegepast, daarnaast zijn ook kleine procesverbeteringen gerealiseerd;
- Het team heeft in 2018 ook te kampen gehad met een hoog ziekteverzuim, waardoor enkele langdurig zieken. Ook dit heeft (een negatieve) invloed gehad op het realisatiepercentage..

Opgave Informatie

De opgave Informatie verzorgt het inrichten en beheren van de informatievoorziening waarmee de organisatie haar bestuurlijke doelen kan realiseren zodanig dat de mogelijkheden die informatie en ICT bieden optimaal benut worden. De inspanningen zijn erop gericht om nu en in de toekomst adequaat en flexibel in te spelen op kansen en uitdagingen.

PROJECTEN 2018

Implementatie Windows 10

Er is een aanvang gemaakt met de overgang naar Windows 10 omdat Windows 7 op termijn niet meer ondersteund wordt. Windows 10 zorgt o.a. voor betere performance en betere beveiliging.

Migratie Corsa

Omdat het Document Management Systeem en het Zaaksysteem niet langer door de leverancier ondersteund wordt zijn beiden systemen gemigreerd naar de 2018 versies. De overgang naar Windows 10 was een belangrijke andere reden. De nieuwe software zorgt o.a. voor betere scanfunctionaliteit, heeft een webinterface en biedt de mogelijkheid om zaakgericht te archiveren.

Basisregistraties

Er is een aanvang gemaakt met het koppelen van de administraties voor het beheer van de openbare ruimte aan de basisregistratie Basiskaart Grootschalige Topografie.

Sociaal Domein

- Voor het uitwisselen van berichten in het kader van Wmo en de Jeugdwet is het Gemeentelijk Gegevensknooppunt (GGK) geïmplementeerd.
- In het kader van informatiebeveiliging is 2 factor authenticatie ten behoeve van Wmo en de Jeugdwet geïmplementeerd.
- Voor het opslaan van de documenten voor de producten van het Sociaal Domein in het Document Management Systeem is een koppeling geïmplementeerd.

Opgave Facilitair

De opgave facilitair verzorgt het inrichten van de werkplekken waarmee de organisatie haar doelen kan realiseren. De inspanningen zijn erop gericht als een klantvriendelijk en service verlenend team te worden ervaren.

Afvalinzameling

Medio 2018 is een start gemaakt met het verbeteren van het gescheiden inzamelen van afval. Op elke etage worden nieuwe inzamelingsbakken structureel ingevoerd ten behoeve van 4 afvalstromen. Inmiddels zijn tot op één etage na alle etages voorzien van het nieuwe afvalinzamelingssysteem. Over het gebruik ervan en de wens om medewerkers meer te betrekken bij het belang van het scheiden van afval zal worden gecommuniceerd.

Circulaire economie

De eerste circulaire aanbesteding is in de markt gezet. Het betreft de aanbesteding warme dranken, een intergemeentelijke aanbesteding. Circulair aanbesteden staat nog in de kinderschoenen van zowel de markt als de gemeente. Deze aanbesteding wordt gezien als pilot en een eerste stap naar een circulaire economie.

Dit draagt bij aan de duurzaamheidsambitie van de gemeente Rijswijk door de interne klant.

Team Financiën

E-factureren

Vanuit Europese regelgeving zijn Nederlandse overheden per april 2019 verplicht om e-facturen voor inkopen te kunnen ontvangen en verwerken.

Een e-factuur is een systematisch opgebouwd, digitaal bestand (maar geen pdf) waarbij alle gegevens altijd op een vaste plek in het bestand staan en hun eigen betekenis hebben. Een e-factuur kan vanuit het ene geautomatiseerde systeem elektronisch worden verwerkt in het andere systeem.

E-factureren biedt zowel de gemeente als de leveranciers voordelen en de techniek zorgt ervoor dat de overstap naar elektronisch factureren voor leveranciers laagdrempelig is.

In de 2e helft van 2017 zijn de voorbereidingen getroffen om e-facturatie mogelijk te maken. De financiële administratie is aangepast evenals de techniek die het mogelijk maakt om e-facturen te kunnen ontvangen en verwerken. In het laatste kwartaal 2018 is de nieuwe functionaliteit in gebruik genomen en worden in 2019 leveranciers actief benaderd om hun facturen in het vervolg elektronisch aan te bieden. Omdat veel leveranciers (crediteuren) echter nog niet over de technische aansluiting en software beschikken zijn er twee resultaten. Het eerste resultaat is een besparing in werkzaamheden en vermindering van foutgevoeligheid omdat leveranciers zonder deze mogelijkheden mails met daarin een rekening of een bijlage kunnen sturen die bijna geheel digitaal kunnen worden verwerkt. Als leveranciers wel over een aansluiting en software beschikken, wordt deze resultaten verder vergroot. Echter, het zal naar verwachting enige jaren duren voordat de meerderheid van de leveranciers rechtstreeks een echte E-factuur zullen kunnen sturen.

Hiermee heeft Rijswijk aan zijn wettelijke verplichting voldaan. Maar dit opent voor het jaar 2019 tevens nieuwe mogelijkheden. Met deze oplossing kunnen ook facturen naar debiteuren in een bepaalde mate digitaal worden gemaakt. Voorts bieden ook interne declaraties en bankafschriften de mogelijkheid om digitaal verwerkt te worden. Deze mogelijkheden worden onderzocht om digitalisering zoveel mogelijk toe te passen.

Samenvoeging opgaven

In het laatste kwartaal zijn de voormalige opgaven “Administratie” en “Advies & Control” organisatorisch samengevoegd. Hieruit zijn per 1 januari 2019 ontstaan het team Financiën en team Concerncontrol. Hierdoor beschikt Rijswijk (weer) over een Concerncontroller en zijn de taakvelden Planning & Control en Advies & Control (weer) in één team Financiën verenigd. Dit laatste is belangrijk om de versteviging van het beheer en inzicht in de Planning & Control cyclus te realiseren en de adviesfunctie te revitaliseren. Ook belangrijk in dit opzicht is dat in het laatste kwartaal de start van het aanpakken van de onderbezetting begin 2019 is verholpen.

Onderdeel Informatiebeveiliging en privacy

Wat willen we bereiken?

Visie op informatiebeveiliging en privacy

Wij zorgen ervoor dat we bewust en veilig omgaan met informatie door een combinatie van organisatorisch en technisch borgen van de juiste toegankelijkheid van informatie, het opbouwen en onderhouden van het bewustzijn over informatieveiligheid en privacy en tijdige signalering en opvolging van incidenten. We zijn transparant: we maken inzichtelijk waarvoor wij de gegevens van onze inwoners gebruiken, en bieden mogelijkheden tot inzage in het eigen dossier of tot een verzoek voor wijziging/ vernietiging van de eigen gegevens.

Onze verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging en privacy beperkt zich niet tot onze eigen organisatie. Ook in samenwerking met andere organisaties nemen wij onze verantwoordelijkheid voor het zorgvuldig omgaan met informatie en privacy in de keten door te zorgen voor duidelijke afspraken over deze onderwerpen.

Doelstellingen

- We voldoen aan het basisnormenkader zoals verwoord in de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten).
- We voldoen aan de eisen die de privacywet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), aan ons stelt.
- We leggen jaarlijks verantwoording af over informatieveiligheid door toepassing van de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Invoeren BIG

In het informatiebeveiligingsbeleid stelt het college de kaders en geeft het richtlijnen aan de uitvoering over de inrichting van de informatiebeveiliging: welke normen worden gehanteerd en hoe zijn de verantwoordelijkheden verdeeld.

Het belangrijkste uitgangspunt dat met het informatieveiligheidsbeleid wordt vastgelegd is dat de gemeente Rijswijk zich conformeert aan de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). In deze baseline, die is vastgesteld op initiatief van de VNG, zijn zo'n 300 beveiligingsmaatregelen beschreven. Met de invoering van de BIG wordt een hoog beveiligingsniveau nagestreefd.

Uit de zelfevaluatie die is uitgevoerd in het kader van de ENSIA bleek, zoals verwacht, dat nog niet alle beveiligingsmaatregelen (volledig) zijn ingevoerd. Voor de invoering daarvan is een actieplan opgesteld. In 2018 zijn een aantal technische maatregelen geïmplementeerd. Deze waren onder andere gericht op de beveiliging van het email-verkeer. Door toepassing van die maatregelen kan worden voorkomen dat mail die zonder toestemming uit naam van de gemeente is verstuurd, daadwerkelijk wordt ontvangen.

Naast de toepassing van technische maatregelen heeft het gedrag van medewerkers en leidinggevendens grote invloed op het niveau van informatieveiligheid. Zij hebben daarin een grote verantwoordelijkheid. Medewerkers en leidinggevendens dienen op de hoogte te zijn van hun verantwoordelijkheden, zodat zij daarnaar kunnen handelen. Met dat doel is het protocol Telewerken opgesteld waarin de uitgangspunten en afspraken staan voor het veilig plaats- en tijdsafhankelijk werken. In de continue campagne om de bewustwording over informatiebeveiliging te vergroten is in 2018 extra aandacht gevraagd voor drie thema's: de invoering van de AVG, het vergrendelen van het computerscherm en het ontvangen van bezoek.

De gemeente is vorig jaar getroffen door een phishingmail actie. Dit incident is aangegrepen om de medewerkers nogmaals nadrukkelijk te wijzen op de risico's van phishingmail.

Invoeren AVG

Vanaf 25 mei 2018 is de AVG van toepassing. Om de AVG in te voeren is een privacy-organisatie ingericht bestaande uit de functionaris voor de gegevensbescherming (FG) en twee privacy adviseurs. De voorbereiding op de AVG is in 2017 gestart. In 2018 is het privacybeleid vastgesteld en bekend gemaakt binnen en buiten de organisatie. Binnen de organisatie via reguliere werkoverleggen, intranet, etagebijeenkomsten, bewustwordingscampagnes en overige communicatiemiddelen en buiten de organisatie via de gemeentelijke website.

De verwerkingen waar de gemeente verwerkingsverantwoordelijk of medeverantwoordelijk voor is, zijn in een register van verwerkingsactiviteiten opgenomen. Bij gegevensverwerkingen die uitbesteed worden aan externe 'verwerkers' worden verwerkersovereenkomsten stelselmatig afgesloten. Nieuwe producten en diensten of wijzigingen in processen en systemen waar verwerking van persoonsgegevens van toepassing is, worden getoetst aan de principes van Privacy by design en Privacy by default. Voor gegevensverwerkingen met een hoog privacy risico is een risicoanalyse verplicht, een zogenaamde PIA (Privacy Impact Assessment). Betrokkenen worden duidelijk geïnformeerd hoe zij een AVG verzoek kunnen indienen. Een verzoek om privacyrechten te laten gelden, kan ook via de gemeentelijke website worden ingediend met gebruik van digitale identificatie (DigiD).

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen zullen zich altijd incidenten blijven voordoen. Voor het omgaan met incidenten die verband houden met persoonsgegevens er is een proces en een procedure. Alle incidenten worden geregistreerd in het register datalekken. In 2018 zijn er 17 datalekken geweest waarvan 4 gemeld zijn aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Bij datalekken die niet gemeld worden aan de AP is het bij registratie gemotiveerd waarom melding aan de AP achterwege is gebleven. Ook zijn sector specifieke trainingen gehouden voor het omgaan met wet- en regelgeving, persoonsgegevens en gegevensbescherming.

Verantwoording via ENSIA

Vanaf 2017 wordt er jaarlijks verantwoording afgelegd over de wijze waarop de informatiebeveiliging is georganiseerd. Hiervoor is een eenduidige systematiek ontwikkeld (ENSIA, eenduidige normatieve single information audit) die alle gemeenten gebruiken. In feite wordt met de ENSIA verantwoording afgelegd over de mate waarin de beveiligingsmaatregelen zijn geïmplementeerd. Daarnaast wordt de ENSIA gebruikt om richting de externe toezichthouders verantwoording af te leggen over regelingsspecifieke maatregelen.

De ENSIA begint met een zelfevaluatie waar meer dan 300 vragen op het gebied van informatiebeveiliging worden beantwoord. De zelfevaluatie vormt de basis voor de regelingsspecifieke verantwoording richting externe toezichthouders. Met dat doel is voor de uitvoering van de DigiD-aansluitingen en het gebruik van Suwinet een Collegeverklaring opgesteld. Daaruit blijkt dat voor Suwinet en DigiD aan alle normen wordt voldaan. Op basis van de Collegeverklaring is een audit uitgevoerd door een RE-auditor.

Algemeen

Integriteit

In 2018 werkten we aan de bewustwording op het gebied van integriteit en integer handelen (incl. omgangsvormen). Medewerkers vulden een (digitale) vragenlijst in die werd opgevolgd door groepsgesprekken waarin de thema's die uit de vragenlijsten ontstonden werden verdiept. 74% van de medewerkers vulde de vragenlijst in, het grootste deel daarvan nam ook deel aan de duidingsgesprekken.

Paragraaf Verbonden Partijen

Verbonden Partijen voeren vaak taken uit met een groot politiek belang en ze leveren hierbij een belangrijke bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Het deelnemen in Verbonden Partijen levert gemeenten naast voordelen ook financiële en bestuurlijke risico's op. Het is noodzaak om zicht te hebben op deze risico's die immers de realisatie van de doelstellingen binnen de gestelde financiële kaders kunnen belemmeren. De paragraaf Verbonden Partijen, in de programmabegroting en de programmarekening, is een belangrijk instrument voor de gemeente Rijswijk om proactief te sturen op Verbonden Partijen.

Verbonden Partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Verbonden Partijen bestaan uit deelnemingen door de gemeente in gemeenschappelijke regelingen, NV's, BV's, stichtingen, verenigingen, Publiek Private Samenwerkingsconstructies etc. Het gaat niet om bedrijven, partijen, stichtingen, etc. waar de gemeente een subsidierelatie mee heeft, of waar de bestuurlijke component ontbreekt (bv. archiefbeheer Delft). Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) waarin algemene regels voor de verantwoording door gemeenten en provincies staan, geeft als definitie:

Een Verbonden Partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Financieel belang wordt gedefinieerd als: "Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt". Bestuurlijk belang wordt gedefinieerd als: "Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht".

In de Nota Verbonden Partijen 2013 staan kaders voor hoe de gemeente Rijswijk wil omgaan met Verbonden Partijen.

De gemeente Rijswijk heeft bestuurlijke en financiële belangen onderstaande vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen.

Vennootschappen	Gemeenschappelijke regelingen
· Eneco Groep N.V. · Stedin Holding N.V. · N.V. Bank Nederlandse Gemeenten · N.V. Dunea Duin & Water	· GGD Haaglanden · Industrieschap "De Plaspoelpolder" (IPP) · Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken (DSW) · Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex · Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) · Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) · H10 Inkoopbureau · Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) · Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk

Verbonden partij				
Gemeenschappelijke regelingen	Doel / openbaar belang	Ontwikkelingen	Risico's	Programma
GGD Haaglanden	Bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid	Per 2018 is de GR gewijzigd in GGD en Veilig Thuis Haaglanden.	Er zijn weinig tot geen risico's tot 2019 omdat er afspraken zijn gemaakt met de gemeente Den Haag dat zij tot 2019 verantwoordelijk zijn voor de financiën.	Sociaal domein
Industrieschap "De Plaspoelpolder"	Ontwikkeling en uitgifte bedrijventerreinen regio Haaglanden Herstructurering bedrijventerreinen Faciliteren regionale samenwerking t.b.v. bovengenoemde zaken.	Geen	Het IPP heeft een eigen financiële reserve waarbinnen de risico's worden opgevangen, waardoor geen ter afdekking van tekorten hoeven te worden opgenomen.	Economie en Werken
Dienst Sociale Werkvoorziening	Arbeidsgehandicapt en aan (passend) werk helpen	De ingezette herstructurering is een koers naar hervorming	Bijdrage in de een eventueel nadelig exploitatiesaldo naar rato van deelname. In de begroting 2019 is het weerstandsvermogen >1	Sociaal domein
Avalex	Samenwerking voor het uitvoeren van de wettelijke afval inzamelingstaak		Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodragers. De weerstandscapaciteit is hoger dan de gecalculerde risico's. M.a.w. Avalex is in staat de risico's op te vangen.	Wonen & Leven
Veiligheidsregio Haaglanden	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen, brandweerzorg, rampen en crisis-beheersing in regio		Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodragers. De gekwantificeerde risico's kunnen worden opgevangen binnen de weerstand-capaciteit (ratio 1).	Openbare Orde en Veiligheid

Verbonden partij				
Gemeenschappelijke regelingen	Doel / openbaar belang	Ontwikkelingen	Risico's	Programma
Omgevingsdienst Haaglanden	Bescherming van mens en natuur tegen schade; uitvoering van vergunningverlening , toezicht en handhaving		Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodrager. De gekwantificeerde risico's kunnen worden opgevangen binnen de weerstand-capaciteit (ratio 1).	Wonen en Leven
Inkooporganisatie H10	De regeling behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein	IN 2018 is de GR met 2 jaar verlengd. De intentie is om het inkopproces 2020-2024 in deze periode te inpleme	Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodrager. Gelet op de omvang van de begroting en het gemeentelijk aandeel hierin zijn de risico's zeer beperkt.	Sociaal Domein
Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Verbeteren van de bereikbaarheid en versterken van de concurrentiepositie ten behoeve van huidige en toekomstige werkgelegenheid.	Geen	Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodrager. Voor de reguliere risico's is voldoende weerstands-capaciteit aanwezig. Voor de risico's i.h.k.v. financiering van de regionale OV-bedrijven wordt de komende jaren de risicoreserve opgebouwd.	Verkeer en Vervoer / Economie en Werken
Bedrijfsvoerings-organisatie Delft-Rijswijk	Ondersteuning en uitvoering van bedrijfsvoerings-processen op het gebied van IT-diensten.	Geen	Aangesloten deelnemers zijn gezamenlijk risicodrager.	Algemene Dekkings-middelen

Verbonden partij				
Vennootschappen	Doel / openbaar belang	Ontwikkelingen	Risico's	Programma
Eneco Groep	Beheren en exploiteren van een (duurzaam) energiebedrijf	Rijswijk heeft in principe besloten tot afbouw van de deelneming. Het verkooptraject is gestart	Risico's op lagere dividenduitkering. Verkoopopbrengst lager dan verwacht.	Economie en Werken
Stedin Holding	Beheren van gas- en elektriciteits-netwerken		Risico op lagere dividenduitkering	Economie en Werken
Bank voor Nederlandsche Gemeenten - BNG	Bank ten dienste van de overheid	-	Beperkt risico. Waarde aandelen niet geactiveerd. Jaarlijks dividend is beperkt.	Algemene dekkingsmiddelen
Dunea	Leveren van betrouwbaar drinkwater en beheren van de duinen tussen Monster en Katwijk	-	Beperkt risico. Waarde aandelen niet geactiveerd. Er wordt geen dividend uitgekeerd.	Algemene dekkingsmiddelen

Financieel belang in de verbonden partij				
<i>Verbonden Partij</i>	<i>Gemeentelijke bijdrage Rijswijk 2018</i>	<i>Totaal bijdragen deelnemers</i>	<i>Gemeentelijke bijdrage in een % van de totale bijdragen aan de verbonden partij/ percentage deelneming</i>	
			1-1	31-12
GGD Haaglanden Inwonerbijdrage	403.000	4.384.000	8,96	9,2
Industrieschap "De Plaspoelpolder"	0	0	50	50
Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken	171.000	1.066.000	16,2	16,0
Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	5.583.000	30.838.000	18,1	18
Veiligheidsregio Haaglanden	4.215.000	82.707.000	5	5,1
Omgevingsdienst Haaglanden	373.000	19.777.000	2,6	1,9
H10 Inkoopbureau	103.143	2.235.532	4,61	4,61
MRDH				
Inwonersbijdrage Economisch Vestigingsklimaat	128.000	5.848.000	2,14	2,2
Verkeer en vervoer m.iv. 2018 geen inwonersbijdrage	0	0		
Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk	1.355.000	1.719.000	50	50

Overzicht financieel belang (x € 1 miljoen)								
Verbonden Partij	Belang – verandering in belang		Resultaat 2018	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Aandelen-kapitaal
	1-1	31-12		1-1	31-12	1-1	31-12	
N.V. Eneco	1,78	1,78	136 voordelig	2.866	2.936	2.787	2.804	88.486 aandelen á € 100,- nominaal
Stedin Holding NV	1,78	1,78	118 voordelig	2.582	2.699	3.968	4.292	88.486 aandelen á € 100,- nominaal
N.V. BNG Bank	0,30	0,30	337 voordelig	4.220	4.257	135.072	132.519	165.945 aandelen á € 2,50 nominaal
N.V. Dunea Duin & Water*	3,73	3,73	12 voordelig	193	205	208	246	149.258 aandelen á € 5 nominaal

* Betreffen de cijfers van 2017. Het jaarverslag 2018 wordt in juli 2019 verwacht.

Paragraaf Grondbeleid

Gemeentelijk grondbeleid richt zich op de grondmarkt in brede zin. Het omvat onderwerpen als grondverwerving, gronduitgifte, huurovereenkomsten, voorkeursrecht, onteigening, vestiging van zakelijke rechten, inrichting van de openbare ruimte en de aanleg van nutsvoorzieningen, het bouw- en woonrijp maken, grondprijnsbeleid en vormen van publiek-private-samenwerking (pps). Door de inzet van het gemeentelijk grondbeleidsinstrumentarium kan de gemeente sturing geven aan de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeentegrenzen.

Om te komen tot een goede verhouding tussen wonen, werken en recreëren is sturing nodig. Het grondbeleid is daarom ondersteunend aan andere beleidsterreinen, waaronder het ruimtelijke beleid en bij de uitwerking van ruimtelijke plannen. Alleen onder bepaalde voorwaarden, welke in de Nota Grondbeleid zijn vastgelegd, staat de keuze voor actief grondbeleid, waarbij sprake is van een gemeentelijke grondexploitatie, open. Het college stelt zich terughoudend op om risicovollere exploitaties te openen.

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met marktpartijen op het gebied van woningbouw, bedrijfs- en kantoorgebouwen, maatschappelijke voorzieningen c.a. te komen tot een aantrekkelijke en duurzame ontwikkeling, waarin toekomstige bewoners en gebruikers plezierig kunnen wonen en/of werken en recreëren.

Doelstellingen

- Inzicht geven in de verschillende vormen van grondbeleid die open staan voor de gemeente;
- het bevorderen van maatschappelijk gewenst grondgebruik door het faciliteren en zoveel mogelijk sturing te geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gedragen ruimtelijke (gebieds-)ontwikkelingen en projecten;
- het op bestuurlijk verantwoorde wijze inzetten van het grondbeleidsinstrumentarium op locaties die strategisch van belang zijn voor de uitwerking van het ruimtelijke beleid;
- het beheersbaar maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen;
- het waarborgen van het gemeentelijk kostenverhaal conform de uitgangspunten van de Wro en streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Algemeen

- *Gemeentelijke gronduitgifte*
In het geval van gemeentelijke gronduitgifte van bouwrijpe grond wordt de Grondprijzenbrief toegepast. Deze is in 2018 geactualiseerd. Deze schrijft de verkoopprijzen van grond voor die marktconform moet zijn, in bepaalde gevallen is het wenselijk een taxatie te doen. Ter indicatie zijn voor projectmatig uit te geven woningen grondquotes per type woning en prijsklasse opgenomen. Voor gronden voor vrije kavels, bedrijven, kantoren en (commerciële) voorzieningen zijn indicatieve prijzen per m² opgenomen.
- *Gemeentelijk kostenverhaal*
Zoals genoemd in de Nota Grondbeleid wordt als basis ingezet op faciliterend grondbeleid. Dit betekent dat ruimtelijke initiatieven voor rekening en risico door een private partij ter hand worden genomen. De kosten van gemeentelijke inzet en externe advisering ten behoeve van het faciliteren van die ontwikkeling worden middels een anterieure overeenkomst verhaald of zijn verrekend in de grondprijs bij verkoop van gemeentelijke grond.
- *Verkoop gemeentelijk vastgoed*
In het kader van de gemeentelijke bezuinigingstaakstelling is besloten om gemeentelijk vastgoed te verkopen, wanneer dit beschikbaar komt en het strategisch niet noodzakelijk is om het eigendom te behouden. De jaarlijkse taakstelling bedraagt € 360.000 aflopend vanaf 2018 met € 90.000 per jaar tot en met 2020. De verwachting is dat de taakstelling gehaald zal gaan worden per 2020. In de halfjaarlijkse rapportages zal daarop worden teruggekomen.

In exploitatie genomen gronden

- *Vrijenbanselaan*
Per 31-12-2018 is deze grondexploitatie afgesloten. Er is vanuit de overeenkomsten met Shell en KFC nog een verplichting om een veiligere oversteek over de Vrijenbanselaan te realiseren. Dit omdat er ten gevolge van de invulling van de locatie veel meer verkeersbewegingen plaatsvinden naar de locatie toe. Het hiervoor gereserveerde bedrag van € 72.000 zal op een later moment via een investering beschikbaar moeten worden gesteld. De grondexploitatie sluit met een negatief resultaat van € 73.610. Dit tekort wordt gedekt vanuit de aanwezige voorziening van € 171.000.

- **Eikelenburgh**

De gemeente heeft met de ontwikkelende partij een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten, waarin afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling van deze locatie. Eind 2016 heeft het college van B&W ingestemd met een aangepaste voortgang van de samenwerkingsovereenkomst Eikelenburgh d.d. 15 december 2009.

De verkoop van woningen zit in de lift. De vooruitzichten voor 2019 zijn eveneens gunstig. Op middellange termijn (2019-2022) kan de bouwsector (landelijk) een solide groei realiseren van gemiddeld 2% per jaar.

Het productieniveau komt dan weer boven het niveau te liggen dat voor de crisis werd gerealiseerd. Deze trend is ook merkbaar op de bouwlocatie Eikelenburgh. Zo ook vinden dure tot extra dure woningen makkelijker hun weg naar potentiële kopers.

Het resultaat van de grondexploitatie Eikelenburgh is per 31-12-2018 berekend op € 446.307. De grondexploitatie loopt tot eind 2022. In 2017 heeft een winst uitname plaatsgevonden van € 1.300.000 en in 2018 van € 754.000. Een en ander conform het BBV.

- **Te Werve West**

In de loop van 2018 heeft woningcorporatie Rijswijk Wonen een bouwer geselecteerd voor de realisatie van de herontwikkeling van de locatie De Schakel aan de Generaal Vetterstraat e.o.. De eerder bedachte integrale 'design & build'-uitvraag heeft niet plaatsgevonden. In het 3e kwartaal van 2018 zijn de gesprekken met de corporatie gestart over de opzet van de verkaveling voor deze locatie. Uitgangspunten hierbij zijn de door het college begin 2017 vastgestelde kaders. De uiteindelijke verkaveling geeft inzicht in de exacte hoeveelheid gronden die over en weer ingebracht zullen moeten worden. Daarmee kan ook het effect op de Grondexploitatie meer inzichtelijk gemaakt worden. Een risico in de grondexploitatie is de bijdrage watercompensatie als gevolg van het toenemen van het verhard oppervlak. Komt deze bijdrage te vervallen dan zal het eindresultaat negatief worden.

Het resultaat van de Grondexploitatie Te Werve West per 31-12-2018 bedraagt € 24.163. De grondexploitatie loopt tot eind 2020.

In 2018 zijn geen werkzaamheden uitgevoerd voor investeringen in het openbare gebied in Te Werve West. De gelden uit het Investeringsplan - groot totaal €756.000 zijn bedoeld voor een drietal projecten/locaties: de aanpak van de woonomgeving rondom de locaties Idenburglaan (project Vidomes), Generaal Vetterstraat e.o. (project Rijswijk Wonen) alsmede voor fase 2 van de integrale herinrichting van de Karel Doormanlaan (onderdeel van projecten van Rijswijk Wonen). De start van de eerste twee genoemde projecten staat gepland voor de 2e helft van 2019. We treffen voorbereidingen in de openbare ruimte.

Strategische gronden

Zolang gronden zich nog niet kwalificeren als bouwgrond in exploitatie, staan deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'.

- **TH-locatie**

In 2016 is het terrein geschikt gemaakt voor de bouw van een AZC, schoolgebouw en woonunits. De verhuur aan het COA is voor de duur van een periode van 3 tot maximaal 5 jaar. In 2019 wordt een besluit genomen over het al dan niet verlengen van het huurcontract.

- **Benedictuslocatie**

Op deze locatie komt een woningbouwontwikkeling van sociale huurwoningen. Deze locatie is deels eigendom van Rijswijk Wonen en deels eigendom van de gemeente. Het gezamenlijke oppervlakte van het te ontwikkelen plangebied bedraagt ca. 7.900 m². Op deze locatie is in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen om een eventuele herontwikkeling mogelijk te maken. De planprocedure is vergevorderd. De gemeente zal vervolgens haar eigendom aan Rijswijk Wonen verkopen. Deze transactie wordt in het eerste kwartaal van 2019 verwacht.

- **LGZ locatie de Opperd**

Het bestemmingsplan maakt woningbouw mogelijk op de locatie van de Opperd in de Landgoederenzone. Middels deze bestemming kan de ontwikkeling op deze locatie nader worden ingevuld aan de hand van een aantal uitwerkingsregels. Hierbij moet dan worden gedacht aan het in beperkte zin toevoegen en ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu in een te renoveren parklandschap. Over de landschappelijke inpassing wordt inmiddels wat anders gedacht. Er zal nog eens naar het bestemmingsplan worden gekeken om de invulling van deze locatie een optimale bijdrage te laten leveren aan de totale identiteit van de Landgoederenzone. Met de opbrengst van deze ontwikkellocatie kan onder andere de kwaliteitsslag van de Landgoederenzone mede gefinancierd worden.

Paragraaf Lokale heffingen

Tarieven

In de meerjarenraming 2018-2021 is de opbrengst voor OZB woningen niet verhoogd met de inflatiecorrectie. De opbrengst is alleen verhoogd als gevolg van de verwachte woningbouw. Om de stijging van de woningwaarde te compenseren is het tarief met 5% verlaagd (van 0,1101% naar 0,1046%). De tarieven voor afvalstoffenheffing zijn ten opzichte van 2017 gelijk gebleven. De tarieven voor rioolheffing zijn, conform het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP), met 12% gestegen. Per categorie huishouden betekent dit dat de woonlasten in 2018 ten opzichte van 2017:

- Voor een éénpersoonshuishouden gemiddeld zijn gestegen met 4,27%;
- voor een tweepersoonshuishouden gemiddeld zijn gestegen met 4,02%;
- voor een drie- of meerpersoonshuishouden gemiddeld zijn gestegen met 3,76%.

Woonlasten	Éénpersoons-huishouden		Tweepersoons-huishouden		drie- of meerpersoons-huishouden	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
OZB	€ 206,99	€ 216,16	€ 206,99	€ 216,16	€ 206,99	€ 216,16
Afvalstoffenheffing	€ 252,96	€ 252,96	€ 291,00	€ 291,00	€ 334,68	€ 334,68
Rioolheffing	€ 136,56	€ 152,88	€ 136,56	€ 152,88	€ 136,56	€ 152,88
Totaal	€ 596,51	€ 622,-	€ 634,55	€ 660,04	€ 678,23	703,72
Verschil	€ 25,49		€ 25,49		€ 25,49	
Stijging in %	4,27%		4,02%		3,76%	

Met uitzondering van enkele tarieven in de legesverordening zijn de overige belastingtarieven gestegen met het inflatiepercentage van 1,5%. De tarieven voor de wettelijk gemaximeerde leges (rijbewijzen en reisdocumenten) zijn conform aangepast.

Opbrengsten lokale heffingen

Soort belasting	Raming	Werkelijk
Onroerendezaakbelastingen woningen	€ 5.650.320	€ 5.643.736
Onroerendezaakbelastingen niet-woningen	€ 5.829.790	€ 5.580.629
Afvalstoffenheffing	€ 7.211.580	€ 7.246.661
Rioolheffing	€ 4.141.250	€ 4.163.152
Leges	€ 2.568.330	€ 2.633.038
Parkeerbelasting	€ 1.729.360	€ 2.012.201
Precariobelasting	€ 338.500	€ 307.117
Toeristenbelasting	€ 247.200	€ 320.378
Hondenbelasting	€ 146.030	€ 122.354
Marktgelden	€ 78.660	€ 84.384
BIZ-belasting	€ 88.650	€ 89.400
Totaal	€ 28.029.670	€ 28.203.050

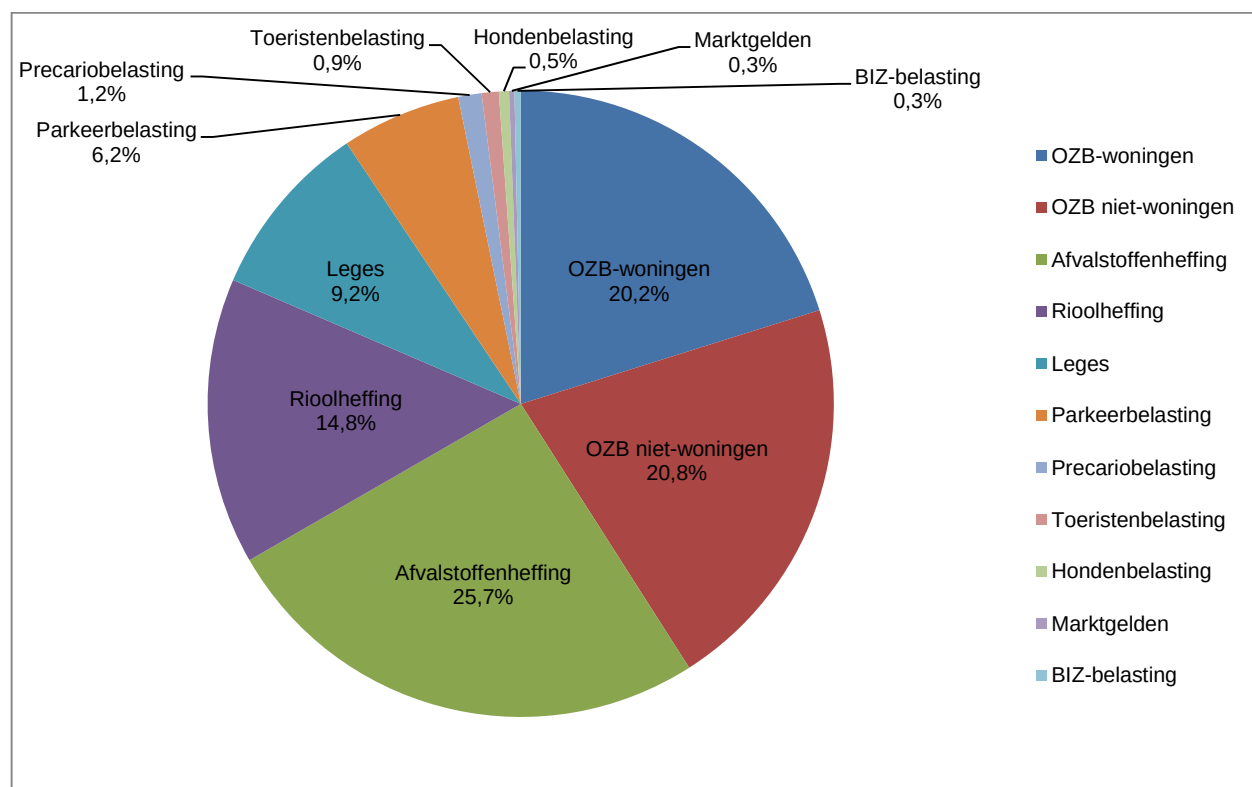
Per saldo vielen de totale opbrengsten € 173.380,- hoger uit dan begroot.

De opbrengst onroerendezaakbelasting (OZB) niet-woningen is in 2018 ongeveer 249.000,- lager dan geraamd. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door verlagingen van WOZ-waardes in bezwaar- en beroepsprocedures. Eén van de redenen van deze verlagingen is dat er momenteel een aantal grote kantoorpanden leegstaat, waarvan een deel op de nominatie staat om te worden getransformeerd naar woningen. Dat heeft een negatieve invloed op de WOZ-waarde. Daarnaast staan de WOZ-waardes van niet-woningen over het algemeen onder druk als gevolg van de verder oplopende leegstand en de nog altijd lastige markt voor niet-woningen.

De opbrengst Parkeerbelasting is in 2018 ongeveer € 282.000,- hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat veel vergunningen voor 2019 in 2018 zijn betaald.

De opbrengst voor Toeristenbelasting is ongeveer 73.000,- hoger dan begroot. Deze hogere opbrengst wordt veroorzaakt doordat er 9% meer overnachtingen zijn geweest in de hotels in Rijswijk.

Onderstaande diagram geeft weer hoe de totale opbrengst is verdeeld over de diverse soorten belastingen.

Woonlasten 2018

Uitgangspunt bij de meerjarenbegroting 2018-2021 is dat de woonlasten voor de Rijswijkse inwoner niet hoger zijn dan de gemiddelde woonlasten binnen de regio Haaglanden. In 2018 is aan deze voorwaarde ruimschoots voldaan.

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de onderstaande tabel zijn de (gemiddelde) woonlasten voor een eenpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden in Rijswijk vergeleken met de (gemiddelde) woonlasten van andere gemeenten in de regio Haaglanden. Hierbij is uitgegaan van de gegevens van het COELO (Atlas van de Lokale Lasten 2018).

Uit de onderstaande tabel blijkt dat Rijswijk in 2018 ten opzichte van de omliggende gemeenten een positie onder het gemiddelde inneemt. In 2016 stond Rijswijk op plaats 96 op de lijst. In 2017 stond de gemeente op positie 97 in de lijst. Inmiddels is Rijswijk gezakt naar plaats 125. Landelijk liggen de gemiddelde woonlasten in 2018 voor een eenpersoonshuishouden op € 654,- en voor een meerpersoonshuishouden op € 721,-. De woonlasten voor zowel een éénpersoonshuishouden als een meerpersoonshuishouden liggen voor de gemeente Rijswijk daarmee zowel onder het gemiddelde van de regio Haaglanden als die van het landelijke gemiddelde.

Gemeente	Rangnummer 2018 o.b.v. woonlasten meerpersoons-huishouden	Woonlasten voor eenpersoons-huishouden	Woonlasten voor meerpersoons-huishouden
Den Haag	4	€ 493,00	€ 546,00
Leidschendam-Voorburg	105	€ 631,00	€ 690,00
Rijswijk	125	€ 622,00	€ 704,00
Zoetermeer	174	€ 689,00	€ 733,00
Westland	225	€ 678,00	€ 758,00
Delft	334	€ 717,00	€ 843,00
Pijnacker-Nootdorp	337	€ 765,00	€ 848,00
Midden-Delfland	365	€ 829,00	€ 909,00
Wassenaar	385	€ 955,00	€ 1.147,00

Kwijtschelding lokale lasten

In 2018 is er aan 1.120 huishoudens automatisch kwijtschelding verleend. Bij de toetsing of een belastingplichtige in aanmerking komt voor automatische kwijtschelding, is wederom gebruik gemaakt van de stichting Inlichtingenbureau. Na de aanslagoplegging in februari zijn er 1.405 schriftelijke verzoeken om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen ingediend, waarvan er 883 zijn toegewezen. Een verzoek om kwijtschelding wordt afgewezen als de beschikbare betalingscapaciteit of het beschikbare vermogen boven de kwijtscheldingsnorm ligt. Nagenoeg alle verzoeken zijn in 2018 afgehandeld. Over het belastingjaar 2018 is ongeveer € 758.000,- aan lokale lasten kwijtgescholden.

Bezwaar- en verzoekschriften aanslag/beschikking

Naar aanleiding van de in 2018 verzonden aanslagen/beschikkingen zijn er 374 bezwaarschriften ontvangen. Nagenoeg alle bezwaar- en verzoekschriften zijn in 2018 afgehandeld. Hiervan hebben 265 bezwaarschriften betrekking op woningen (1260 objecten), 74 niet-woningen (296 objecten) en 31 overige bezwaren (leges, etc.). Voor de woning gerelateerde bezwaarschriften resulteerde 121 bezwaarschriften (circa 45%) in een verlaging van de WOZ-waarde met een gemiddelde waardeverlaging van 8,7%. Voor wat betreft de bezwaarschriften van de niet-woningen resulteerde 17 bezwaarschriften (circa 22%) in een verlaging van de WOZ-waarde met een gemiddelde waardeverlaging van 22,3%. Door de inzet van mediationvaardigheden (bellen bij vragen over de aanslag) zijn 253 waarde gerelateerde en 149 subject gerelateerde reacties telefonisch afgehandeld, die anders tot een bezwaarschrift hadden kunnen leiden. In totaal zijn 1.625 belastingaanslagen automatisch verminderd vanwege overlijden of verhuizingen buiten de gemeente.

Door de inzet van mediationvaardigheden (bellen bij vragen over de aanslag) zijn 292 waarde gerelateerde en 165 subject gerelateerde reacties telefonisch afgehandeld, die anders tot een bezwaarschrift hadden kunnen leiden.

Toelichting Lokale heffingen

In deze bijlage wordt de mate van kostendekkendheid van de heffingen en retributies nader toegelicht.

De kostendekkendheid van de leges diende normaliter enkel op ramingsniveau bij de begroting te worden gepresenteerd in de paragraaf lokale heffingen.

Door enkele wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) per 1 januari 2017 en gelet op de beantwoording van de laatste vragen omtrent de BBV, dient nu ook op realisatieniveau bij de jaarstukken de kostendekkendheid te worden aangetoond. Om hier gevolg aan te geven is aan de hand van de bekende gegevens (eind maart 2019) het geheel nader uitgewerkt.

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing

Om de mate van kostendekking voor de afvalstoffenheffing te berekenen, worden alle kosten die kunnen worden verhaald gedeeld door de opbrengst zoals die in de jaarstukken 2018 is opgenomen.

Afvalstoffenheffing	Lasten	Opbrengst
Afvalverwijdering en -verwerking	€ 6.490.359	
Wegen, straten en pleinen	€ 686.232	
Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	€ 587.255	
Totale kosten taakvelden	€ 7.763.846	
Toerekening Overhead		
Afvalverwijdering en -verwerking	€ 166.483	
Totale overhead	€ 166.483	
Compensabele BTW	€ 1.324.467	
Afvalverwijdering en -verwerking		€ 498.847
Afvalverwijdering en -verwerking		€ 7.246.661
Totale kosten	€ 9.254.797	
Totale opbrengst		€ 7.745.508
Dekking		83,69%

Toelichting op de tabel

Voor de berekening van de lasten voor de afvalstoffenheffing is het taakveld afvalverwijdering en -verwerking het centrale taakveld. 100% van de kosten van het product Afvalverwijdering- en verwerking wordt in de heffing betrokken.

Van de veegkosten wordt 50% van de kosten toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

De taak straatvegen omvat werkzaamheden voor het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar ook het schoonhouden van de riolering zijn werkzaamheden die hieronder vallen.

Van het taakveld Armoedebestrijding worden de kosten voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing in de heffing betrokken.

De compensabele BTW wordt voor 100% toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

De totale opbrengst bestaat, naast de opbrengst afvalstoffenheffing uit een subsidie van Nedvang en inkomsten vanuit ongediëtebestrijding.

Kostendekkendheid Rioolheffing

Om de mate van kostendekking voor de rioolheffing te berekenen, worden alle kosten die toegerekend kunnen worden aan de rioolheffing gedeeld door de opbrengst zoals die in de jaarstukken 2018 zijn opgenomen.

Rioolheffing	Lasten	Opbrengsten
Riolering en waterzuivering	€ 1.075.251	
Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	€ 1.112.335	
Hemelwater	€ 108.382	
Grondwater	€ 151.229	
Kwijtschelding	€ 158.391	
Wegen, straten en pleinen	€ 686.232	
Totaal	€ 3.291.820	
Toerekening Overhead		
Riolering en waterzuivering	€ 12.498	
Huishoudelijk/bedrijfsafvalwater	€ 62.866	
Hemelwater	€ 25.034	
Grondwater	€ 6.249	
Straatvegen	€ 65.430	
Totale overhead	€ 172.076	
Compensabele BTW	€ 699.153	
Totale kosten	€ 4.163.049	
Totale opbrengst		€ 4.163.152
Dekking		100,00%

Toelichting op de tabel

Voor de berekening van de lasten voor de rioolheffing is een aantal producten van belang. Dit zijn riolering en waterzuivering, huishoudelijk/bedrijfsafvalwater, Hemelwater en grondwater. Daarnaast zijn ook kosten vanuit kwijtschelding en veegkosten toegerekend aan de rioolheffing.

Van de veegkosten wordt 50% van de kosten toegerekend aan de rioolheffing. De taak straatvegen omvat werkzaamheden voor het inzamelen van het huishoudelijk afval, maar ook het schoonhouden van de riolering zijn werkzaamheden die hieronder vallen.

De overhead wordt berekend over de toerekenbare salarislasten.

Kostendekkendheid Leges

Kosten					
Kostendekkendheid Realisatie Leges 2018 gemeente Rijswijk					
		Kosten	Waarvan de overheadcomp onent	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 3.121.415	€ 996.890	€ 2.633.038	84%
TITEL I	Algemene dienstverlening	€ 1.525.010	€ 449.916	€ 1.139.613	75%
1	Burgelijke stand	€ 168.740	€ 52.017	€ 170.008	101%
2	Reisdocumenten	€ 764.382	€ 216.664	€ 543.713	71%
3	Rijbewijzen	€ 324.067	€ 109.503	€ 234.084	72%
4	Verstrekkings uit de Basisregistratie personen	€ 45.672	€ 16.739	€ 30.123	66%
5	Verstrekkings uit het Kiezersregister				
6	Verstrekkings op grond van Wet bescherming persoonsgegevens				
7	Bestuursstukken				
8	Vastgoedinformatie	€ 205	€ 93	€ 91	45%
9	Overige publiekszaken	€ 154.482	€ 33.303	€ 114.595	74%
10	Gemeentearchief	€ -	€ -	€ -	
11	Huisvestigingswet	€ 12.621	€ 5.722	€ 19.248	153%
12	Leegstandwet				
13	Gemeentegarantie				
14	Marktstandplaatsen				
15	Winkeltijdenwet				
16	Kansspelen	€ 1.229	€ 557	€ 1.088	89%
17	Kinderopvang				
18	Telecommunicatie	€ 3.072	€ 1.393	€ 3.105	101%
19	Verkeer en vervoer	€ 43.526	€ 10.745	€ 22.457	52%
20	Diversen	€ 7.014	€ 3.180	€ 1.102	16%
TITEL II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 1.482.338	€ 495.253	€ 1.474.577	99%
	Niet rechtstreeks toe te bedelen lasten op regel of hoofdstukniveau				
1	Begripsomschrijvingen				
2	Vooroverleg/ beoordeling conceptaanvraag	€ 19.661	€ 8.915	€ 1.338	7%
3	Omgevingsvergunning	€ 1.455.176	€ 482.938	€ 1.446.449	99%
4	Vermindering				
5	Teruggaaf			€ 23.141	0%
6	Intrekking omgevingsvergunning				
7	GERESERVEERD				
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten				
9	Sloophmelding				
10	Overig	€ 7.501	€ 3.401	€ 3.648	49%
TITEL III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 114.068	€ 51.720	€ 18.848	17%
1	Drank- en Horecawet	€ 42.530	€ 19.284	€ 15.781	37%
2	Organiseren evenementen of markten	€ 63.346	€ 28.722	€ 1.409	2%
3	Prostitutiebedrijven				
4	Splitsingsvergunning woonruimte				
5	Gebruikersvergunningen				
6	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 8.192	€ 3.714	€ 1.658	20%

Toelichting op de tabel

Het kostendekkendheidspercentage voor de hele Legesverordening 2018 is 84%. Dat betekent dat 84% van de kosten die worden gemaakt voor de producten die Legesplichtig zijn, rechtstreeks worden verhaald op de aanvrager van die producten. Voor alle titels geldt dat de kostendekkendheid per titel onder de 100% blijft.

Kostendekkendheid Marktgeld

Om de mate van kostendekking voor de Marktgeld te berekenen, worden alle kosten die kunnen worden verhaald gedeeld door de opbrengst zoals die in de jaarstukken 2017 zijn opgenomen.

Marktgeld	Bedrag in heffing	Opbrengsten
Economische aangelegenheden	€ 69.601	
<i>Totaal</i>	€ 69.601	
Toerekening Overhead		
Economische aangelegenheden	€ 32.501	
<i>Totale overhead</i>	€ 32.501	
<i>Totale kosten</i>	€ 102.102	
<i>Totale opbrengst</i>		€ 84.384
Dekking		82,65%

Paragraaf Financiering

Algemeen

De financieringsparagraaf richt zich op de treasuryfunctie: de wijze waarop de gemeente het afgelopen jaar met haar financiële geldstromen en vermogensposities is omgegaan. Van belang hierbij is hoe de gemeente is omgegaan met financiële risico's, de mate waarin de gemeente over voldoende geldmiddelen kon beschikken om op korte termijn (liquiditeit) aan haar schulden te voldoen en de manier waarop op lange termijn de financiering is geregeld.

Risicobeheer

Bij het financieren van investeringen, grondexploitaties en de lopende exploitatie worden de volgende risico's onderscheiden:

1. Langlopend renterisico
2. Kortlopend renterisico
3. Kredietrisico
4. Liquiditeitsrisico

Deze risico's proberen wij zo goed mogelijk te managen met het doel de rentekosten zo laag mogelijk te houden.

1. Langlopend renterisico

De rente op de kapitaalmarkt voor leningen voor overheden met een looptijd van 10 jaar bewoog zich in 2018 evenals 2017 tussen de 0,8% en 0,2%. Wij houden op dit moment nog rekening in Rijswijk met leningen met een kortere looptijd, omdat de financieringskosten van deze leningen met korte looptijd nagenoeg nihil zijn en wij houden voorzichtig rekening met extra te ontvangen financieringsmiddelen uit de verkoop van de aandelen energiebedrijf Eneco. Deze verkoopopbrengst kan een flinke bijdrage leveren in het oplossen van de totale financieringsbehoefte op langere termijn. Daarnaast zijn er extra langlopende financieringsmiddelen nodig om de geplande investeringen (o.a. het Huis van de Stad) te kunnen realiseren. Ook moet er flexibiliteit bestaan ten aanzien van de financiering van RijswijkBuiten; In 2018 nam de boekwaarde toe van dit plan in plaats van een geplande afname. Een grondexploitatie is al moeilijker financieerbaar omdat de realisatie in de tijd vaak afwijkt van de planning. Leningen met een korte looptijd bieden de flexibiliteit om hiermee beter om te gaan.

Directe financieringsbehoefte en kasgeldlimiet

Rijswijk heeft vanaf 1 januari tot ultimo september 2018, ofwel drie kwartalen de kasgeldlimiet van 2018 € 14,7 miljoen met circa € 15,4 miljoen overschreden. Volgens de Wet Fido is de maximale termijn van het overschrijden van de kasgeldlimiet drie kwartalen. Dit betekent dat vóór 1 oktober 2018 een lening met een looptijd > 1 jaar moet worden afgesloten. Het overschrijden van de kasgeldlimiet is gedaan om maximaal van de goedkope geldmarkt te profiteren. Rijswijk heeft gedurende deze kwartalen gemiddeld voor een percentage van negatief 0,35% kunnen lenen. Hiermee werd rente ontvangen voor het lenen op de geldmarkt. Om aan de Wet Fido te kunnen voldoen moest Rijswijk per 28 september een lening aantrekken van € 30 miljoen. Deze lening heeft Rijswijk kunnen afsluiten tegen een percentage van 0,045% met een looptijd van 3 jaren.

Een drietal dieperliggende oorzaken zijn voor het aantrekken van deze lening aan te wijzen:

- De aflossingen op de bestaande langlopende leningen in 2018 van € 12,8 miljoen, waaronder een aflossing van een fixe-lening van € 10 miljoen. Hierdoor moest herfinanciering plaatsvinden;
- Het minder gebruik kunnen maken van de renteswap-lening door de algemene dienst, omdat de verkoop in RijswijkBuiten in 2018 stagneerde. Hierdoor moest de algemene dienst tijdelijk meer zelf lenen.
- Nieuwe investeringen in 2018.

Financieringsbehoefte 2018-2022

De gemiddelde rentekosten (exclusief renteswap) van onze portefeuille vaste geldleningen bedraagt circa 1,8% van de restantschuld van € 70,3 miljoen per 1 januari 2018. Hiervan is € 10 miljoen aan het begin van het jaar afgelost. Daarnaast is € 67 miljoen fixe- leningen opgenomen met een korte looptijd en een laag rentepercentage. Hierin is de nieuwe geldlening per 28 september jl. van € 30 miljoen inbegrepen. Naar verwachting kunnen in 2019 nog leningen opgenomen worden met een korte looptijd van bijvoorbeeld 1 jaar totdat de verkoopopbrengst van de aandelen Eneco is ontvangen. Op langere termijn bestaat er nog financieringsbehoefte van circa € 30 miljoen om de investeringen van o.a. het gemeentehuis te kunnen betalen.

De financiering van de investeringen in RijswijkBuiten worden apart beschouwd.

Herfinanciering per 1 september 2020

De raad is op 22 maart 2016 geïnformeerd over de financieringsstrategie. Na een discussie heeft de raad de voorkeur aangegeven voor “scenario 4”, het aangaan van forwardleningen. In april 2016 hebben wij aan u een raadsinformatiebrief verzonden. Met deze brief hebben we u geïnformeerd over de mogelijkheden, onze afweging en keuze en zijn wij ingegaan op uw vragen en hebben wij het vervolgproces samengevat. Dit heeft geresulteerd in het afsluiten per 12 april 2016 voor:

- RijswijkBuiten van € 62 miljoen aan leningen tegen een gemiddeld rentepercentage van 1,04 tot 2023;
- de algemene dienst voor een bedrag van € 70 miljoen tegen een gemiddeld rentepercentage van 1,95. Het bedrag van € 70 miljoen bestaat uit vijf leningen van elk € 14 miljoen af te lossen in de periode 2035-2055. Elke vijf jaar vervalt een lening van € 14 miljoen beginnend bij 2035.

Van de leningen worden de hoofdsommen per 1 september 2020 ontvangen.

Het afsluiten van deze forwardleningen geeft de gemeente Rijswijk na het aflopen van de bestaande renteswap per 1 september 2020 zekerheid over de hoogte van de rente, daarnaast wordt ook geprofiteerd van de lage rente van dit moment. Vanaf 1 september 2020 tot ultimo 2023 kan voor RijswijkBuiten rekening worden gehouden met een voordelig saldo ten opzichte van de huidige rente van circa € 3,7 miljoen. Daarnaast wordt voor de algemene dienst een structureel voordeel behaald van circa € 1,26 miljoen per jaar ten opzichte van het huidige rentepercentage van 3,78. Inmiddels zijn deze voordelen vertaald in de huidige begroting.

Renterisiconorm

Het renterisico op langlopende geldleningen is aan een maximum gebonden. Uitgangspunt hierbij is om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen. De wettelijk vastgestelde renterisiconorm van 20 procent houdt in dat in enig jaar de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20 procent van het totaal van de lasten volgens de begroting. Hierdoor wordt de rentegevoeligheid beperkt.

Voor 2018 is dit maximum berekend op € 34,5 miljoen. Het totaal van de betaalde aflossingen in 2018 bedraagt circa € 12,8 miljoen, zodat onze gemeente ruim binnen de norm blijft.

2. Kortlopend renterisico (kasgeldlimiet)

De rente op de geldmarkt voor 1-maands kasgeldleningen bewoog zich in 2018 tussen minus 0,4% en minus 0,3%. De banken verwachten dat het huidige lage rentepercentage in 2019 zal aanhouden en dan vervolgens licht zal stijgen. Dit is afhankelijk van het rentebeleid van de ECB. Dit beleid is afhankelijk van de groei van de economie in Europa en de inflatieontwikkeling.

Als de rente op de geldmarkt laag blijft en de kapitaalmarktrente niet verder stijgt, zullen wij zo nodig gebruik maken van de ruimte binnen de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) om de totale rentelasten zo laag mogelijk te houden. Dit houdt in dat we opnieuw de kasgeldlimiet over een periode van maximaal drie kwartalen zouden kunnen overschrijden.

Het renterisico op kortlopende geldleningen (< 1 jaar) is door de wet FIDO gemaximaliseerd tot de kasgeldlimiet. Overschrijding van deze limiet mag tot maximaal drie kwartalen. De kasgeldlimiet is gesteld op 8,5 procent van de begrotingsomvang van 2018. Dit betekent dat bij een begrotingsomvang van circa € 172,6 miljoen in 2018 de kasgeldlimiet circa € 14,7 miljoen bedraagt.

In 2018 is de kasgeldlimiet de eerste 3 kwartalen met circa € 16 miljoen overschreden. Dit is gedaan om te profiteren van de lagere negatieve rente op de geldmarkt. In het 4e kwartaal bestond er geen overschrijding van de kasgeldlimiet. De fluctuaties worden enerzijds vooral veroorzaakt door aflossing van de eerder genoemde fixe lening van € 10 miljoen aan het begin van het jaar en anderzijds door de investeringen in het 1^e halfjaar 2018.

RijswijkBuiten

Ter financiering van de grondexploitatie RijswijkBuiten heeft de gemeente Rijswijk in 2010 een interest rateswap met de ABN AMRO bank afgesloten voor een looptijd van 10 jaar tot 2020. Deze renteswap heeft per begin 2018 een omvang van € 154,4 miljoen en geeft de gemeente Rijswijk de zekerheid dat een rente van maximaal 3,78 procent betaald wordt. De omvang van dit derivaat neemt jaarlijks toe met 2 tot 3 miljoen tot € 159 miljoen in 2020. Het nadeel van deze transactie is, dat als de marktrente lager is dan 3,78%, ook ongeveer hetzelfde percentage van 3,78 procent moet worden betaald over de omvang van de renteswap. Daarnaast kan een risico bestaan als de financieringsbehoefte van RijswijkBuiten lager wordt dan de omvang van de renteswap en dit financieringsoverschot niet wordt benut.

Vanaf begin 2013 heeft voor dit plangebied geen financieringsoverschot bestaan. In 2018 is de financieringsbehoefte met betrekking tot RijswijkBuiten ten opzichte van 2017 met circa € 5,4 gestegen tot € 150,6 miljoen. Dit werd vooral veroorzaakt door een tijdelijke stagnatie in de grondverkoop. De renteswap bedraagt € 154,4 miljoen. Het verschil, een bedrag van circa € 3,8 miljoen (de overfinanciering) wordt gebruikt ter financiering van de overige activa en projecten van de gemeente. Hierdoor wordt het risico van een financieringsoverschot geminimaliseerd. Op deze risico's wordt regelmatig gestuurd door middel van financieringsplannen in verschillende tijdsperioden en welke financieringsmiddelen over welke tijdsperioden moeten worden ingezet, opdat financieringsverliezen worden voorkomen.

De maandelijkse betaling door de gemeente bestaat uit:

1. 3,78% rente (op jaarbasis) over de omvang van de SWAP (2017:152 miljoen) minus de 1-maands-Euribor rente over hetzelfde bedrag.

2. Tegenover deze betaling staat de werkelijke financiering uit 1-maands kasgeldleningen.

De som van 1 en 2 betekent dat over de lening + het derivaat een vast rentepercentage betaald wordt van maximaal 3,78%.

Dit percentage kan worden verlaagd door gebruik te maken van 1-maands kasgeldleningen. De afgelopen jaren zijn lagere rentetarieven in combinatie met de SWAP dan 3,78% overeengekomen. Het lagere rentepercentage is afhankelijk van de vraag en aanbod op de markt van kasgeldleningen én het beleid van de ECB.

3. Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico wordt veroorzaakt door de mogelijkheid dat de instelling waaraan geld is verstrekt niet in staat blijkt te zijn, de rente en aflossing op verstrekte leningen te voldoen. Deze verstrekte geldleningen betreffen leningen in het kader van de publieke taak van de gemeente. De gemeente heeft maar een beperkt bedrag aan leningen uitstaan. Per ultimo 2017 bedragen de uitstaande leningen:

	Per ultimo jaar (x € 1.000,-)	
	rekening	rekening
	2018	2017
- woningbouwverenigingen	720	759
- leningen eigen personeel	478	508
- fietsenplan	15	14
- krediethypotheek WWB	331	347
- startersleningen RB	444	444
- lening OGM Chagall	792	860
- lening Museum Rijswijk	528	-
Totaal	3.308	2.932

De gemeente loopt niet alleen kredietrisico op verstrekte geldleningen, maar ook op de geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt. Een groot deel van deze garantstellingen heeft betrekking op leningen aan de woningcorporaties Vidomes en Rijswijk Wonen. Voor deze leningen is opnieuw een achtervangovereenkomst afgesloten met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voorlopig tot eind 2020. Echter voor de gemeente is het kredietrisico zeer beperkt, doordat het CFV (Centraal Fonds Volkshuisvesting) in eerste instantie en het WSW in tweede instantie borg staan voor de leningen van de Woningstichtingen Rijswijk Wonen en Vidomes. Van de overige gegarandeerde geldleningen is het risico afgedekt of beperkt. Zodra de gemeente betalingen verricht in het kader van de garantstellingverplichting vervalt het eigendom van het onderpand aan de gemeente.

Museum Rijswijk

In de paragraaf financiering van de 2^e halfjaarrapportage 2018 is ten behoeve van de Stichting Museum Rijswijk een te verstrekken hypothecaire lening opgenomen van ten hoogste € 751.000. In 2018 is hiervan € 528.000 beschikbaar gesteld. Voor 2019 zal ten hoogste het extra tekort over 2017 van € 70.000 beschikbaar komen. Dit zal worden gebaseerd op de vastgestelde jaarrekening 2018 van het Museum Rijswijk.

4. Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisicobeheer betreft het financieren en uitzetten van middelen voor de perioden van één jaar of korter. Zoals eerder aangegeven zal een financieringstekort zo veel mogelijk met kortlopende geldleningen worden gefinancierd. Dit gebeurt door het aanhouden van een gering saldo op de rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) aangevuld met kasgeldleningen. Het aanhouden van rekening-courant krediet is veel duurder dan het financieren met kasgeldleningen. Om te voorkomen dat er onnodig tegoeden op de rekening-courant blijven staan, wordt dagelijks het totaal van de saldi van alle bankrekeningen > € 1 miljoen automatisch afgeroemd en overgeboekt naar de Schatkist.

Activa en financiering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkelingen van de financieringsstructuur van de gemeente op basis van de jaarstukken 2018 en de begroting 2019 per begin van het jaar. De boekwaarde en financiering van de grondexploitatie RijswijkBuiten is buiten beschouwing gelaten.

x €1.000,-

Omschrijving	Jaarstukken 2018 31-12-2018	Jaarstukken 2017 31-12-2017
Boekwaarde	157.803	155.133
Vreemd vermogen	97.545	80.347
Reserves en voorz.	41.655	47.099
Voorheen voorz.	617	1.310
Financieringstekort = -	-17.986	-26.377

Financieringssaldi

In bovenstaand overzicht zijn de investeringen in de grondexploitatie van RijswijkBuiten en de renteswap niet opgenomen. Eind 2018 ontstaat voor de investeringen en financiering per saldo een financieringstekort van circa € 18 miljoen. Dit lagere tekort ten opzichte van 2017 van circa € 8 miljoen is vooral ontstaan door de aangetrokken lening van € 30 miljoen per ultimo september 2018 en de aflossingen van de bestaande leningen van € 12,8 miljoen. Daarnaast zijn de reserves afgenomen door vooral het nadelig saldo over 2018.

Eigen financieringsmiddelen en activa

De verhouding tussen de boekwaarde van de activa en de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) zegt iets over de mate waarin de gemeentebegroting gevoelig is voor renteontwikkeling. De investeringen in Rijswijk van € 157,8 miljoen (exclusief RijswijkBuiten) zijn voor 26,6% ultimo 2018 (35,9% ultimo 2017) gefinancierd met eigen financieringsmiddelen. De reductie in het percentage wordt vooral verklaard door het nadelig saldo en de lager nog te besteden subsidies (voorheen voorzieningen).

De investeringen in de grondexploitatie RijswijkBuiten zijn buiten deze berekeningen gehouden, omdat hiervoor een aparte financiering geldt.

Resultaat Treasury

Overzicht Rente exploitatie 2018

x € 1.000

Rentekosten korte- en lange financiering	7.288
Totaal rentelasten	7.288
Totaal rentebaten	210
Saldo rentelasten en –baten	7.078

Toerekening grondexploitaties:

Grondexploitatie RijswijkBuiten	5.614
Overige grondexploitaties	5
Rentebaten verstrekte leningen	90
	5.709
Totaal aan beleidsproducten toe te rekenen rente	1.369

Geraamde toerekening aan beleidsproducten 1%	1.415
Renteresultaat, voordelig	46

Dit renteresultaat is een fictief saldo. Het saldo van de rentelasten –en baten bedraagt € 1.369.000. Uitgedrukt in een percentage van de beginboekwaarde van de investeringen is dit 0,97%. In werkelijkheid is 1% doorberekend, zodat iets meer is doorberekend. Per saldo heeft dit geen invloed op het rekeningsaldo.

Langlopende geldleningen

Bijlage 1 biedt inzicht in de looptijd, het aflossingsdeel en de rentepercentages van de langlopende geldleningen. Uit het overzicht blijkt hoeveel er in 2018 is afgelost en hoeveel de restantschuld per ultimo 2018 bedraagt. De gemiddelde restantlooptijd van de leningen voor een totaalbedrag van € 30,5 miljoen (exclusief fixe leningen) bedraagt 11 jaar. Het totaal van de fixe leningen bedraagt € 67 miljoen en deze lopen in de jaren 2019 en 2021 af. De fixe leningen zorgen er voor dat na aflossing van deze goedkope leningen de ontstane ruimte in de financiering kan worden ingevuld door de ontvangen opbrengst van de aandelenverkoop Eneco en de in de begroting 2019 (paragraaf financiering) geplande langlopende lening van € 30 miljoen.

RijswijkBuiten wordt gefinancierd met behulp van de renteswap en is onder kortlopend renterisico toegelicht.

Bijlage 1. Overzicht langlopende leningen per 31 december 2018

Lening nummer	Einde Looptijd	Rente-%	Restantlening x € 1.000,-	Aflossing 2018 x € 1.000,-
229	2020	7,990%	545	272
235	2028	4,410%	2.800	280
236	2028	4,470%	4.000	400
237	2028	4,770%	3.000	300
239	2030	3,810%	4.800	400
241	2034	4,750%	6.400	400
242	2030	3,940%	9.000	750
245	2019	0,559%	22.000	0
246	2021	-0,005%	15.000	0
247	2021	0,045%	30.000	0
			97.545	2.802

In 2018 is een fixe- lening van € 10 miljoen afgelost.

EMU Saldo

In de begroting en het jaarverslag dient het eigen EMU-saldo te worden opgenomen. Het EMU-saldo is het totaal aan inkomsten minus de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en lokale overheden. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen van grond, investeringen, investeringsbijdragen en opbrengsten uit de verkoop van gas. Financiële transacties, zoals de verkoop van deelnemingen of kredietverstrekking, worden niet als inkomsten of uitgaven gezien.

Voor de berekening van het EMU-saldo zijn alleen de transacties met derden relevant. Dit betekent dat interne verrekeningen in de administraties van decentrale overheden niet moeten worden meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn de afschrijvingen en de bruto dotaties aan de voorzieningen.

EMU-Saldo (Bedragen x €1.000,-)		2017	2018	2018
		Werkelijk 2017	Begroting na Wijziging 2018	Werkelijk 2018
Omschrijving				
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	€ 149	€ 333	-€ 4.235
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	€ 528	€ 24.772	€ 2.292
3.	Mutatie voorzieningen	€ 2.402	€ 1.559	-€ 1.600
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	€ 0	-€ 22.780	-€ 4.434
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
Berekend EMU- Saldo		€ 2.023	-€ 99	-€ 3.693

Paragraaf Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Visie op het programma & opgave

Duurzame gemeente gaat over alle aspecten van een letterlijk groene en leefbare omgeving en over hoe wij, onze inwoners, instellingen en bedrijven daar met elkaar een rol in vervullen. Door samen te werken neemt het aantal initiatieven op het gebied van duurzaamheid vanuit onze inwoners en bedrijven merkbaar toe. De samenwerking moet leiden tot concrete, meetbare resultaten en prestaties.

Doelstellingen

In 2015 hebben wij, op basis van de eerdere kernopgave, de volgende algemene doelen geformuleerd.

1. Een duurzame gemeentelijke organisatie in 2030
2. Energiegebruik verminderen en aandeel duurzame energie verhogen tot een energieneutrale gemeente in 2050
3. Biodiversiteit vergroten
4. Milieukwaliteit verbeteren
5. Watersysteem klimaatproof maken
6. Afvalstromen verminderen tot 75% door hergebruik van afval (zie ook Programma Wonen en Leven).

Indicatoren

In 2015 hebben we een nulmeting uitgevoerd op basis van de gemeentelijke duurzaamheidsindex, waarbij de gemeentelijke prestaties tot nu toe in beeld gebracht zijn. Begin 2019 presenteren wij de resultaten van onze acties in de jaren 2015 tot en met 2018.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Meerjarenactieplan 2016-2018

In 2016 hebben wij ons meerjarenactieplan opgesteld. Dit plan gaf onze prioriteiten voor de periode 2016-2018 weer. Het meerjarenactieplan diende als basis voor de dialoog met onze omgeving. We hebben samen met onze partners de benoemde, of aanvullende, acties opgepakt. Daarbij inspelend op het juiste moment en met het grootste draagvlak en spin-off. Momenteel staan wij voor de evaluatie van dit Meerjarenactieplan. Via deze jaarstukken blikken wij terug op de laatste periode van dit Meerjarenactieplan.

Activiteiten en projecten

Een greep uit onze activiteiten en projecten die in 2018 zijn gestart.

Algemeen

- **Verder uitbouwen van een ambassadeursnetwerk met enthousiaste bewoners en bedrijven**

In 2018 is de gemeente Rijswijk een Global Goals gemeente geworden. Na het omarmen van deze mondiale duurzaamheidsdoelen zijn we gestart met het werven van ambassadeurs om onze doelen ook buiten het gemeentehuis verder te brengen. Er zijn op dit moment 12 enthousiaste ambassadeurs voor de Global Goals waarvan er twee nieuw bij zijn gekomen. Deze ambassadeurs vertegenwoordigen niet alleen de Rijswijkse bedrijven en maatschappelijke organisaties, maar ook door individuele burgers die hun steentje bij willen dragen.

- **Communicatiestrategie om bewustzijn te vergroten, zoals pagina in Groot Rijswijk en publieksacties zoals Strandwalfestival en Dag van de Duurzaamheid**

In 2018 is eens in de twee maanden een pagina in Groot Rijswijk gewijd aan milieu en duurzaamheid. Hierbij zijn tips voor het vergroenen van tuinen en het besparen en opwekken van duurzame energie onder de aandacht gebracht, evenals bijeenkomsten op deze terreinen. Het Strandwalfestival is dit jaar overgeslagen. Tijdens de Dag van de Duurzaamheid is aangesloten bij de Week van het Water. Gedurende deze hele week zijn er interne activiteiten georganiseerd om medewerkers bewuster te maken.

- **Kapitaliseren van duurzame investeringen die wij de komende jaren willen plegen**

In 2018 is een begin gemaakt met het anders doorrekenen van investeringen. Deze worden vanaf het begin in projecten meegenomen.

Projecten doelstelling 1

- **Verduurzaming van het eigen (maatschappelijk) vastgoed zoals Schouwburg en Oude Stadhuis**

De verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed heeft onze continue aandacht. Bij nieuwe situaties bouwen wij bijna energieneutraal (BENG) en zo mogelijk energieneutraal. Bestaande gebouwen verduurzamen wij tijdens het reguliere onderhoud. Hierbij letten wij niet alleen op energie maar ook op het gebruik van materialen en passen wij waar mogelijk groene daken toe.

- **Duurzame realisatie Brede School Rembrandtkwartier**

Vanuit de opgave Duurzame Gemeente is een financiële bijdrage geleverd aan de brede school. Hierdoor kan op een deel van het dak een groen dak gerealiseerd worden. Het aantal m2 groen dak hangt af van het aantal m2 zonnepanelen dat een van de scholen wil plaatsen. Hierover moet nog een definitief besluit genomen worden.

- **Begeleiden aanvragen #duurzaamheidsfonds**

In 2018 zijn twee aanvragen voor het duurzaamheidsfonds ingediend. Een van de Vogelbescherming en 1 van de Groene Karavaan. Beide initiatieven hebben subsidie uit het duurzaamheidsfonds ontvangen.

- **Verbeteren eigen duurzaamheidsprestaties (#voorbeeldfunctie)**

In 2018 is de interne inzameling van afval aangepakt. Er zijn bij de koffiecorners bakken geplaatst voor de inzameling van PMD, papier, restafval en bakers. Ook is de gemeente twee trajecten gestart voor duurzamere inkoop. De een betreft de circulaire inkoop van warme dranken en de ander de duurzame inkoop van energie voor gemeentelijke gebouwen, gemalen en verlichting. In de week rond de Dag van de Duurzaamheid zijn intern diverse acties georganiseerd. Medewerkers hebben een herbruikbare drinkfles ontvangen, er is een Smoothiefiets (een fietsinstallatie met een blender) ingezet en tips en weetjes zijn op het Intranet gedeeld.

- **Duurzaamheid verankeren in bedrijfsprocessen**

We nemen het toevoegen van biodiversiteit en het ontsteden van de openbare ruimte al vanaf het beginstadium mee in de planvorming.

In de programmabegroting staat dat duurzaamheid gemeentebreed wordt opgepakt. Dit heeft ertoe geleid dat elk programma een kopje duurzaamheid heeft gekregen. Hiermee verankeren we duurzaamheid.

- **Monitoren resultaten 2015-2017**

In 2018 is gestart met het monitoren van de resultaten van het Meerjarenactieplan als opvolging van de nulmeting uit 2015. Deze is nog niet afgerond.

- **Meerjarenplan 2018-2022 opstellen**

Hiermee is nog niet gestart. Wel met de uitvoering van de individuele doelen van het Hoofdpijnenakkoord.

Projecten doelstelling 2

- **Wijkgerichte Energiebesparingscampagnes**

In 2018 is Zon op Rijswijk begeleid bij de uitvoering van het initiatief voor een Energiecoöperatie. Het doel van een energiecoöperatie is het zelfstandig opwekken van schone energie door het plaatsen van zonnepanelen op onder meer publieke gebouwen, bedrijfspanden en winkelcentra. Voor het eerste project is het dak van de Gemeentewerf ter beschikking gesteld. In april 2018 is de gebruiksovereenkomst tussen Zon op Rijswijk en de gemeente getekend. Sindsdien hebben diverse ondersteunende werkzaamheden plaatsgevonden ten behoeve van de verkoop van certificaten. De intentie is om meerdere daken te gebruiken voor energieopwekking en meer burgers in de gelegenheid te stellen deel te nemen.

Ten behoeve van informatieverstrekking aan bewoners maakt de gemeente gebruik van de Woonwijzerwinkel, een regionaal Energieloket voor bewoners. Precieze cijfers over het aantal 'Rijswijkse' verzoeken zijn helaas niet voorhanden.

In januari 2018 is het Van Gas Los Festival georganiseerd in de Broodfabriek, met brede informatie over energiebesparing.

- **Ondersteunen bewonersverenigingen en VvE's**

In De Strijp is een bewonersgroep actief die streeft naar verduurzaming. Voor hen hebben wij op 3 juli een bijeenkomst georganiseerd over alternatieve oplossingen voor aardgas.

In 2018 is een bijeenkomst georganiseerd ten behoeve van VvE Endezant.

Rijswijk heeft in 2018 gebruik kunnen maken van de VvE-balie Den Haag, waarmee een tweetal informatieavonden en een vijftal intakegesprekken gevoerd is. Deze hadden als doel de VvE te professionaliseren om hiermee een verduurzamingsaanpak mogelijk te maken.

- **Innovatieve Aanpak grote VvE's**

In 2018 participeerde Rijswijk in twee aanpakken om VvE's op weg te helpen bij verduurzaming: MRDH-Interreg en VNG-Innovatieve Aanpakken. Hiermee werd het mogelijk VvE's actief te begeleiden in het proces om tot een investeringsbeslissing voor een vergaande (bijna Nul-Op-de Meter) isolatieaanpak te komen. Bij het Interreg-traject zijn twee VvE's betrokken, waarbij 4 naastgelegen VvE's meekijken en wellicht aansluiten. Bij het VNG-traject worden eveneens twee VvE's actief begeleid, waarbij acht VvE's actief meekijken en wellicht aansluiten.

- **Implementatie energiebesparende maatregelen bij bedrijven**

Participatie in project Omgevingsdienst Haaglanden om kantoren doelgericht te informeren. Hierbij is vooralsnog geen concrete vraag vanuit bedrijven geconstateerd.

Er zijn gesprekken gevoerd met de BBR en met IPP maar dit heeft vooralsnog geen concrete acties opgeleverd.

- **Nul op de meter woningen**

Er zijn in 2018 geen NoM renovaties met inzet van de gemeente geweest. Corporaties hebben hun plannen hiervoor in 2018 niet gerealiseerd.

De gemeente heeft in 2018 5 Duurzaamheidsleningen verstrekt via de SVn.

- **Onderzoeken mogelijkheden gasloze wijken**

In 2018 heeft de raad aangegeven in 2040 energieneutraal te willen zijn. Op basis hiervan is in kaart gebracht welke kansen er voor Rijswijk zijn om alternatieven voor aardgas te gebruiken en te ontwikkelen. Hierbij zijn drie wijken als aangewezen om nader te onderzoeken.

Projecten doelstelling 3

- **Toevoegen van meer bloemrijke en besdragende soorten in de openbare ruimte**

Bij het maken van alle beplantingsplannen is dit vast uitgangspunt geworden. Bijvoorbeeld langs het fietspad Sir Winston Churchilllaan. Voor RijswijkBuiten zijn de beplantingsplannen aangepast en zijn er biodiversiteitsversterkende soorten geplant. In 2018 is de pilot, waarbij langs de watergangen een strook later wordt gemaaid, doorgezet. Ook is een start gemaakt met het anders beheren van gras. Zo is plaatselijk verschaald door middel van maaien en afvoeren. Tot slot is in 2018 de Natuurspeeltuin Tunneldak opgeleverd en de eerste fase van de Van Diepenhorstlaan.

- **Verduurzamen aanleg bomen**

Bij de Sir Winston Churchilllaan zijn de bomen vervangen door een natuurvriendelijke mix van lindesoorten. Bij de Generaal Spoorlaan zijn de zomereiken aangevuld met eveneens inheemse wintereiken.

- **Inzaaien bermen en groenstroken met bloemenzaad (Vlinderslinger)**

De aanleg van de Vlinderidylle aan de Nassaukade heeft diverse tegenslagen gekend. Een doorstart is voorbereid. Aan de Vliet (Jaagpad ten hoogte van de Van Hardenbroeklaan) zijn bloemrijke bermen ingezaaid en fruitbomen geplant.

- **Vervangen steen voor groen in de openbare ruimte (Operatie Steenbreek)**

Zowel in de Van Diepenhorstlaan als in de Generaal Spoorlaan is verharding omgezet in groen. Dit gaat om vele honderden m². Er zijn acties gevoerd om bewoners te stimuleren te vergroenen en ontstenen, zoals via het aanleggen van geveltuinen (Te Werve, RijswijkBuiten).

- **Afstemmen van groenblauwe projecten in de regio**

Sinds 2018 neemt Rijswijk deel aan de Landschapstafel "Hof van Delfland". Hier vindt afstemming plaats over groenblauwe projecten qua planning, inhoud en doelstelling. Ook zijn we aangesloten bij het Nationaal Park in oprichting "Hollandse Duinen". Met name omdat onze Landgoederenzone op de Strandwal onderdeel uitmaakt van het samenhangende kustlandschap. Tot slot vindt veel coördinatie van het beleid rond water plaats via het Hoogheemraadschap. Belangrijkste bovenregionale groenblauwe zones: Zwethzone, Landgoederenzone en Schie-Vlietzone.

Projecten doelstelling 4

- **Voortzetten milieuzone Haagweg**

De milieuzone in de Haagweg is ingericht als maatregel voor de aanpak van de overschrijding van de grenswaarde voor luchtkwaliteit. Uit de monitoringsverslagen blijkt dat de overschrijdingen inmiddels zijn opgeheven. Voor de milieuzone Rijswijk geldt ook de landelijke regeling dat voertuigen 12 keer per jaar een dagonthefving kunnen aanvragen. Van deze ontheffingsmogelijkheid maken bedrijven de laatste jaren steeds meer gebruik.

- **Opstellen actieplan Geluid**

Het ontwerpactieplan is opgesteld en door het college vrijgegeven voor de ter inzage gelegd. Na behandeling van de zienswijzen wordt het Actieplan geluid vastgesteld.

- **Uitwerken en uitvoeren aanbevelingen luchtkwaliteit uit luchtkwaliteitsplan, waaronder:**
 - Programma MRDH met 30% CO₂ reductiedoelstelling bij verkeer
 - Stimuleren duurzame mobiliteit

Rijswijk heeft, net als de overige gemeenten in het werkgebied van de MRDH, in 2018 meegewerkt aan de voorbereiding van het Actieplan CO₂ reductie. Ook de bestaande maatregelen die de gemeente heeft getroffen, bijvoorbeeld het stimuleren van het fietsgebruik door onder anderen het verbeteren van fietspaden, worden als onderdeel van het Actieplan CO₂ reductie opgenomen. Verder heeft Rijswijk in het kader van de CO₂ reductie, als MRDH gemeente, de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek mee ondertekend.

Met de ondertekening heeft de gemeente samen met de overige MRDH gemeenten de gezamenlijke ambitie bekrachtigd om vanuit de eigen verantwoordelijkheid en taken activiteiten te ontplooiën om de beweging richting Zero Emissie Stadslogistiek te versnellen. Een voornaamste actie is per regio of gemeente een Living labs zero emissie stadslogistiek te ontwikkelen en uit te voeren.

Tot slot is in 2018 een aanzet gedaan tot aanpassingen van het luchtkwaliteitsplan om verdere invulling te geven aan het hoofdlijnenakkoord, waarin de raad heeft aangegeven in 2030 te willen voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen van de WHO.

- **Uitvoeren geluidsmaatregelen in het kader van Meerjarenprogramma Geluidsanering Spoor en Weg**

Voor het Meerjarenprogramma Geluidsanering spoorweglawaaai (MJPGL) heeft ProRail kenbaar gemaakt dat in het 3e kwartaal 2019 bekend wordt welke geluidreducerende maatregelen in Rijswijk worden uitgevoerd en wanneer.

In het kader van het Meerjarenprogramma wegverkeerslawaaai zijn vooralsnog geen maatregelen voorzien in Rijswijk.

Projecten doelstelling 5

- **Aanleggen ecologische verbindingen**

Aan de Generaal Spoorlaan is een gedeelte van een faunapassage aangelegd. Verder werken wij aan natuurvriendelijke oevers.

- **Opstellen Klimaatadaptatieplan**

Deze is (nog) niet opgesteld. Het klimaatadaptatieplan gaat over wateroverlast, hitte, bodemdaling, droogte en overstroming. De gemeente Rijswijk heeft ter voorbereiding hierop een stresstest gedaan. Bij investeringen nemen we verbetermaatregelen mee.

- **Breed verankeren van klimaatadaptatie in ons ruimtelijk en beheer beleid**

De gemeente heeft in 2018 het convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend. Bij projecten en investeringen houden we zoveel mogelijk rekening met verbetermaatregelen op het gebied van wateroverlast.

Projecten doelstelling 6

- **Verder invoeren omgekeerd inzamelen**

Op het invoeren van omgekeerd inzamelen kijken we terug bij het Programma Wonen en Leven.

Paragraaf RijswijkBuiten

Wat willen we bereiken?

Visie op de paragraaf & opgave

Transformatie van het glastuinbouwgebied in RijswijkBuiten in een unieke en meest duurzame woonlocatie, met daarbij voldoende maatschappelijke voorzieningen op het gebied van detailhandel, onderwijs en welzijn. De gebiedsontwikkeling RijswijkBuiten vindt zijn grondslag in het in 2009 door de raad vastgesteld masterplan Rijswijk-zuid. Dit masterplan is in 2013 en 2014, vijf jaar na vaststelling van het masterplan in overleg met de gemeenteraad geëvalueerd en op onderdelen in beoogd beleid aangepast en geactualiseerd. Eind 2014 heeft de raad ook de grondexploitatie geactualiseerd en programmatisch aangepast, en daarmee afgestemd op het geactualiseerde masterplan.

Doelstellingen

1. Volkshuisvesting, realisatie van ca. 3.400 woningen binnen een programma dat aansluit op de woonvisie;
2. ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing van maatschappelijke voorzieningen, waar onder twee basisscholen, gezondheidszorg en bijzondere woonvormen;
3. realisatie en uitgifte van ca. 5 ha. Bedrijventerreinen;
4. duurzaamheid, een optimale leefomgeving waarbij de milieubelasting en het energieverbruik minimaal zijn;
5. groenstedelijk woonmilieu, veel grondgebonden woningen, afgewisseld met appartementen in een parkachtige omgeving;
6. aandacht voor cultuurhistorische waarden en sociale cohesie in de wijk;
7. een op eindwaarde sluitende grondexploitatie.

Indicatoren

Indicator	Realisatie t/m 2017	Streefwaarde 2018	Realisatie 2018	2019	2020	2021
1. Woningen *	1.107	444	136	439	400	430
2. EPC **	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0.0
3. Sociale woningbouw	24	26	26	38	51	73
4. Scholen	0	1	1	0	1	0
5. Overige voorzieningen	2	1	1	0	1	0

Indicator	Realisatie t/m 2017	Streefwaarde 2018	Realisatie 2018	2019	2020	2021
6. Uitgifte bedrijventerrein m2 BVO	11.330	10.268	8.579	14.955	15.018	10.578
7. DPL ****	7,29*****	7	7	7	7	7

* Planning van de verkoop van woningen/kavels.

** De Energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van een woning drukt de energetische prestatie van een woning uit. De waarde 1,0 is ongeveer wat een gemiddelde woning in 1990 presteerde. Een woning met een EPC van 0,6 gebruikt dus nog maar 60% van de energie, die zo'n woning twintig jaar terug gebruikt zou hebben. De EPC-berekening is opgenomen in het bouwbesluit, en sinds 1995 is het verplicht deze bij een bouwaanvraag in te dienen. Vanaf 2011 geldt de strengere norm van 0,6. Vanaf 2015 is de norm EPC 0,4.

*** In Sion zijn 2 kinderdagverblijven en een huisartsenpost gevestigd. In 2020 zal er een nieuwe huisartsenpost in 't Haantje gerealiseerd worden.

**** Duurzaamheidsprofiel locatie (DPL). Het DPL geeft scores voor de wijk ten aanzien van Ruimtegebruik, Materialen, Energie, Waterbeheer, Afvalinzameling, Bodemkwaliteit, Luchtkwaliteit, Geluidshinder, Geurhinder, Externe veiligheid, Sociale veiligheid, Verkeersveiligheid, Voorzieningen en winkels, Bereikbaarheid OV + fiets, Groen in de wijk, Water in de wijk, Kwaliteit woningen/woon omgeving, Cultuurhistorische waarde, Sociale cohesie, Lokale werkgelegenheid, Diversiteit bedrijvigheid, Duurzame bedrijven, Functiemenging en Flexibiliteit.

***** Rapportage Haantje t.b.v. 2e herziening BP aug. 2016

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het programma van werkzaamheden en grondverkopen zoals dat is gepland en dient als onderlegger van de ramingen van de jaarschijf 2018 van de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Zesde herziening, 2017.

Grondverwerving.

Verwervingsactiviteiten worden nadrukkelijk afgestemd op de beoogde ontwikkeling van het gebied. Bij de grootschalige ontwikkeling, waarvan sprake is in RijswijkBuiten, is het denkbaar dat niet alle benodigde percelen kunnen worden verworven in het minnelijk traject.

Om ervoor te zorgen dat de gemeente in ieder geval de gehele hoofdontsluitingsstructuur en de benodigde waterberging tijdig kan realiseren is de Kroon op basis van raadsbesluiten d.d. 24 maart 2015 verzocht de administratieve onteigeningsprocedure voor de realisering van dat gedeelte van het bestemmingsplan te starten. Hierdoor wordt het mogelijk om in het uiterste geval het onteigeningsinstrument te kunnen inzetten. Met de volkstuinvereniging De Schoffel is overeenstemming bereikt over een gedeeltelijke verwerving van het volkstuincomplex en inpassing van het resterende gedeelte.

Planontwikkeling.

Op 27 september 2011 is het bestemmingsplan (inclusief de grondexploitatie en het exploitatieplan) vastgesteld. Het bestemmingsplan is een uitwerking van het Masterplan en daarmee is het bestemmingsplan het nieuwe kader van de gebiedsontwikkeling RijswijkBuiten voor het college. Op 13 december 2016 heeft de raad een 2^e herziening van het vastgestelde bestemmingsplan en exploitatieplan vastgesteld waarmee een aantal aanpassingen in het bestemmingsplan zijn doorgevoerd. Tegen het bestemmingsplan is DSM in beroep gegaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De voorzieningenrechter van de Afdeling bestuursrechtspraak heeft een voorlopige voorziening getroffen. Als gevolg hiervan was de werking van de

bestemming "Wonen - Uit te werken 2" van deze 2e herziening geschorst en de ontwikkeling van Parkrijk 't Haantje vertraagd.

De Raad van State heeft woensdag 23 januari 2019 uitspraak gedaan. De Raad van State heeft in de uitspraak de bezwaren van DSM afgewezen. Het bestemmingsplan is door de uitspraak van de Raad van State onherroepelijk in werking getreden. Hiermee kan de bouw van de woningen weer doorgaan.

Bouw- en woonrijp maken.

De planning en de uitvoering van de werkzaamheden van bouw- en woonrijpmaken zijn aangepast aan de gewijzigde uitgangspunten zoals opgenomen in de zesde herziening van de grondexploitatie. Als gevolg van het bezwaar van DSM is ook de uitvoering van civiele werken in Parkrijk vertraagd.

In het "Hof van Sion" wordt het cultureel erfgoed van Rijswijk zichtbaar. De waardevolle archeologische vondsten worden ingepast. Voor de inrichting van de centraal gelegen buitenruimte van het "Hof van Sion" is gekozen voor een participatieproces met bestaande en nieuwe bewoners.

Rente en financiering

Voor de financiering van de voorbereiding en uitvoering van de plannen is een arrangement afgesloten. Het renterisico is tegen een vast rentepercentage van 3,78% afgedekt door derivaten met een looptijd tot 1 september 2020. In de grondexploitatieberekening wordt daarna rekening gehouden met een calculatietarief voor de rentekosten van 1,01%. De opgelopen vertraging heeft hogere rentelasten tot gevolg.

Risico's

De omgang met risico's bij grondexploitaties is beschreven in de Nota Grondbeleid. Risico's bij dit project kunnen zich voordoen op allerlei gebieden (o.a. politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, economisch, wet- en regelgeving, samenwerking).

Voor de kansen en bedreigingen van de gemeentelijke grondexploitatie is een risicoparagraaf opgesteld. Deze maakt deel uit van de grondexploitatie.

De gekwantificeerde risico's binnen de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Zesde herziening, 2017 bedragen € 12,68 miljoen. Hiervoor is binnen de grondexploitatie voor € 6,35 miljoen dekking aanwezig. De Algemene reserve wordt mede ingezet als buffer.

Bij het opstellen van de volgende herziening van de grondexploitatie worden de risico's opnieuw in beeld gebracht.

Gronduitgifte

De uitgifte van bouwgronden in RijswijkBuiten werd voorzien voor de periode 2013-2023. Gelet op de hiervoor genoemde vertraging wordt rekening gehouden met een uitloop hierop.

Volgens de Grondexploitatie Sion-'t Haantje Zesde herziening, 2017 zouden er tot en met 2018 ca. 2051 woningen en vrije kavels in verkoop gebracht worden. Er zijn 1.428 woningen in verkoop gebracht, waarvan er daadwerkelijk 1.243 geboekt zijn.

Een op eindwaarde sluitende grondexploitatie

De doelstelling van een op eindwaarde sluitende grondexploitatie zal als gevolg van de hierboven vermelde ontwikkelingen niet meer gerealiseerd worden.

Wat heeft het gekost?

Grondexploitatie RijswijkBuiten	Begroting 2018 (x € 1 miljoen)	Rekening 2018 (X € 1 miljoen)
Verwerving	€ 4,39	€ 4,80
Plankosten	€ 2,20	€ 2,17
Bouwrijp maken	€ 10,37	€ 7,40
Rente en financiering	€ 5,03	€ 5,61
Gronduitgifte	€ 0,13	€ 0,02
Activering grondexploitatie	€ 16,60	
Totaal lasten	€ 38,72	€ 20,00
Plankosten	€ 0,54	€ 0,30
Bouwrijp maken	€ 0,10	€ 0,39
Gronduitgifte	€ 38,08	€ 14,02
Activering grondexploitatie		€ 5,30
Totaal baten	€ 38,72	€ 20,01

RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Financiën	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING															
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Groen	De jaarbegroting is structureel in evenwicht en het laatste jaar van de meerjarenraming is structureel in evenwicht. De positieve saldi van de begroting en meerjarenraming bedragen: <table><thead><tr><th colspan="2">begrotingssaldo exclusief lasten</th><th>begrotingssaldo incidentele baten en lasten</th></tr></thead><tbody><tr><td>2019</td><td>0,0 mln</td><td>2,2 miljoen</td></tr><tr><td>2020</td><td>0,2 mln</td><td>2,0 miljoen</td></tr><tr><td>2021</td><td>2,1 mln</td><td>3,3 miljoen</td></tr><tr><td>2022</td><td>3,0 mln</td><td>4,0 miljoen</td></tr></tbody></table>	begrotingssaldo exclusief lasten		begrotingssaldo incidentele baten en lasten	2019	0,0 mln	2,2 miljoen	2020	0,2 mln	2,0 miljoen	2021	2,1 mln	3,3 miljoen	2022	3,0 mln	4,0 miljoen
begrotingssaldo exclusief lasten		begrotingssaldo incidentele baten en lasten															
2019	0,0 mln	2,2 miljoen															
2020	0,2 mln	2,0 miljoen															
2021	2,1 mln	3,3 miljoen															
2022	3,0 mln	4,0 miljoen															
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee	Nee															
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING															
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)	Groen	Bij het opstellen van bestemmingsplannen betreft de gemeente Rijswijk de provincie altijd in een vroegtijdig stadium. Hiermee wordt gewaarborgd dat de provinciale belangen tijdig in beeld zijn en op een adequate wijze worden meegenomen in het bestemmingsplan. Er zijn ons geen Rijswijkse bestemmingsplannen bekend waarbij sprake is van strijd met het provinciaal beleid. Daarom is er geen noodzaak om bestemmingsplannen aan te passen.															
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee	Nee															
Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING															
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood																
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	Rood	Begin januari is met een extern bureau het traject richting een verordening en beleidsplan afgerond. Dit zal dit eerste kwartaal via het bestuur richting de provincie worden gebracht. Deze zullen worden gekoppeld aan een uitvoeringsprogramma en de evaluatie daarvan zal worden gekoppeld aan de begrotingscyclus van de gemeente.															
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee																
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING															
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Groen	De gemeente heeft een Welstands- en monumentencommissie met deskundige leden.															
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee	Nee															
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING															

Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	Groen	Beleidsmatig heeft Rijswijk zijn informatiebeheer op orde. Er is een actueel archiefverordening en informatiebeheer. Het Informatiebeleidsplan is in ontwikkeling. De gemeenschappelijke regeling met Delft op het gebied van informatiebeheer dient nog aangepast te worden. Het conversie- en migratiebeleid is vastgesteld evenals de standaard voor opslagformaten (de aanbevolen standaard door Stadsarchief Delft). Verder het Toepassingsprofiel Metadatering Lokale Overheden als standaard metadatamodel vastgesteld. Gemeente Rijswijk heeft zijn informatiebeheer in het officiële Document record Management Systeem (DMS) op orde. Digital born documenten worden vanuit de procesapplicaties zoveel mogelijk in het DMS opgeslagen. De kwaliteit van informatie in andere applicaties en de koppeling van applicaties met het DMS heeft voortdurende aandacht nodig. Met name de mogelijkheid tot vernietiging van informatie blijkt niet altijd aanwezig in de applicaties.	
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee	Nee	
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	5
		Fase interventieladder op 1 januari	Groen
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	39
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	46
		Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	12
		Fase interventieladder op 1 juli	Groen
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	33
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	16
		Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	5
		Fase interventieladder op 31 december	Oranje
		Toelichting	
		De huisvesting van twee grote gezinnen van 7 personen bleek heel lastig, het vinden van geschikte (grote) woningen nam veel tijd in beslag. De 5 vergunninghouders die voor 31 december 2018 gehuisvest moesten worden, zijn januari 2019 gehuisvest.	
Is er reden voor extra aandacht?	ja/nee		

III Jaarrekening

- **Balans**
- **Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling**
- **Toelichting op de balans**
- **Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening**
- **Overzicht begrotingsrechtmatigheid**
- **Overzicht van de incidentele baten en lasten**
- **Toelichting op het overzicht van incidentele baten en lasten**
- **Single information Single audit (SiSa)**
- **Overzicht taakvelden**
- **Wet Normering Topinkomens (WNT)**

Balans

ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Kosten onderzoek en ontwikkeling	30	60
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	716	754
Subtotaal Immateriële vaste activa	746	814
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	85.053	87.360
Investerings met een economisch nut waarvoor te bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven	17.460	15.985
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	43.111	39.682
In erfpacht	5.155	5.146
Subtotaal Materiële vaste activa	150.779	148.173
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen:		
aan deelnemingen	3.215	3.215
aan gemeenschappelijke regelingen		
aan overige verbonden partijen		
Subtotaal kapitaalverstrekkingen	3.215	3.215
Leningen aan:		
openbare lichamen		
woningbouwcorporaties	720	759
deelnemingen		
overige verbonden partijen		
uitzettingen in 's Rijks schatkist een rente typische looptijd van één jaar of langer		
uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rente typische looptijd van één jaar of langer	2.588	2.172
overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Subtotaal leningen	3.308	2.931
Totaal Financiële vaste activa	6.523	6.146
Totaal vaste activa	158.048	155.133
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen		
Onderhandenwerk, waaronder bouwgronden in exploitatie	146.339	145.181
Gereed product en handelsgoederen		
Subtotaal voorraden	146.339	145.181
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	12.273	9.602
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
Overige verstrekte kasgeldleningen		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist een rente typische looptijd van één jaar of langer	25.739	35.246
Rekening-courantverhoudeingen met niet-financiële instellingen		
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rente typische looptijd van één jaar of langer		
Overige vorderingen	7.047	5.712
Overige uitzettingen		
Subtotaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	45.059	50.560
Liquide middelen		
Kas-banksaldi	1.834	2.268
Subtotaal liquide middelen	1.834	2.268
Overlopende activa		
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen de ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, gesplitst in:		4.596
1 Europese overheidslichamen		
2 Het Rijk	331	
3 Overige Nederlandse overheidslichamen	812	
- Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.730	
Subtotaal overlopende activa	2.873	4.596
Totaal vlottende activa	196.105	202.605
TOTAAL ACTIVA	354.153	357.738

PASSIVA	31-12-2018	31-12-2017
VASTE PASIVA		
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	25.003	31.200
Bestemmingsreserves	16.191	9.586
Gerealiseerde resultaat	-7.551	149
Subtotaal Eigen Vermogen	33.643	40.935
Voorzieningen	4.120	6.164
Subtotaal voorzieningen	4.120	6.164
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Obligatieleningen		
Onderhandseleningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	97.545	80.347
binnenlandse bedrijven		
openbare lichamen		
overige binnelandse sectoren		
buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
door derden belegd geld		
waarborgsommen		
Subtotaal Voorzieningen en Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	97.545	80.347
Totaal vaste passiva	135.308	127.446
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	195.000	195.000
Overige kasgeldleningen		
Banksaldi		
Overige schulden	15.587	15.155
Subtotaal netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	210.587	210.155
Overlopende passiva		
Verplichting die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerealiseerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.643	18.505
De Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende dienstjaren		
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate komen van volgende begrotingsjaren		322
De voorschotten worden uitgeplitst naar de ontvangen bedragen van:		
1 Europese overheidslichamen		
2 het Rijk		
3 overige Nederlandse overheidslichamen	617	1.310
Subtotaal overlopende passiva	8.260	20.137
Totaal vlottende passiva	218.847	230.292
TOTAAL PASSIVA	354.155	357.738

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarstukken is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarstukken

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voorzover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarstukken bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen in het jaar waarin het dividend door de aandeelhoudersvergadering wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Immateriële vast activa

De immateriële vast activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Bijdragen aan activa van derden worden geactiveerd als ze individueel een bedrag van € 50.000 te boven gaan. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringsactiva die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Materiële vaste activa met economisch nut.

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs (artikel 63, lid 1 BBV). De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten (artikel 63, lid 2 BBV). De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend (artikel 63, lid 3 BBV). Hierop is één uitzondering gemaakt. Hiervoor wordt verwezen naar het onderdeel actuele waarde. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 gedaan zijn soms extra is afgeschreven zonder economische noodzaak (ter verlichting van toekomstige lasten). Ook zijn in voorkomende gevallen reserves op dergelijke investeringen afgeboekt.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Op de waarde van activa met economisch nut mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden mogen wel in mindering worden gebracht. Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Investeringsen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet, worden op de balans opgenomen in een aparte categorie.

Investeringsen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Overeenkomstig de verordening ex artikel 212 GW worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals b.v. wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken geactiveerd en afgeschreven. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven).

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van afkoop periode vrij ten gunste van het resultaat.

Afschrijvingsbeleid materiele vaste activa

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 15.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Afschrijvingsmethode: Lineair

Afschrijvingstermijnen:

<i>Activum</i>	<i>Afschrijvingsduur (jaar)</i>	<i>Restwaarde*</i>
Vervoermiddelen (excl. vaartuigen)	7	10%
Vaartuigen	15	0%
Nieuwbouw woning, kantoor, bedrijfs-/schoolgebouw	40	20%
Renovatie gebouw/woning/pand	25	0%
Tijdelijke woning/bedrijfs-/schoolgebouw, terreinwerk	10	0%
Kosten geldleningen	1	0%
Onderzoek en ontwikkeling t.b.v. actief	max.5	0%
Agio en disagio	5	0%
Aankoop bestaande activa	Restant levensduur	10%
Riolering	60	0%
Pompen en gemalen	15	0%
Meubilair, stoffering, inrichting	10	10%
Technische installaties in gebouwen	15	0%
Telefooninstallaties en veiligheidsvoorzieningen in gebouwen	10	0%
Hard- en software	5	0%
Parken, sportvelden en groenvoorzieningen	20	0%
Wegen, pleinen en rotondes	50	0%
Bruggen & viaducten (beton)	40	0%
Brug (hout)	25	0%
Civieltechnische kunstwerken en geluidswallen	50	0%

Openbare verlichting	20	0%
Straatmeubilair	10	0%

Niet in de tabel opgenomen activa: verwachte economische levensduur, opgave vakafdeling

Afwijking van de tabel geschiedt o.b.v. raadsbesluit in betreffend investeringsvoorstel

**bij gebouwen geldt het minimum van het percentage en de WOZ waarde in het laatste jaar*

Opmerking

De gekozen afschrijvingsperiode voor de oude investeringen (staat van oude activa/afgesloten kredieten) wordt niet aangepast. Bovenstaande opsomming geldt alleen voor nieuwe investeringen ten tijde dat de vorige financiële verordening nog gold. Voor alle investeringen geldt overigens dat bij een jaarstuk wordt beoordeeld of de boekwaarden t.o.v. de technische en economische levensduur nog wel reëel is of dat moet worden afgeboekt. Er is zoveel mogelijk aangesloten op de huidige systematiek van afschrijvingen die gebruikelijk is binnen de gemeente Rijswijk.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs. In het verleden is ervoor gekozen om één actief op actuele waarde te waarderen. Hiervoor wordt verwezen naar het onderdeel actuele waarde.

Op grond van artikel 36 BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- kapitaalverstrekking aan;
 1. deelnemingen;
 2. gemeenschappelijke regelingen;
 3. overige verbonden partijen;
- leningen aan:
 1. openbare lichamen;
 2. woningbouwcorporaties;
 3. deelnemingen;
 4. overige verbonden partijen.
- overige langlopende leningen;
- uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

In de balans worden overigens alleen die categorieën getoond, die ook van toepassing zijn voor de gemeente Rijswijk.

Het begrip rentetypische looptijd verdient een toelichting. Het gaat bij dit begrip om de definitie vanuit de Wet Fido en is ingegeven door beheersing van renterisico's. De definitie luidt: het tijdsinterval gedurende de looptijd van een geldlening, waarin op basis van de leningsvoorwaarden van de geldlening sprake is van een door de verstrekker van de geldlening niet beïnvloedbare constante rentevergoeding. Voor een uitzetting die een looptijd kent van tien jaar met een vaste rente, geldt dat deze altijd als vast activum dient te worden opgenomen ook al resteert er minder dan 1 jaar van de oorspronkelijke looptijd. Van een "deelneming" is krachtens artikel 1e BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Vlottende activa

Voorraden

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en

voorzover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Voor zover uit de laatste kostprijsberekeningen verliezen worden verwacht, worden voorzieningen gevormd ter hoogte van deze verliezen. De boekwaarde van de gronden wordt verlaagd met deze voorzieningen.

De voorgeschreven indeling op de balans op grond van artikel 38 BBV is:

- grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:
- onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie;
- gereed product en handelsgoederen;
- vooruitbetalingen.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Dit jaar is opnieuw de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren berekend ter dekking van risico's van oninbaarheid van de bestaande vorderingen. De hoogte van de voorziening is berekend op basis van de dynamische methode voor alle posten < € 5.000 (vaste percentages naar ouderdom van de vordering)

· huidig boekjaar	10% van het openstaande bedrag;
· boekjaar –1	20% van het openstaande bedrag;
· boekjaar –2	40% van het openstaande bedrag;
· boekjaar –3	60% van het openstaande bedrag;
· boekjaar –4	80% van het openstaande bedrag;
· boekjaar –5 en verder	100% van het openstaande bedrag.

Voor de posten > € 5.000 is de statische methode toegepast. Hierbij wordt elke vordering beoordeeld en gewaardeerd op inbaarheid. De geschatte afwaardering van de vordering wordt opgenomen in een voorziening dubieuze debiteuren en in mindering gebracht op de debiteuren.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen de nominale waarde opgenomen.

Overlopende activa

In de balans worden onder de overlopende activa afzonderlijk opgenomen (artikel 40a BBV):

- a. de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel;
- b. overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

De overige activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen

In de balans worden de reserves onderscheiden naar (artikel 43 BBV):

- a. de algemene reserve;
- b. de bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten;
- b. bestaande risico's op balansdatum terzake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie;
- d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven (afvalstoffen- en rioolheffing).

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b (deze worden als 'voorheen voorzieningen' onder 'vooruitontvangen bedragen' opgenomen).

De voorziening voor oud-wethouders wordt gewaardeerd op basis van een actuariële berekening per jaar ultimo.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

In de balans worden onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen (artikel 49 BBV):

- a. verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- b. de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;
- c. overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

Toelichting op de balans per 31 december 2018

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de immateriële vaste activa::

	Boekwaarde 1-1-2018	Verminder- ingen	Investerings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Kosten onderzoek & ontwikkeling	60			30		30
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	754			37		716
Totaal	814			67		746

Materiële vaste activa

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Verminder- ingen/af- lossingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	21.331	596	4.320			17.607
Woonruimten	1.440			50		1.390
Bedrijfsgebouwen	54.500	4.342		2.329		56.514
Vervoermiddelen	669	86		129		627
Machines, apparaten en installaties	4.120	234		532		3.823
Overige materiële vaste activa	5.421	532		859		5.093
Totaal	87.480	5.790	4.320	3.899	0	85.054

Investerings met economisch nut waarvoor heffing wordt geheven zijn als volgt:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Verminder- ingen/af- lossingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	15.985	2.368		894		17.460
Totaal	15.985	2.368	0	894	0	17.460

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de **investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut**:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Verminder- en/Aflossing	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken	25.842	9.925	2.939	1.579	2.904	28.347
Machines, apparaten en installaties	8.532	616		519	-59	8.688
Overige materiële vaste activa	5.186	1.479		541	48	6.076
Totaal	39.560	12.020	2.939	2.636	2.893	43.111

Investeringen met economisch nut in erfpacht uitgegeven zijn als volgt:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Verminde- ringen/af- lossingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
In erfpacht	5.146	600	591			5.155
Totaal	5.146	600	591	0	0	5.155

Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar:

	Boekwaarde 1-1-2018	Vermeer- deringen	Verminderen/ Aflossingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2018
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	3.215					3.215
Leningen aan woningbouwcorporaties	759		38			720
uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rente typische looptijd van één jaar of langer	2.172	546	130			2.588
Totaal	6.146	546	168	0	0	6.523

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende bouwgrondexploitaties:

Omschrijving	Verantwoord tot 1-jan-18	Vermeer- deringen in 2018	Verminder- ingen in 2018	Verantwoord tot en met 31-dec-18	Nog te ver- wachten kosten	Nog te ver- wachten opbrengsten	Vermoedelijk resultaat	Verlies voorziening
RIJSWIJKBUITEN	145.264.534	20.012.067	14.709.656	150.566.945	73.304.154	220.263.226	0	3.607.873
EIKELENBURG	-56.571	852.445	1.717.622	-921.747	638.492	163.052	446.307	
VRIJENBANSELAAN	72.195	1.415	73.610	0			0	
TE WERVE WEST	232.333	4.298	8.609	228.022	92.815	345.000	24.163	
WALDHOORNPLEIN								
VERLIESVOORZIENING	-331.000	331.000	73.610	-73.610	73.610			
	145.181.491	21.201.225	16.583.106	149.799.610	74.109.071	220.771.278	470.470	3.607.873

Voor de toelichting per grondexploitatie wordt verwezen naar de paragrafen Grondbeleid en RijswijkBuiten.

De volgende grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening geactualiseerd: Eikelenburg, Te Werve en Vrijenban. De geactualiseerde grondexploitaties geven inzicht in de financiële stand van zaken en een doorkijk, per jaarschijf, naar het einde van de looptijd. De gemaakte kosten en opbrengsten zijn verwerkt en maken als boekwaarde onderdeel uit van de diverse grondexploitaties. De nog te maken kosten en opbrengsten zijn gebaseerd op afspraken uit een Samenwerkingsovereenkomst, Realiseringsovereenkomst en Overeenkomst inzake gezamenlijk ontwikkeling en financieel vertaald in de jaarschijven. De gehanteerde parameter voor de kostenstijging zijn afkomstig van o.a. het Centraal Planbureau (inflatie 1,50% voor 2018), de toe te rekenen rente van de gemeente (1,85%) en de disconteringsvoet (2,00%) afkomstig van het BBV. Bij mogelijke grote afwijkingen wordt tussentijds gerapporteerd in de 1^e of 2^e halfjaarrapportage.

Parameters RijswijkBuiten		
Prijspeildatum ramingen		1-1-2018
Startdatum		1-1-2018
Einddatum		31-12-2023
Index	Kostenstijging*	1,50%
	Opbrengstenstijging	1,50%
Rente**	Lasten	3,78%
	Baten	3,78%
Discontovoet		3,78%

*Verwervingen en Milieusanering kennen geen indexatie, omdat deze kosten inclusief toekomstige kostenstijgingen zijn geraamd.

**Er is een financieringsarrangement tot 1 september 2020, nadien is er gerekend 1,02%, de discontovoet is gelijk gesteld aan de rente.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Vorderingen op openbare lichamen

De vorderingen op de openbare lichamen bestaan voornamelijk uit de vordering op het BTW compensatiefonds (9,4 miljoen) en overige lichamen (3 miljoen).

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de Rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

De gemeente Rijswijk mag maximaal € 1,3 miljoen banktegoed aanhouden buiten de schatkist om. Dit betreft het drempelbedrag. Het meerdere moet gestald worden op de internetfaciliteit schatkistbankieren van het Rijk. De gemeente Rijswijk heeft een overeenkomst met de BNG dat zij er voor zorgt dat het concernsaldo niet wordt overschreden, het meerdere wordt automatisch dagelijks afgeroomd. Het saldo per 31/12/2018 is € 25,7 miljoen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1294,335			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	2.526	1.825	1.727	1.890
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	-	-	-	-
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	1.232	531	433	595

Voorziening oninbare vorderingen

Op grond van de BBV is het verplicht een voorziening te vormen zodra een onafwendbaar risico zich voordoet dat in de toekomst tot kosten zal leiden. De hoogte van de dotatie aan de voorziening is aan de gemeente overgelaten. In de financiële verordening van de gemeente Rijswijk staan de regels van de voorziening voor oninbare vorderingen beschreven. Bij publiekrechtelijke vorderingen en privaatrechtelijke vorderingen kleiner dan € 5.000 wordt een percentage gestort in de voorziening, afhankelijk van het jaar van ontstaan. Voor de overige vorderingen wordt een voorziening wegens oninbaarheid gevormd op basis van een beoordeling op inbaarheid.

Op basis van bovenstaande is met betrekking tot de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke vorderingen in de jaarrekening een extra dotatie aan de voorziening gedaan van € 125.764.

Met betrekking tot schuldhelpverlening zijn in 2018 geen dubieuze debiteuren bijgekomen, het betreft hier een sterfhuisconstructie.

	Saldo 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Bruto saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2017
Overige vorderingen	7.047	4.715	12.190	5.712
Totaal	7.047	4.715	12.190	5.712

	Stand 01-01-2018	Te storten bij de jaarrek.	Oninbaar verklaard	Berekende stand 31-12-2018
Publiekrechtelijk	849	26	43	832
Privaatrechtelijk	264	673		937
Schuldhelpverlening	5	0		5
Sociale Zaken	2.837	103		2.940
Min=te storten en plus=onttrekken		802	43	
Totaal	3.957	802	43	4.715

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Kassaldi	37	32
Banksaldi	1.797	2.236
Totaal	1.834	2.268

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2017
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, gesplitst in:		4.596
Europese overheidslichamen		
Het Rijk	331	
Overige Nederlandse overheidslichamen	812	
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.730	
Totaal	2.873	4.596

Vooruitbetaalde bedragen

De balanspost vooruitbetaalde bedragen betreft posten uit de normale bedrijfsuitoefening die het gevolg zijn van (conform het stelsel van baten en lasten) toerekenen van lasten aan het boekjaar 2018. Het betreft hier onder andere onderhoudscontracten, huren, abonnementen, etc. welke betrekking hebben op 2019.

Overige nog te ontvangen bedragen

Net als de vooruitbetaalde bedragen is dit saldo het gevolg van toerekenen van baten aan het boekjaar 2018. Het betreft hier een grote verscheidenheid aan nog te ontvangen bedragen.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen reserves bestaat uit de volgende posten:

Omschrijving	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen 2018	Aanwendungen 2018	Saldo 31-12-2018
Algemene reserves				
Algemene dekkingsreserve	31.199.587,60	-	6.346.000,00	24.853.587,60
Bestemming resultaat 2017	-	149.218,31	-	149.218,31
Totaal algemene reserves	31.199.587,60	149.218,31	6.346.000,00	25.002.805,91
Bestemmingsreserves				
Nieuwbouw brandweerkazerne	5.943.265,23	-	128.180,00	5.815.085,23
Realisatie kunst in de openbare ruimte	162.044,72	128.000,00	145.000,00	145.044,72
Wijkontwikkeling	2.726.178,22	-	242.665,00	2.483.513,22
Decentrale arbeidsvoorwaarden	80.409,23	-	-	80.409,23
Reserve organisatie 2020	44.463,09	-	-	44.463,09
Revitalisering Oud-Rijswijk	154.650,54	-	48.883,55	105.766,99
Gemeentepersoneel	211.751,36	-	45.000,00	166.751,36
Duurzaamheid	50.000,00	-	-	50.000,00
Parkeren	213.682,00	706.989,65	-	920.671,65
Vastgoed	-	34.094,00	-	34.094,00
Huis van de Stad	-	6.346.000,00	-	6.346.000,00
Totaal bestemmingsreserves	9.586.444,39	7.215.083,65	609.728,55	16.191.799,49
Totaal van de reserves	40.786.031,99	7.364.301,96	6.955.728,55	41.194.605,40

Voorzieningen

De in de balans opgenomen voorzieningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen 2018	Vrijval 2018	Aanwendungen 2018	Saldo 31-12-2018
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's					
T.b.v. nazorg bouwlocaties	8.419,37	-	-	-	8.419,37
Pensioenen wethouders	3.169.225,00	161.855,97	-	108.291,97	3.222.789,00
Wachtgelden wethouders	475.000,00	133.000,00	-	188.827,40	419.172,60
T.b.v. herstraten sleuven	505.839,17	-	424.250,36	81.588,81	-
Totaal voorzieningen voor verplichtingen en risico's	4.158.483,54	294.855,97	424.250,36	378.708,18	3.650.380,97
Voorzieningen ter egalisering van kosten					
Onderhoud kunst in de openbare ruimte	24.909,05	15.940,00	-	7.743,00	33.106,05
Onderhoud gemeentelijk vastgoed	133.790,96	-	122.428,77	11.362,19	-
Onderhoud welzijnsaccommodaties (MOP)	1.349.681,18	1.456.540,00	-	2.806.221,18	-
Baggerwerken	496.261,60	248.867,86	-	309.408,44	435.721,02
Onderhoud sportcentrum de Schilp	-	166.808,82	-	166.808,82	-
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten	2.004.642,79	1.888.156,68	122.428,77	3.301.543,63	468.827,07
Totaal voorzieningen	6.163.126,33	2.183.012,65	546.679,13	3.680.251,81	4.119.208,04

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de vaste schulden gedurende het jaar:

	Saldo 1-1-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2018
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	80.347	30.000	12.802	97.545
Totaal	80.347	30.000	12.802	97.545

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

De in de balans opgenomen **netto-vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar** kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	195.000	195.000
Overige schulden	15.587	15.155
Totaal	210.587	210.155

De gemeente Rijswijk maakt gebruik van kasgeldleningen met een looptijd van maximaal een maand tegen negatieve rentepercentages. Het grootste deel van de post banksaldi bestaat uit de onderliggende waarde van het derivaat van RijswijkBuiten (€ 154,4 miljoen).

Overige schulden bestaan uit rekening courant Plaspoelpolder € 6,2 miljoen en diverse crediteuren € 9,4 miljoen.

De in de balans opgenomen **overlopende passiva** kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Ultimo 2018	Ultimo 2017
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	7.643	18.505
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate komen van volgende begrotingsjaren		322
De voorschotten worden uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheidslichamen	617	1.310
Totaal	8.260	20.137

Van overheidslichamen ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen

Onder deze post zijn opgenomen de bedragen die in 2018 en daarvoor reeds zijn ontvangen, die echter nog niet tot lasten in betreffend boekjaar hebben geleid. Tevens zijn de ontvangen middelen van derden verantwoord, welke de komende jaren nog steeds besteedbaar zijn. Deze bedragen zijn terug te vinden in onderstaand overzicht.

Omschrijving	Ontvangen van	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen 2018	Terugbetalingen 2018	Aanwendungen 2018	Saldo 31-12-2018
Onderwijsachterstandbeleid OAB (voorheen GOA)	Rijk	67.826,77	641.905,09	-	709.731,86	0,00-
EU-richtlijnen omgevingslawaaï	Rijk	75.656,23	-	-	9.000,00	66.656,23
Weg- en railverkeerslawaaï	Rijk	506.348,59	-	-	9.527,00	496.821,59
BWS gelden	Rijk	80.160,49	-	-	50.882,45	29.278,04
Participatiebudget: inburgering	Rijk	579.894,46	-	-	555.878,25	24.016,21
Impuls jeugdwerkloosheid RPA	Rijk	-	97.000,00	-	97.000,00	-
Totaal vooruitontvangen subsidies (voorheen vz)		1.309.886,54	738.905,09	-	1.432.019,56	616.772,07

Overige vooruitontvangen bedragen

Onder deze post zijn overige vooruitontvangen bedragen van niet overheidslichamen opgenomen. Het betreft hier vooral vooruitontvangen huren.

Nog te betalen bedragen

Deze post betreft nog te betalen bedragen welke reeds ten laste van het jaar 2018 zijn gebracht, doch waarvan de facturen in de loop van 2019 zijn of nog worden ontvangen en betaalbaar gesteld. Het saldo is een momentopname, het grootste gedeelte van deze facturen is inmiddels reeds betaald. Een voorbeeld betreft de rente over geldleningen die een jaar achteraf betaald wordt en deels betrekking heeft op 2018 en deels op 2019.

Waarborgen en garanties

Als toelichting op de balans is een overzicht opgenomen van de verstrekte waarborgen en garanties aan natuurlijke en rechtspersonen. In het overzicht worden de waarborgen en garanties als volgt gespecificeerd:

Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Gevalen van de gemeenschappelijke		Restantbedrag van de geldlening		Restantbedrag van de geldlening	
		waarborgen van de geldlening		aan het begin van het dienstjaar		aan het einde van het dienstjaar	
		naam van de andere borgen	Percentage van de geldlening dat door de eigen gemeente wordt gewaarborgd		waarvan door de gemeente gewaarborgd	Totaal (11+13-14)	waarvan door de gemeente gewaarborgd
3	4	5	6	10	11	14	15
Verbouwing Herenstraat 65	Stichting museum		100,00%	98.584,27	98.584,27	92.740,48	92.740,48
Totaal 541				98.584,27	98.584,27	92.740,48	92.740,48
Aankoop ateliers/Torenstraat	Kunstenaarsver.Art/Stock		100,00%	64.871,17	64.871,17	59.444,04	59.444,04
Bouw accommodatie	St. Scouting The Jaquars		100,00%	3.712,82	3.712,82	0,00	0,00
Totaal 560				68.583,99	68.583,99	59.444,04	59.444,04
Bejaardencentr. Steenvoorde	Stichting Zorginstellingen		100,00%	524.116,10	524.116,10	476.469,18	476.469,18
Bejaardencentr. Steenvoorde	Stichting Zorginstellingen		100,00%	586.132,75	586.132,75	527.519,47	527.519,47
Totaal 730				1.110.248,85	1.110.248,85	1.003.988,65	1.003.988,65
Geldlening nr 85.216	Rijswijk Wonen (W.ver.Arb)	St. Waarborgfonds	achtervang	1.667.000,00	833.500,00	1.579.164,01	789.582,01
Geldlening nr 85.219	Rijswijk Wonen (W.ver.Arb)	St. Waarborgfonds	achtervang	1.065.000,00	532.500,00	1.006.452,98	503.226,49
Geldlening nr 85.222	Rijswijk Wonen (W.ver.Arb)	St. Waarborgfonds	achtervang	345.000,00	172.500,00	324.546,65	162.273,33
Geldlening 40.103815	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening nr 39286	Vidomes	St. Waarborgfonds	achtervang	20.000.000,00	10.000.000,00	20.000.000,00	10.000.000,00
Geldlening 10025181/39434	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 20025826/40471	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	0,00	0,00
Geldlening 10025182/39428	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 870.511.050	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	100,00%	57.000,00	57.000,00	51.000,00	51.000,00
Geldlening 870.511.040	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	100,00%	38.000,00	38.000,00	34.000,00	34.000,00
Geldlening 870.511.030	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	100,00%	104.000,00	104.000,00	94.000,00	94.000,00
Geldlening 870.511.020	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	100,00%	305.000,00	305.000,00	277.000,00	277.000,00
Geldlening FRL.319/42940	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 43090 / 40106223	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 44186	Vidomes	St. Waarborgfonds	achtervang	10.000.000,00	5.000.000,00	10.000.000,00	5.000.000,00
Geldlening 44191	Vidomes	St. Waarborgfonds	achtervang	15.000.000,00	7.500.000,00	15.000.000,00	7.500.000,00
Geldlening 45264	Vidomes	St. Waarborgfonds	achtervang	15.000.000,00	7.500.000,00	15.000.000,00	7.500.000,00
Geldlening 45249/4108475	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 45908/10028384	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	10.000.000,00	5.000.000,00	10.000.000,00	5.000.000,00
Geldlening FRL.905/46918	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 47058 /2-29216	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	7.000.000,00	3.500.000,00	1.400.000,00	700.000,00
Geldlening 47116/10029240	Vidomes	St. Waarborgfonds	achtervang	15.000.000,00	7.500.000,00	15.000.000,00	7.500.000,00
Geldlening 47291	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 47464	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 47715/FRL.954	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	5.000.000,00	2.500.000,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 48190/40112125	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	0,00	0,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Geldlening 47880/40111714	St Rijswijk Wonen	St. Waarborgfonds	achtervang	0,00	0,00	5.000.000,00	2.500.000,00
Totaal 820				150.581.000,00	75.542.500,00	149.766.163,64	75.111.081,82
Totaal generaal				151.858.417,11	76.819.917,11	150.922.336,81	76.267.254,99

Langlopende financiële verplichtingen

Langlopende financiële verplichtingen zijn niet uit de balans blijkende financiële verplichtingen, waar de gemeente voor een aantal toekomstige jaren aan verbonden is.

Huurcontract Hoogvoorde

Voor de huisvesting van het gemeentelijk apparaat is een huurcontract afgesloten voor de periode van 1 mei 2002 tot 1 januari 2023. De huur voor 2018 inclusief bijkomende leveringen en diensten bedroeg € 1.620.000. Dit bedrag bestaat uit de huur van het gebouw / servicekosten (€ 1.502.000), hygiëneservice (€ 13.000) en schoonmaakkosten (€ 105.000).

Kenmerken derivaat RijswijkBuiten

Voor de financiering van de grondexploitatie RijswijkBuiten is een rentederivaat afgesloten. Het bestaande derivaat is afgesloten bij ABNAMRO met een looptijd vanaf 1 oktober 2010 tot 1 september 2020. De omvang per balansdatum 31-12-2018 bedraagt circa € 154,4 miljoen oplopend naar circa € 159 miljoen in 2020. ABNAMRO is een zogenaamde systeembank. Doordat de Staat grootaandeelhouder is heeft de bank een triple A rating (Nederlandse Staat heeft een triple A rating). Het type derivaat is een zogenaamde payer swap. Dit is een rentederivaat waarbij een vaste prijs wordt betaald en een variabele prijs wordt ontvangen. Het risico van prijsstijging van de rente met een percentage > 3,78 is tot einde looptijd afgedekt.

Forward leningen

Per 12 april 2016 zijn zogenaamde forwardleningen afgesloten. Dit zijn leningen, waarvan de voorwaarden, zoals opnamedatum, hoogte leningbedrag, looptijd en het rentepercentage op een eerder tijdstip worden afgesproken, in dit geval 12 april 2016. De opnamedatum van deze leningen is 1 september 2020. Het voordeel is dat er zekerheid bestaat over de hoogte van de rentekosten vanaf opnamedatum van de leningen. Het afsluiten van deze forwardleningen geeft de gemeente Rijswijk na het aflopen van de bestaande renteswap per 1 september 2020 zekerheid over de hoogte van de rente, daarnaast wordt ook geprofiteerd van de lage rente van dit moment.

De forwardleningen bestaan uit:

- RijswijkBuiten van € 62 miljoen aan leningen tegen een gemiddeld rentepercentage van 1,04 tot 2023;
- de algemene dienst voor een bedrag van € 70 miljoen tegen een gemiddeld rentepercentage van 1,95. Het bedrag van € 70 miljoen bestaat uit vijf leningen van elk € 14 miljoen af te lossen in de periode 2035-2055. Elke vijf jaar vervalt een lening van € 14 miljoen beginnend bij 2035.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de toelichting op de balans worden de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen vermeld, waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden. Het betreft langlopende verplichtingen en Europese aanbestedingen voor een bedrag van € 1,6 miljoen. In 2018 is er een lening verstrekt van € 751.000 aan het Rijswijks museum. In 2018 is deze lening voor een bedrag van € 528.000 uitbetaald. De resterende € 228.000 moet nog uitbetaald worden.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

	Primitieve begroting x € 1.000			Begrotingswijzigingen wijzigingen x € 1.000	
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten
Omschrijving programma's					
1. Algemeen Bestuur en Organisatie	5.754	1.090	-4.664	-858	
2. Openbare Orde en Veiligheid	6.189	40	-6.149	-274	
3. Verkeer en Vervoer	8.274	2.001	-6.272	289	530
4. Economie en Werken	817	1.959	1.142	77	-151
5. Onderwijs	4.537	178	-4.358	337	49
6. Sport, Cultuur en Recreatie	7.411	1.300	-6.111	227	106
7. Sociaal Domein	60.277	21.551	-38.726	1.678	1.471
8. Wonen en Leven	56.312	53.029	-3.283	-285	995
Subtotaal programma's	149.570	81.149	-68.421	1.191	3.000
Algemene dekkingsmiddelen					
Lokale heffingen	283	12.162	11.878		50
Algemene uitkeringen	396	74.332	73.936	-455	1.745
Dividend	32	276	244		152
Overige algemene dekkingsmiddelen	4.404	2.747	-1.657	-2.153	10
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	5.115	89.516	84.401	-2.608	1.956
Overhead	18.167	1.398	-16.769	5.208	22
Heffing VPB	15		-15		
Onvoorzien					
Onvoorzien uitgaven exploitatie	50		-50	500	
Onvoorzien uitgaven investeringen	-500		500		
Subtotaal onvoorzien	-450		450	500	
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	172.416	172.063	-354	4.292	4.979
Mutaties reserves					
1. Algemeen Bestuur en Organisatie					
2. Openbare Orde en Veiligheid		128	128		
3. Verkeer en Vervoer	8		-8	363	20
4. Economie en Werken					
5. Onderwijs					
6. Sport, Cultuur en Recreatie		145	145	128	
7. Sociaal Domein					
8. Wonen en Leven		243	243		52
Algemene dekkingsmiddelen				34	45
Subtotaal mutaties reserves	8	516	508	525	117
HET RESULTAAT*	172.424	172.578	154	4.817	5.096

* Het nadelig restantsaldo van € 7.550.960 zal middels een voorstel bij de jaarrekening aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

	Begroting na wijziging x € 1.000			Werkelijk x € 1.000			Afwijkingen (+=voordeel) x € 1.000		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Omschrijving programma's									
1. Algemeen Bestuur en Organisatie	4.896	1.090	-3.806	5.421	1.144	-4.277	-526	54	-471
2. Openbare Orde en Veiligheid	5.915	40	-5.875	5.762	21	-5.741	152	-19	133
3. Verkeer en Vervoer	8.563	2.531	-6.032	8.799	3.397	-5.402	-236	866	630
4. Economie en Werken	894	1.808	914	869	1.812	943	25	4	29
5. Onderwijs	4.874	228	-4.646	5.787	1.016	-4.770	-913	789	-124
6. Sport, Cultuur en Recreatie	7.638	1.406	-6.232	7.615	1.471	-6.144	23	65	87
7. Sociaal Domein	61.955	23.022	-38.933	66.209	24.845	-41.364	-4.254	1.823	-2.431
8. Wonen en Leven	56.027	54.024	-2.003	42.543	43.682	1.139	13.484	-10.342	3.142
Subtotaal programma's	150.761	84.149	-66.612	143.005	77.388	-65.616	7.756	-6.760	995
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	283	12.212	11.928	412	11.974	11.562	-128	-238	-366
Algemene uitkeringen	-59	76.077	76.136	197	75.756	75.559	-256	-321	-577
Dividend	32	428	395	32	420	388		-8	-8
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.251	2.756	505	8.341	1.867	-6.474	-6.090	-890	-6.980
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	2.507	91.473	88.965	8.982	90.017	81.035	-6.474	-1.456	-7.931
Overhead	23.375	1.420	-21.955	23.905	1.202	-22.703	-530	-218	-748
Heffing VPB	15		-15	6		-6	9		9
Onvoorzien									
Onvoorzien uitgaven exploitatie	50		-50				50		50
Onvoorzien uitgaven investeringen									
Subtotaal onvoorzien	50		-50				50		50
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	176.709	177.042	333	175.898	168.607	-7.292	810	-8.435	-7.625
Mutaties reserves									
1. Algemeen Bestuur en Organisatie									
2. Openbare Orde en Veiligheid		128	128		128	128			
3. Verkeer en Vervoer	371	20	-351	707		-707	-336	-20	-356
4. Economie en Werken									
5. Onderwijs									
6. Sport, Cultuur en Recreatie	128	145	17	128	145	17			
7. Sociaal Domein									
8. Wonen en Leven		295	295	6.346	292	-6.054	-6.346	-3	-6.349
Algemene dekkingsmiddelen	34	45	11	34	6.391	6.357		6.346	6.346
Subtotaal mutaties reserves	533	633	100	7.215	6.956	-259	-6.682	6.323	-359
HET RESULTAAT*	177.242	177.675	433	183.113	175.563	-7.551	-5.872	-2.112	-7.984

* Het nadelig restantsaldo van € 7.550.960 zal middels een voorstel bij de jaarrekening aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd.

Overzicht begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen behoeven autorisatie door de gemeenteraad (budgetrecht van de raad). Indien een overschrijding niet meer in het jaar zelf is voorgelegd zijn de bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

Kostenoverschrijdingen zijn formeel onrechtmatig, maar tellen niet mee als fout of onzekerheid voor het oordeel van de accountant als sprake is van:

- § passend binnen het bestaande beleid, maar die niet tijdig konden worden gesignaleerd, of;
- § direct gerelateerde opbrengsten, of;
- § een open einde regeling.

In dit hoofdstuk worden alleen overschrijdingen op de lasten per programma (x € 1.000) weergegeven en toegelicht. Hierbij wordt aangegeven of deze meetellen in het oordeel van de accountant inzake begrotingsrechtmatigheid. In totaliteit is er geen sprake van onrechtmatigheden die in strijd zijn met het toetsingskader begrotingsrechtmatigheid.

De onder- en overschrijdingen op de begrote baten zijn toegelicht bij de betreffende programma's.

Omdat programma's in de regel ook onderschrijdingen kennen, zijn sommige toegelichte posten hoger dan de overschrijding op het totale programma. In de jaarstukken over 2018 wordt het complete beeld uiteengezet.

Algemeen Bestuur en Organisatie	Bedrag
Begroot	4.896
Werkelijk	5.421
Overschrijding	526

Verklaring(en) overschrijding	526	Telt mee?
-------------------------------	-----	-----------

Jaarlijks wordt deze pensioenvoorziening geactualiseerd op basis van een actuariële berekening. Door vooral de aanhoudende lage rekenrente is het saldo van de pensioenverplichtingen verhoogd met een bedrag van € 162.000.

162 Nee, open einde regeling

Jaarlijks moet de hoogte van de voorziening wachtgelden gewezen wethouders opnieuw worden bepaald waardoor dit saldo resulteert. De nieuw ontstane verplichtingen wachtgelden van het onlangs ontbonden college is in de jaarstukken 2018 niet verwerkt, omdat de verplichting in 2019 is ontstaan. In 2019 zal de hoogte van de verplichting opnieuw worden vastgesteld.

366 Nee, open einde regeling

Diverse posten

-2 N.v.t

Verkeer en Vervoer	Bedrag
Begroot	8.563
Werkelijk	8.799
Overschrijding	236

Verklaring(en) overschrijding	236	Telt mee?
-------------------------------	-----	-----------

Abusievelijk zijn de kosten van de gemeentewerf voor straatvegen op wegen, straten en pleinen geraamd in plaats van op afvalverwijdering en –verwerking. Het nadeel wat hier ontstaat wordt opgeheven door een voordeel op het programma Wonen en Leven.

354 Nee, raming op verkeerde programma verantwoord

Op de investeringen behorende bij dit programma zijn minder interne uren geschreven dan geraamd, hetgeen op dit beleidsproduct een nadeel tot gevolg heeft.

254 Nee¹

Incidentele vrijval voorziening sleuven.

-346 Bestaand beleid maar niet tijdig gesignaleerd

Diverse posten

-26 N.v.t.

¹ "Sinds 2017 staat het BBV niet langer toe dat directe lasten die via een 'kostenverdeelstaat' aan de programma's worden toegerekend als baten op die kostenverdeelstaat worden verantwoord. Deze toerekening dient nu als negatieve last te worden verwerkt op de kostenverdeelstaat (en als positieve last op de programma's). Dit heeft tot gevolg dat wanneer de aan de programma's toe te rekenen lasten lager uitvallen een nadeel t.o.v. de raming ontstaat op de kostenverdeelstaat. Het hier ontstane 'nadeel' wordt dus veroorzaakt doordat er minder lasten dan geraamd worden toegerekend aan de programma's. In die zin is hier geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid, omdat dit laatste doelt op meer lasten dan geraamd."

Onderwijs	Bedrag
Begroot	4.874
Werkelijk	5.787
Overschrijding	913

Verklaring(en) overschrijding	913	Telt mee?
-------------------------------	-----	-----------

Na de scholenbrand zijn er noodlokalen gehuurd voor zowel de Godfried Bomansschool als de J.H. Snijdersschool. Met ingang van 2018 zijn deze huurlasten op de betreffende scholen geboekt. Hier tegenover staan de verzekeringsgelden als inkomsten, J.H. Snijdersschool € 78.787 en Godfried Bomansschool € 163.173.

242 Nee, open einde regeling

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettair neutrale begrotingswijziging op te nemen. Voor deze uitgaven is een gelijklopend bedrag aan inkomsten geboekt.

710 Nee, direct gerelateerde opbrengsten

Diverse posten

-39 N.v.t

Sociaal Domein	Bedrag
Begroot	61.955
Werkelijk	66.209
Overschrijding	4.254

Verklaring(en) overschrijding	4.254	Telt mee?
-------------------------------	-------	-----------

Eind 2018 is het definitieve budget ten behoeve van de BUIG door het Rijk met € 577.000 hoger vastgesteld dan de indicaties die tot dat moment waren afgegeven waardoor het tekort op de BUIG daalde. Daarnaast is in de 2e helft van het jaar 2018, mede door de inzet van genomen maatregelen, een daling van het aantal bijstandsgerechtigden ingezet waardoor de uitgaven teruggelopen zijn. Het uiteindelijke nadeel van € 845.000 aan uitgaven blijft onder de grens voor het kunnen aanvragen van een vangnetuitkering over het jaar 2018 en valt geheel onder het eigen risico.

845 Nee, open einde regeling

Door een stijging in de 2e helft van het jaar 2018 van het aantal toegekende aanvragen aan woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelvoorzieningen is er binnen dit product sprake van een nadeel van € 501.000.

501 Nee, open einde regeling

In de 2e halfjaarrapportage 2018 is aangegeven dat als gevolg van nadelige effecten in de aanbesteding van de raamovereenkomsten 2018 (waarin 1.600 producten en tarieven zijn geharmoniseerd naar 90 producten), de gestegen inzet van uren per jeugdige en een toename van het aantal jeugdigen er een nadeel verwacht mocht worden van € 1.306.870. Op basis van deze verwachting is destijds de begroting 2018 bijgesteld.

2.223 Nee, open einde regeling

In de periode tussen de tweede halfjaarrapportage 2018

en de jaarstukken 2018 is er sprake geweest van een kostenontwikkeling die bij het maken van de tweede halfjaarrapportage niet te voorzien was en waardoor er bij het maken van de jaarstukken per saldo een tekort is ontstaan van € 2.157.000.

In de 2^e halfjaarrapportage is verzuimd een budgettaire neutrale begrotingswijziging op te nemen. Voor deze uitgaven is een gelijklopend bedrag aan inkomsten geboekt.

653 Nee, direct gerelateerde opbrengsten

Diverse posten

32 N.v.t

Overhead	Bedrag
Begroot	23.375
Werkelijk	23.905
Overschrijding	530

Verklaring(en) overschrijding	530	Telt mee?
-------------------------------	-----	-----------

Op de overhead is er sprake van een overschrijding van € 530.000. Deze overschrijding telt gedeeltelijk mee in het rechtmatigheidsoordeel. Op de totale apparaatskosten van circa € 40 mln. is er een nadeel van € 245.000. Dit is het gevolg van hogere uitgaven van juridische advisering en materiele uitgaven binnen het sociaal domein.

245 Ja

Er is sprake van een overschrijding als gevolg van lagere doorbelastingen naar de programma's en de investeringen. Dit onderdeel telt niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

285 Nee²

² "Sinds 2017 staat het BBV niet langer toe dat directe lasten die via een 'kostenverdeelstaat' aan de programma's worden toegerekend als baten op die kostenverdeelstaat worden verantwoord. Deze toerekening dient nu als negatieve last te worden verwerkt op de kostenverdeelstaat (en als positieve last op de programma's). Dit heeft tot gevolg dat wanneer de aan de programma's toe te rekenen lasten lager uitvallen een nadeel t.o.v. de raming ontstaat op de kostenverdeelstaat. Het hier ontstane 'nadeel' wordt dus veroorzaakt doordat er minder lasten dan geraamd worden toegerekend aan de programma's. In die zin is hier geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid, omdat dit laatste doelt op meer lasten dan geraamd."

Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele lasten	x € 1.000	Incidentele baten	x € 1.000
Programma	Bedrag *)	Programma	Bedrag *)
Algemeen Bestuur en Organisatie			
Beleidsproduct 0010 Bestuursorganen			
Storting pensioenen wethouders	162		
Storting wachtgelden gewezen wethouders	133		
		Verkeer en Vervoer	
		Beleidsproduct 2100 Wegen, straten en pleinen	
		Vrijval voorziening sleuven	424
		Afsluiting krediet realisatie toegankelijkheid bushaltes	246
Onderwijs			
Beleidsproduct 4010 Huisvesting scholen			
Scholenbrand			
Sport, Cultuur en Recreatie		Sport, Cultuur en Recreatie	
Beleidsproduct 5400 Kunst en Cultuur		Beleidsproduct 5400 Kunst en Cultuur	
Kunst in de buitenruimte	145	Kunst in de buitenruimte	128
Wonen en Leven		Wonen en Leven	
Beleidsproduct 5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie			
Stadspark Wilhelminapark	109		
		Beleidsproduct 7210 Afvalverwijdering en -verwerking	
		Bijdrage Avalex	153
		Beleidsproduct 8200 Woningexploitatie	
		Vrijval voorziening gemeentelijk vastgoed	122
Beleidsproduct 8220 Volkshuisvesting			
Implementatie omgevingswet	309		
		Beleidsproduct 8300 Bouwgrondexploitatie	
		Winstuitname Eikelenburg	754
Beleidsproduct 8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten			
Verliesvoorziening RijswijkBuiten	3.608		
		Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	
		Beleidsproduct 9500 Algemene dekkingsmiddelen	
		BTW compensatiefonds	175
Mutaties Reserves		Mutaties Reserves	
Beleidsproduct 9800 mutaties reserves		Beleidsproduct 9800 mutaties reserves	
Storting in de reserve realisatie kunst in de openbare ruimte	128	Onttrekking aan de reserve realisatie kunst in de openbare ruimte	145
Totaal	4.594	Totaal	2.147
		Saldo nadelig	-2.447

*) In bovenstaande overzicht worden de incidentele baten en lasten groter dan € 100.000 genoemd.

Bepaling structureel saldo rekening van baten en lasten x € 1.000

Totaalcijfers	Raming primitief	Raming gewijzigd	Jaarrekening
Lasten	172.416	178.141	169.552
Baten	172.063	178.474	162.260
Stortingen	8	533	869
Onttrekkingen	516	633	610

Saldo	155	433	-7.551
--------------	------------	------------	---------------

Incidenteel	Raming primitief	Raming gewijzigd	Jaarrekening
Lasten	1.523	0	4.466
Baten	0	0	1.827
Stortingen	0	0	517
Onttrekkingen	145	0	239
Saldo	-1.378	0	-2.917

Structureel	Raming primitief	Raming gewijzigd	Jaarrekening
Lasten	170.893	178.141	165.086
Baten	172.063	178.474	160.433
Stortingen	8	533	352
Onttrekkingen	371	633	371
Saldo	1.533	433	-4.634

Structurele stortingen en onttrekkingen aan reserves

	Storting	Onttrekking
Parkeren	352	
Nieuwbouw brandweerkazerne		128
Wijkontwikkeling		243
	352	371

Toelichting op de incidentele baten en lasten

In het overzicht van de incidentele baten en lasten worden de incidentele baten en lasten groter dan € 100.000 genoemd. Een last of baat is incidenteel als deze op zichzelf (los van de omvang) niet periodiek (veelal jaarlijks) terugkeert.

Programma Algemeen Bestuur en Organisatie

Beleidsproduct 0010 Bestuursorganen

Storting pensioenen wethouders

Op basis van actuariële berekening van het pensioenadviesbureau PROambt is een bedrag van € 162.000 gestort in de voorziening pensioenen wethouders.

Storting wachtgeldten gewezen wethouders

Jaarlijks moet de hoogte van de voorziening opnieuw worden bepaald waardoor dit saldo van € 133.000 resulteert.

Programma Verkeer en Vervoer

Beleidsproduct 2100 Wegen, straten en pleinen

Vrijval voorziening sleuven

De voorziening sleuven is her beoordeeld. Dit bleek te hoog, de vrijval hiervan € 424.000 is ten gunste van het resultaat gebracht.

Krediet realisatie toegankelijkheid bushaltes 2011

Dit krediet is afgesloten wat resulteert in een voordeel van € 246.000 ten gunste van het resultaat.

Programma Onderwijs

Beleidsproduct 4010 Huisvesting scholen

Na de scholenbrand zijn er noodlokalen gehuurd voor zowel de Godfried Bomansschool als de J.H. Snijdersschool. Met ingang van 2018 zijn deze huurlasten € 242.000 op de betreffende scholen geboekt.

Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Beleidsproduct 5400 Kunst en cultuur

Kunst in de buitenruimte

In 2018 is € 145.000 onttrokken aan de reserve kunst in de openbare ruimte voor de realisatie van het kunstproject in RijswijkBuiten.

Binnen het investeringskrediet voor de realisatie van de Brede School Rembrandtkwartier is een bedrag gereserveerd van € 64.000 voor de realisatie van een kunstwerk op basis van de zgn. Percentageregeling. Dit bedrag is gestort in de reserve kunst in de openbare ruimte. Binnen het

investeringskrediet voor de realisatie IKC Montessori Parkrijk is een bedrag gereserveerd van € 64.000 voor de realisatie van een kunstwerk op basis van de zgn. Percentageregeling. Dit bedrag is gestort in de reserve kunst in de openbare ruimte.

Programma Wonen en Leven

Beleidsproduct 5600 Openbaar groen en openluchtrecreatie

Stadspark Wilhelminapark

In 2018 is € 109.000 uitgetrokken voor onderzoek naar de inrichting van Stadspark Wilhelminapark.

Beleidsproduct 7210 Afvalverwijdering en -verwerking

Bijdrage (Avaalex)

In 2017 heeft Avaalex bovenop de realisatie van de taakstelling van € 1,5 miljoen een positief financieel resultaat behaald. Het bestuur heeft besloten om van dit resultaat € 850.000 terug te laten vloeien naar de gemeenten. Het aandeel van Rijswijk hierin bedraagt € 152.820.

Beleidsproduct 8200 Woningexploitatie

Vrijval voorziening gemeentelijk vastgoed

De voorziening gemeentelijk vastgoed is vrijgevallen voor een bedrag van € 122.000.

Beleidsproduct 8220 Volkshuisvesting

Implementatie omgevingswet

Voor de invoering van de Omgevingswet is voor een periode van 3 jaar, te beginnen in 2017, extra budget beschikbaar gesteld. De lasten in 2018 bedragen € 309.000.

Beleidsproduct 8300 Bouwgrondexploitatie

Winstuitname Eikelenburg

In de notitie grondexploitaties 2016 zijn regels opgenomen over de tussentijdse winstneming bij grondexploitaties. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
 2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
 3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).
- Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst ook te worden genomen.

In 2017 is er € 1,3 mln. winst genomen. Ook in 2018 kan een aanzienlijk deel van de winst worden uitgenomen. Dit is het directe gevolg van de levering van een perceel dat eigendom is van de gemeente. Op dit moment zijn nagenoeg alle gemeentelijke gronden geleverd. De kosten zijn voor een groot deel gerealiseerd (circa 85%) en de nog te maken kosten zijn zeer goed in te schatten. Op basis van de voorgeschreven methode (Percentage of Completion) kan er in 2018 een winst van € 754.000 worden genomen.

Beleidsproduct 8320 Grondexploitatie RijswijkBuiten

Voor de grondexploitatie RijswijkBuiten is een verliesvoorziening opgenomen van € 3.608.000.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Beleidsproduct 9500 Algemene dekkingsmiddelen

BTW compensatiefonds

Vordering op de belastingdienst voor het BTW compensatiefonds over de jaren 2015 tot en met 2018 € 175.000.

Mutaties reserves

Beleidsproduct 9800 Mutaties reserves

Onttrekking aan de reserve kunst in de openbare ruimte

In 2018 is € 145.000 onttrokken voor de realisatie van het kunstproject in RijswijkBuiten.

Storting in de reserve kunst in de openbare ruimte

In 2018 is € 128.000 gestort voor de realisatie van een kunstwerk voor de Brede School Rembrandtkwartier en voor IKC Montessori Parkrijk.

Single information Single audit(SiSa)

		Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties											
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2018 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2019													
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie						
								Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
								€ 567.394	€ 42.287	€ 100.050	€ 57.179		
								Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Eindverantwoording Ja/Nee	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 09						
IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T						
								Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
								1 IenW/BSK-2018/142616	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
								Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12					
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ						
								Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
								I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
								Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 20.054.517	€ 499.525	€ 860.211	€ 55.761	€ 49.923	€ 14.034					
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee					
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente						
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)						
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12					
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)						
								Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
								€ 7.365	€ 53.986	€ 5.777	€ 53.190	€ 17.242	€ 0
								Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09								
			€ 0	€ 0	Ja								

Overzicht taakvelden

(x € 1.000)

Taakveld lasten	Programma	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	Algemeen Bestuur en Organisatie	1.979		-1.979
0.10 Mutaties reserves	Mutaties reserves	869	610	-259
0.2 Burgerzaken	Algemeen Bestuur en Organisatie	3.401	1.144	-2.257
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Sport, Cultuur en Recreatie	22		-22
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.496	1.154	-342
0.4 Overhead	Overhead	23.905	1.202	-22.703
0.5 Treasury	Economie en Werken		1.603	1.603
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	894	678	-216
0.61 OZB woningen	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	412	11.224	10.813
0.63 Parkeerbelasting	Verkeer en Vervoer	609	2.012	1.403
0.64 Belastingen overig	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	6	429	423
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	197	75.756	75.559
0.8 Overige baten en lasten	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-363	191	554
Totaal Taakveld 0		33.428	96.004	62.576
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Openbare Orde en Veiligheid	4.591	17	-4.574
1.2 Openbare orde en veiligheid	Openbare Orde en Veiligheid	1.156	4	-1.152
	Sociaal Domein	91	1	-89
Totaal Taakveld 1		5.838	22	-5.816
2.1 Verkeer en vervoer	Openbare Orde en Veiligheid	15		-15
	Verkeer en Vervoer	6.792	1.252	-5.541
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		263	263
2.2 Parkeren	Verkeer en Vervoer	270	42	-229
2.4 Economische havens en waterwegen	Verkeer en Vervoer	236		-236
2.5 Openbaar vervoer	Verkeer en Vervoer	300	91	-209
Totaal Taakveld 2		7.613	1.648	-5.966
3.1 Economische ontwikkeling	Economie en Werken	571		-571
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Economie en Werken	298	209	-89
3.4 Economische promotie	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		320	320
Totaal Taakveld 3		869	530	-339
4.1 Openbaar basisonderwijs	Onderwijs	281		-281
	Sport, Cultuur en Recreatie	104	54	-50
4.2 Onderwijshuisvesting	Onderwijs	2.213	190	-2.023
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Onderwijs	3.292	827	-2.466
	Sport, Cultuur en Recreatie	21		-21
Totaal Taakveld 4		5.912	1.070	-4.842
5.1 Sportbeleid en activering	Sport, Cultuur en Recreatie	106		-106
5.2 Sportaccommodaties	Sport, Cultuur en Recreatie	2.034	1.273	-761
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Sport, Cultuur en Recreatie	2.407	133	-2.274
	Wonen en Leven	239	7	-232
5.4 Musea	Sport, Cultuur en Recreatie	837	11	-826
5.5 Cultureel erfgoed	Wonen en Leven	1.177		-1.177
5.6 Media	Algemeen Bestuur en Organisatie	42		-42
	Sport, Cultuur en Recreatie	1.457		-1.457
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Verkeer en Vervoer	591		-590
	Sport, Cultuur en Recreatie	626		-626
	Wonen en Leven	2.390	87	-2.303
Totaal Taakveld 5		11.905	1.511	-10.394
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal Domein	8.472	1.647	-6.825
	Wonen en Leven	30		-30
6.2 Wijkteams	Sociaal Domein	918		-918
6.3 Inkomensregelingen	Sociaal Domein	26.989	22.045	-4.944
6.4 Begeleide participatie	Sociaal Domein	403		-403
6.5 Arbeidsparticipatie	Sociaal Domein	1.876	1	-1.875
	Wonen en Leven	214		-214
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Sociaal Domein	2.653	33	-2.619
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Sociaal Domein	9.101	914	-8.187
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Sociaal Domein	11.947	67	-11.880
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Sociaal Domein	1.176		-1.176
Totaal Taakveld 6		63.779	24.707	-39.072
7.1 Volksgezondheid	Sociaal Domein	2.565	1	-2.565
7.2 Riolering	Wonen en Leven	2.447	4.174	1.726
7.3 Afval	Wonen en Leven	6.581	7.746	1.164
7.4 Milieubeheer	Wonen en Leven	1.423	53	-1.371
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Sociaal Domein	17	135	118
Totaal Taakveld 7		13.034	12.108	-927
8.1 Ruimtelijke ordening	Wonen en Leven	899	196	-703
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Wonen en Leven	25.314	23.014	-2.300
8.3 Wonen en bouwen	Wonen en Leven	1.830	2.060	231
Totaal Taakveld 8		28.043	25.270	-2.772
Eindtotaal		170.421	162.870	-7.551

Wet Normering Topinkomens (WNT)

WNT- verantwoording 2018 Gemeente Rijswijk

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Gemeente Rijswijk van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT maximum.

Ten opzichte van 2017 is het verantwoordingsmodel WNT 2018 op verschillende onderdelen gewijzigd. In het verantwoordingsmodel 2018 na tussentijdse indexering is enkel het bezoldigingsmaximum gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen van het verantwoordingsmodel 2018 zijn:

- Het begrip gewezen topfunctionaris vervalt;
- Het in verband met de anticumulatiebepaling in voorkomende gevallen vermelden van andere WNT-instellingen en de uit de cumulatie voortvloeiende onverschuldigde betaling bij een topfunctionaris in dienstbetrekking niet zijnde een toezichthoudende topfunctionaris;
- Uitgebreidere vergelijkende gegevens ten aanzien van de bezoldiging van topfunctionarissen;
- Toelichting op de publicatie met betrekking tot de WNT-verantwoording.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de Gemeente Rijswijk is € 189.000.

Bezoldiging topfunctionarissen(WNT)

bedragen x € 1	M. Middendorp	J.A. Massaar
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier I
Aanvang en einde functievervulling in 2018	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 111.405	€ 101.759
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.884	€ 15.157
<i>Subtotaal</i>	€ 129.289	€ 116.916
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 129.289	€ 116.916
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

IV Bijlagen

Kerngegevens en kengetallen

Kerngegevens en kengetallen

I. FYSIEKE GEGEVENS	Peildatum 1-1-2018	Peildatum 31-12-2018
Aantal inwoners ¹		
0 - < 4 jaar	2.611	2.725
4 - < 17 jaar	6.452	6.985
17 - < 65 jaar	31.295	32.013
65 jaar en ouder	11.600	11.768
Totaal	51.958	53.491
< 20 jaar	10.222	11.136
Aantal leerlingen		
Openbaar basisonderwijs	975	10.45
Bijzonder basisonderwijs	2.783	2.969
Openbaar speciaal (basis)onderwijs	88	81
Bijzonder speciaal (basis)onderwijs	230	234
Openbaar voortgezet onderwijs	1.601	1.444
Bijzonder voortgezet onderwijs	910	929
* Oppervlakte van de gemeente	1.406 ha	1.449 ha
Waarvan water	75 ha	88 ha
Historische stads- of dorpskern	40.200 m2	40.200 m2
Aantal woningen	26.881	27.378
Wooneenheden	110	110
Woonwagens	36	36
Woonschepen	1	1
Lengte van wegen	185.000 m ¹	100 ha
Lengte van de recreatieve fiets-, ruiters- en wandelpaden	80.000 m ¹	18 ha
Aantal m2 openbaar groen		
Wijkgroen	141 ha	147 ha
Parken	162 ha	162 ha
Begraafplaatsen	92.600 m2	92.600 m2
II. SOCIALE STRUCTUUR		
Aantal bijstandsgerechtigden < 65 jaar	1.381	1.325
Aantal bijstandsgerechtigden zelfstandigen	3	5
Aantal gerechtigden IOAW	55	59
Aantal gerechtigden IOAZ	4	3
Aantal tewerkgestelde Rijswijkers in de sociale werkgemeenschap Rijswijk	80	75
Aantal elders tewerkgestelde Rijswijkers	0	0

¹ De grondslagen voor de meerjarenbegroting (woningen en inwoners) zijn opgenomen in de toelichting op de algemene dekkingsmiddelen.

